

ASPECTE ALE METAFOREI ÎN TERMINOLOGIA VITICOLĂ ROMÂNEASCĂ

DE

ION NUTĂ

Studiul de față analizează majoritatea termenilor metaforici care denuimesc soiuri de struguri, cunoșcuți și întrebuiuți în momentul de față pe întreg teritoriul dacoromân. Materialul prezentat provine din 2 788 de localități: 1296 localități anchetate de noi, direct și indirect, din toate regiunile țării, în perioada 1965—1980; 506, de către B. P. Hasdeu; 356, de Nic. Denișușianu; 630, de anchetatorii și autorii NALR (Banat, 67; Crișana, 82; Transilvania, 58; Moldova și Bucovina, 172; Muntenia și Dobrogea, 178; Oltenia, 73). Acestuia i se adaugă datele obținute din înregistrări de texte dialectale cu subiect de viticultură din Moldova și Bucovina, cele manuscrise oferite de arhiva ALR, I și ALR, II, precum și informațiile extrase din dicționare, glosare, monografii dialectale, eulegeri și colecții de folclor, lucrări și articole de lingvistică, etnografie și beletristică, tratate și publicații de agricultură, viticultură, ampelografie și enologie.

Cuvintele (s-au dat și unele variante fonetice în situația în care termenul este atestat și în alte zone decât cele în care fenomenul fonetic respectiv este generalizat), grupate pe sfere semantice, sunt însoțite, în paranteză, de succinte definiții și de abrevierile localităților unde este răspândit termenul de bază și variantele acestuia. În notele de la subsol au fost indicate, în ordine cronologică, izvoarele în care apar termenii analizați. Ele trimit, de obicei, la lucrări cuprinse în bibliografia DLR, dar și la tratate și articole de agricultură, viticultură și ampelografie apărute numai pînă la 1900. Cele publicate după această dată, fiind extrem de numeroase, nu au mai fost amintite. Pentru cei interesați, s-au făcut totuși trimiteri la o singură sursă bibliografică, *Soiuri de vită roditoare și de portătoți din România. Repertoriu bibliografic*, București, 1972 (SVR), deoarece aici sunt menționate cele mai reprezentative cărți și studii care atestă termenii în discuție. S-au indicat însă și astfel de lucrări, dar numai atunci cînd aici se întâlnește prima atestare a cuvîntului.

În terminologia viticolă românească referitoare la varietățile de struguri metaforele pot fi clasificate, din punct de vedere genetic, în două tipuri reprezentative:

1 Metafore primitive (primare), care apar ca prime denumiri ale unor obiecte existente adesea „fără nume”, desemnate uneori printr-o propoziție sau, mai des, printr-o sintagmă. Ele pot fi considerate creații vechi, au fost impuse de cauze obiective, iar folosirea lor a devenit obligatorie și motivată. Astfel, *vulpe* a fost creat pentru a defini o varietate de struguri „cu boabele roșii înainte de coacere, înselătoare la privire...”; *căpușună* a înlocuit propoziția „poamă [strugure] cu mirosl de căpușună”¹; *tămănică* sau *tămăniță* s-a spus strugurilor „cu boabe albe, rotunde, intunecate, cu punctulete negre, cu miros foarte frumos”² etc. Tot astfel pentru *cruce* se află în circulație și sintagme precum : *poamă în cruce*, *poamă în cruci*, *poamă de cruce*, *strugure de cruce* etc.

2. Metafore de substituție (secundare), relativ recente, care înlocuiesc termeni deja folosiți.

2.1. Primele, și cele mai numeroase, sunt metaforele care înlocuiesc termeni prea generali. În locul cuvântului *apos*, de exemplu, a apărut *vină* (de la *vin*), metaforă care s-a impus și a circulat în limbă fie ca sinonim al cuvântului prim, fie singular, prin înlăturarea treptată a termenului inițial.

2.2. Metafore care substituie un cuvînt deja impus în sfera terminologică, procedeu determinat de necesități de ordin stilistic, în care denotația are un rol secundar. *Corb*, de exemplu, a luat locul lui *negru*, numele unei varietăți de struguri bine definite, nu numai din nevoie de a diferenția niște varietăți aparent asemănătoare, deosebite totuși între ele prin caracteristică puțin sesizabile (nuanțe, forme etc.), ci și din motive de pură expresivitate. Tot așa stau lucrurile și în cazul lui *cal*, -ă (pentru *mare*), *plumb*, -ă (pentru *tare*) etc. Aici, în majoritatea cazurilor, într-o fază incipientă, metafora coexistă cu termenul propriu și are un rol secundar datorită faptului că devine sinonimul acestuia (*negru* sau *corb*, *tare* sau *plumb* etc.), trece apoi pe planul întii și indeplinește o funcție de bază în raport cu celălalt cuvînt (*corb* sau *negru*, *plumb* sau *tare* etc.) și, cu timpul, datorită întrebunțării frecvente, se fixează într-o sintagmă metaforică formată din substantivul generic (*strugure* sau *poamă*) + substantivul metaforă cu rol de adjecțiv (*strugure corb*, *strugure plumb*, *poamă cal* etc.), circulă independent (*corb*, *plumb* etc.) sau trece la o altă clasă morfolitică avînd funcția de substantiv (*cală*, *coarbă*, *plumbă* etc.) sau de adjecțiv (*poamă cală*, *poamă coarbă*, *poamă plumbă* etc.). Treptat deci, caracterul metaforic se pierde și metafora devine termen tehnic, reșinută astfel de lucrări de specialitate sau, mai rar, de dicționare, dar lăsind uneori și termenului originar posibilitatea de a se manifesta independent (*mare*, *negru*, *tare* etc.) și chiar de a fi folosit ca determinant, pentru a numi o nouă varietate de struguri (*corb negru*, *plumb tare* etc.). Deci : *termen propriu-zis → termen propriu-zis + termen metaforic → termen metaforic + termen propriu-zis → sintagmă metaforică → metaforă → termen tehnic*.

2.3. Metafore care înlocuiesc termeni „pretențioși”, în special neologisme (numele unor hibrizi americani sau franco-americani, al unor varietăți de struguri altoiți etc.), dar nu din motive de ordin stilistic, ci datorită caracterului lor prea abstract și dificultăților de încadrare în sistemul lingvistic

¹ Formă întîlnită în D/4552, 129^r (Rădăuți-Preut-Botoșani).

² Cf. D/4554, 361^v (Opatița-Deta-Timiș), unde, la sfîrșitul propoziției, din motive pur semantice, apare și termenul metaforic.

popular românesc. (S-a spus căpșunieă hibrizilor *noah* și *isabelle*; *fragă*, în loc de *Ferdinand de Lesseps* etc.)

Avgind în vedere păstrarea sau eliminarea termenului metaforizat, realizarea sintactică de bază a metaforei din terminologia viticolă a constituit-o tipul de *metaforă-implicație* (*in absentia*, *implicită* sau *absolută*), în care termenul propriu, A, a fost înlocuit cu cel figurat, B. Procedeul reprezintă, în esență, „marca de identitate cea mai categorică”³ sau, altfel spus, „cel mai sintetic dintre procedeele de motivare semantică”⁴. Identitatea semantică a termenului substituit (A) și a celui care substituie (B) apare numai în rare cazuri. De cele mai multe ori conținutul semantic al celor două elemente este doar parțial comun, termenului figurat fiindu-i necesară doar o singură trăsătură comună cu termenul substituției.

Din punct de vedere morfologic, acest tip de metaforă poate fi numit **nominal**. Divizibil în mai multe categorii⁵, tipul substantival al metaforei absolute apare în terminologia viticolă sub forma unui **cifru pur**, cu alte cuvinte, astăzi la o simplă substituire, în care termenul B=A, dispărut sau subînțeles.

Transferul denumirii unui obiect asupra unei varietăți de struguri se referă în primul rînd la **formă** (*ban*, *băsică*, *copac*, *cruce*, *ghem*, *mușuroi*, *tobă*, *filiă* etc.), **culoare** (*cioară*, *corb* etc.) și **calitate** (*mustă*, *plumb*, *vină*, *vulpe* etc.). În ceea ce privește sfera de răspîndire, aceste metafore aparțin limbii comune, fac parte din categoria celor expresive, vii, cu un pronunțat caracter de sugestie, deși, în cele din urmă, devin *metafore-denumiri*, care și-au redus prin circulație funcția metaforică sau și-au pierdut-o definitiv. La baza transferului semantic poate sta orice analogie, iar ele funcționează în limbă paralel cu sensul de bază al cuvântului.

Înlocuirea termenului de bază cu unul metaforic a contribuit la mărirea expresivității și la concretizarea noțiunii. Expresivitatea a fost dată de intensitatea contrastului dintre termenul determinat și determinantul metaforic. Astfel, cînd termenul propriu este înlocuit cu un cuvînt apropiat ca sens, expresivitatea este mai redusă. Așa stau lucrurile în cazul denumirilor de la nume de plante, fructe și soiuri de fructe, unde cuvîntul, mai ales în ultimele două categorii, poate fi întlnit și în sintagme care cuprind genericul *strugură* sau *poamă*. Dacă termenul metaforic face parte dintr-un domeniu foarte diferit, contrastul dintre el și termenul de bază este mai puternic, se intră astfel într-o opoziție totală (netă), iar expresivitatea prezintă un grad mai pronunțat (*capră*, *muscă*, *vulpe* etc.).

În terminologia viticolă metaforele pot fi, ca formă, „simple” și „compuse”, iar din punct de vedere al conținutului, dat de transferul de sens dintr-o sferă în alta, se grupează în două tipuri productive: metafora „inanimat pentru inanimat” și „animat pentru inanimat”.

I. **Metaforele simple** sint concretizate în cuvinte de bază, derivate cu sufixe și termeni obținuți prin trecerea la o altă clasă morfologică. Acestea

³ Grupul μ, *Retică generală*, București, „Univers“, 1974, p. 164.

⁴ Paul Miclău, *Semiotica lingvistică*, Timișoara, „Facla“, 1977, p. 200.

⁵ Cf. St. Ullmann, *Principles of Semantics*, Glasgow, 1951.

⁶ Vezi Mihaela Mancaș, *Metaforă*, în *LL*, II, 1978, p. 247–251; Lidia Sfirlea, *Metaforă în folclorul românesc. Încercare de descriere tipologică*, în *Studii de limbă literară și filologie*, III, București, 1974, p. 141–183.

au circulat inițial singure, pentru ca apoi cele mai importante dintre ele să se încadreze în sistemul limbii și să primească determinări (care precizează culoarea, calitatea, zona de cultură a varietății respective etc.), să-și creeze derivate proprii (care desemnează, în general, aceeași specie; în această categorie au fost incluse, pe de o parte derivatele de la metafore, de obicei diminutive și augmentative, precum și alte deriveate primare și secundare care, deși pot fi de la numele obiectelor, desemnează aceeași specie, circulă adesea în aceeași zonă și intră în concurență cu denumirile metaforice propriu-zise) sau să formeze diverse compuse, în care al doilea element, de regulă tot numele unei varietăți de struguri, nu este metaforă. (Am considerat compus orice unitate stabilă formată, de obicei, din două cuvinte, care capătă un înțeles nou prin dezvoltarea sau contopirea sensurilor elementelor ce intră în noua formăție. În stabilirea unor compuse din terminologia viticolă s-a luat în considerație și criteriul răspindirii cuvintelor. Dacă în aceeași zonă apar doi sau mai mulți termeni simpli, *berbecel* și *auriu*, de exemplu, care denumesc, fiecare în parte, o varietate anume de struguri, dar se întâlnesc și combinația *berbecel+auriu*, am considerat pe *berbecel+auriu* compus. Într-un caz precum *berbecel alb*, numele are caracter de sintagmă, deoarece în zonă numai primul termen denumește o varietate de struguri.)

A. Metaforele în anumăt pentru în anumăt cuprind nume date prin asemănarea cu diferite plante, obiecte, lichide sau părți ale butucului viței de vie.

1. Numele unor varietăți de struguri date prin asemănarea viței de vie și a părților ei componente cu unele plante, fructe și soiuri de fructe, luându-se în considerație, în primul rînd, caracteristicile comune ale fructului (formă, culoare, calitate).

1.1. Cuvinte de bază, substantive și adjective, care redau exact numele plantei, al fructului sau al soiului de fructe.

1.1.1. De la nume de plante (unele cuvinte încadrate aici par să sugereze și alte posibilități de explicare; de exemplu, *bumb*, *burdujă*, *purcel* și.a. se pot asocia și direct cu numele obiectelor respective. Am optat însă pentru includerea lor aici deoarece elementele caracteristice ale varietății de struguri coincid în mare măsură cu însușirile plantei și numai întâmplător ele evidențiază forma sau calitatea obiectului):

aglice adj. (*poamă aglice* = cu boabele dese, mărunte, de culoare albă : Lungani—Iș) ; **anasón⁷** s.m. (cu boabele mari, rotunde, de culoare albă-gălbuițe : Dj) ; **armurár** s.m. (struguri hibrizi, cu boabele alungite, de culoare gălbuițe ; vița are frunzele mari, iucioase : Balș—Tg. Frumos și Prisăcani—Iș, Gherghești—Vs) ; **aurică** s.f., adj. (cu boabele mărunte, rotunde, dese, de culoare albă-gălbuițe : Ceplenița—Iș, Timburești—Dj, Turburea—Gj ; *poamă aurică* : Comarna—Iș) ; **avrămeásă** adj. (*poamă avrămeásă* = cu boabele mărunte, bătute, dese, de culoare neagră : Corni—Bt, Mădirjac—Iș) ; **babánă⁸** s.f. (cu boabele mari, rare, de culoare neagră : Odobești—Vn, Sarichioi—Tl) ; **băláván⁹** s.m. (cf. *bolovan* ; cu boabele mari, rare, de culoare neagră : Vl) ;

⁷ NALR. Olt, IV, 263.

⁸ GO, 95.

⁹ VG.

berbecel¹⁰, *berbecei* s.m., adj. (cu boabele mărunte, dese, dulci, de culoare ru-ginie, albă sau verde-gălbuiie : Olt., Mh, Ol, Tr, Cotnari—Iș, Huși—Vs, Săveni—Bt ; *berbecei¹¹* : Olt., Mh, Tr, Costuleni și Răducăneni—Iș, Huși—Vs ; *strugure berbecel* : Olt., Ol, Mh, Cotnari—Iș ; *poamă berbecel* : Comarna și Deleni—Iș ; *struguri berbecei¹²* : Olt., Mh, Ol, Tr, Huși—Vs) ; **boz** adj. (*poamă boz* = cu boabele mărunte, rotunde, dese, de culoare neagră : Scinteia—Iș) ; **brehenél¹³** s.m. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-gălbuiie : Vl) ; **bumb** s.m., adj. (vezi și *bumb* „nasturte“ ; cu boabele mărunte, bătute, de culoare albă sau neagră : Bz ; *poamă bumb* : Băcești—Vs) ; **burdújă** s.f., adj. (cf. și *burdúj* „burdúf“ ; cu boabele mari, miezul moale, de culoare albă sau neagră : Focuri—Iș ; *poamă burdújă* : Curtești—Bt, Erbiceni—Iș) ; **buruiană** adj. (*poamă buruiană* = cu boabele mărunte, rare, de culoare verde-gălbuiie : Belcești—Iș) ; **busuiocă¹⁴**, -oacă, *busuioci* s.m. și f., adj. (cu boabele rotunde, dese, de culoare galbenă-verzuie, albă sau neagră, aromate, cu miros de busuioc : Ab, Ar, Be, Bt, Bv, Cj, Gl, Ol, Gj, SM, Tl, Vs, Iș ; *bosoioc* : Vs ; *bosoioce* : Gl, Iș ; *busioc¹⁵* : Gj, Vs ; *busuiog* : Mș, Vs ; *busuiocăcă¹⁶* : Ban., Cris., Dobr., Mold., Transilv. ; *bisoacăcă¹⁷* : Băcani—Vs, Jijila—Tl, Tibănești—Iș ; *bosiucăcă* : Lungani—Iș ; *bosiueacă¹⁸* : Belcești și Coarnele Caprei—Iș ; *bosiucăcă* : Be, Iș, Tm ; *bosoioacăcă¹⁹* : Vs, Erbiceni—Iș ; *bosuioacăcă²⁰* : Mold. ; *busiuacăcă²¹* : Gl, Iș, Vs ; *busiuueacă* : Gîrceni și Laza—Vs ; *busiuocăcă²²* : Tanacu

¹⁰ JO, 53 ; H/V, 3^v, 16^r, 34^v, 70^v, 97^v, 102^r, 131^v, 134^v, 137^r, 165^r, 185^v, 234^v, 287^v, 293^v, 296^v, 302^v, 313^v, 319^v, 324^v, 351^v, 380^v, 403^v, 407^v, 433^v, 441^v, 447^r, 458^r, 472^r, 482^v ; H/IX, 55^v H/XI, 5^r, 16^r ; H/XII, 258^v, 268^v ; H/XIV, 17^v, 21^r, 64^v, 71^v, 84^v, 103^r, 150^v, 159^v, 173^r, 199^v HEM, I, 755 ; HEM, II, 2 104 ; D/4547, 4^v, 5^v, 8^v, 12^r, 25^r, 41^v, 73^r, 77^r, 94^v, 101^v, 108^v, 114^r 141^r, 173^r, 255^v, 294^v, 308^v, 405^v ; D/4548, 200^v, 232^r, 245^r, 263^r, 291^r, 291^r ; D/4557, 198^r, DV; 11 ; LD, 111 ; VIN, 157 ; NI, 59 ; DA ; GLB, 140 ; DU ; CADE ; FME, I, 428 ; LR, IX, 2, 19 BD, 182 ; NALR. Olt, IV, 262 ; SVR, 19.

¹¹ H/V, 208^r ; H/IX, 17^v, 114^r ; NALR. Olt, IV, 263.

¹² H/IX, 17^v.

¹³ NALR. Olt, IV, 262.

¹⁴ JO, 53 ; D/4549, 95^v ; D/4551, 298^r, 321^r ; DA ; DM ; DL, 304.

¹⁵ D/4554, 62^v.

¹⁶ BLB, 231 ; H/I, 83^v ; H/II, 319^r ; H/III, 37^v, 47^v, 101^v, 116^r, 151^v, 166^v, 193^r, 260^v, 279^r, 286^v, 305^v, 324^v, 385^r ; H/IV, 175^v ; H/VI, 15^v, 74^v, 93^v, 124^v, 132^r, 171^r, 206^r, 214^r, 277^v ; H/VIII₁, 5^v, 18^v, 42^r, 119^v, 141^v, 165^v, 202^r, 273^v, 282^r, 289^r, 310^r, 314^r, 348^v ; H/VIII₂, 52^r, 66^r, 73^r, 97^r, 108^r, 117^r, 133^r, 165^r, 192^v, 199^v, 204^v, 213^v, 218^v, 234^v, 240^r, 250^r, 276^v ; H/X, 445^v ; 445^r ; H/XI, 516^r ; H/XII, 19^v, 475^v, 513^r ; H/XIII, 23^v, 35^r, 125^v, 134^r, 247^v, 268^v, 308^v, 335^r, 387^v, 508^r ; H/XIV, 358^v, 435^v ; H/XV, 9^v, 15^v, 60^v, 66^v, 88^v, 231^r, 306^r, 328^v, 359^v, 399^v ; H/XVI, 65^v, 112^r, 142^r, 146^r, 150^v, 171^v, 207^r, 223^r, 247^r, 258^r, 271^r, 280^r, 287^r, 294^v, 309^v, 328^r, 349^r, 402^r, 444^r ; H/XVII, 61^r, 90^v, 305^v ; H/XVIII, 3^r, 70^v, 241^v, 301^v ; V, 86 ; D/4545, 226^r ; D/4549, 10^r, 25^r, 51^v, 53^v, 101^r, 130^r, 140^r, 162^r, 170^r, 204^r, 235^r, 262^r, 273^r ; D/4550, 1^r, 128^r, 136^r, 145^r, 160^r, 251^r ; D/4551, 65^v, 199^v, 293^r, 301^v, 312^v, 317^r, 346^r, 375^v, 399^v, 403^r, 411^r, 415^r, 420^r, 424^r, 461^r, 477^r, 496^r, 505^r, 509^v, 517^v, 552^r ; D/4552, 14^v, 22^v, 36^v, 90^r, 97^r, 121^r, 129^r, 136^v, 149^v, 151^r, 201^r, 204^r, 213^r, 216^r, 229^r, 267^r, 276^r, 281^r, 287^r, 289^r, 296^r, 370^r, 384^r, 412^r, 446^r, 452^r, 456^r, 470^r, 496^r, 502^r, 510^r, 515^r ; GN, 273 ; VV, 54 ; NI, 6 ; VIN, 169 ; PI, 217 ; DA ; GLB, 140 ; ILM, 199 ; DC, 711 ; PP, 339 ; SFI, 340 ; CADE ; FME, IV, 685 ; DL, I, 304 ; DM ; BD, 182 ; LTR, 17, 143 ; DEX ; SVR, 26.

¹⁷ D/4553, 78^v.

¹⁸ H/VIII₁, 108^v.

¹⁹ D/4551, 528^r.

²⁰ H/III, 226^r ; H/VI, 15^v, 80^r ; H/VIII₂, 114^v ; H/XV, 335^v, 390^v ; H/XVI, 159^r ; D/4549 44^v ; D/4551, 357^v, 500^v ; D/4552, 431^r.

²¹ H/III, 129^r.

²² D/4551, 323^r.

și Zorleni—Vs ; *buschioacă* : Bc, CS, Is, Vs ; *buschioacă²³* Is ; *buschioasă* : Sj ; *busuioci²⁴* : Be, Bt, Is, Nț, Sb, Vs ; *bosuioci²⁵* : Gl, Is ; *strugur busuioc²⁶* : Is, Vs ; *strugure busuioc²⁷* : Br, Is, Tl ; *strugure busiioc²⁸* : Vs ; *strugure busuioacă²⁹* : Is, Vs ; *struguri busuioci³⁰* : Ab, Bt, Is, Vs ; *struguri busiioc³¹* : Vs ; *struguri de bosuiocă³²* : Bt, Is ; *poamă busuioacă³³* : Mold., Bz, Tl ; *poamă busiacă³⁴* : Be ; *poamă bositoc³⁵* ; Băltăți—Iași ; *poamă bosuiocă³⁶* : Mold. ; *poamă bo-siioacă³⁷* : Is, Vs ; *poamă buschioacă* : Mold. ; *poamă busuioc³⁸* : Bt ; *strugure de poamă busuioacă³⁹* : Be, Gl ; *struguri cu poamă busuioacă⁴⁰* : Bt, Is, Vs ; *struguri de poamă busuioacă⁴¹* : Be, Bt, Is, Vs ; *struguri de poamă busueacă⁴²* : Hîrlău și Scobinți—Is) ; *candelútă* s.f. (cu boabele mărunte, rare, de culoare albă-gălbuiie : Corni și Răchiți—Bt) ; *căldărăe* s.f. (cu boabele alungite, mărunte, de culoare albă-gălbuiie : Lechința—BN) ; *căldărüşă⁴³* s.f., adj. (cu ciorchinele lung, ramificat, cu boabele rare, rotunde, apoase, de culoare neagră sau albă-gălbuiie : Dobr., Olt., Bt, Bz, Gl, Is, Ph, Vs ; *caldarușă⁴⁴* : Bt, Tl ; *caldarușă⁴⁵* : Bt, Gl ; *poamă căldarușă⁴⁶* : Mold. ; *poamă căldarușă⁴⁷* : Gl, Corni—Bt) ; *călúgăr* s.m. (cu boabele mărunte, rotunde, de culoare cenușie : Mș) ; *chipăruș* s.m. (cu boabele alungite, mărunte, de culoare galbenă-verzuie : Duda—Epureni—Vs) ; *chitoășeă* adj. (de la *piloacă* ; *poamă chitoacă* = cu boabele mari, de culoare albă : Hadimbu—Mogoșești—Is, Solonț—Be) ; *cîrmiz⁴⁸* s.m. (cu boabele mărunte, de culoare roșie sau neagră : Lungani—Is) ; *coădă* s.f., adj. (cu ciorchinele alungit, cu boabele mari, turtite, cu pieliță tare,

²³ H/VIII₂, 89^v.

²⁴ D/4550, 303^v ; D/4551, 295^r, 337^r ; D/4552, 220^r.

²⁵ H/VI, 63^r.

²⁶ H/XV, 368^v.

²⁷ H/I, 234^v.

²⁸ DA.

²⁹ H/XV, 263^v.

³⁰ H/III, 462^v ; II/XIII, 9^r, 206^v, 216^v ; H/XV, 80^v, 514^v.

³¹ H/VI, 49^r.

³² II/I, 55^r.

³³ IF, 254 ; CHIAC ; BLB, 231 ; H/I, 33^r ; H/III, 139^r, 208^r ; H/VI, 23^r, 44^r, 198^v ; H/VIII₁, 18^v, 96^v, 213^r ; H/VIII₂, 141^r, 296^r ; H/XII, 215^v ; H/XIII, 2^v, 35^r, 64^r, 216^r, 225^r, 228^r, 324^r, 371^r, 404^v, 445^v ; H/XIV, 374^r ; H/XV, 50^r, 142^r, 214^r, 263^v, 274^r, 342^r, 423^v ; H/XVI, 280^r ; D/4551, 104^r, 331^r, 471^v ; D/4552, 74^r, 174^v, 208^v ; DV, 10 ; DS ; BARCIANU ; TDRG ; DA ; CADE ; BD, 182.

³⁴ H/X, 129^v.

³⁵ H/VIII₁, 236^v.

³⁶ H/III, 486^v ; II/VIII₁, 296^r ; D/4552, 403^r.

³⁷ H/VIII₂, 31^r.

³⁸ CN, 969.

³⁹ H/XIII, 468^v.

⁴⁰ II/XVI, 320^r.

⁴¹ H/I, 168^r ; H/III, 448^v ; H/VI, 187^v ; H/XIII, 50^v ; II/XVI, 405^r, 412^r.

⁴² H/VIII₁, 69^v.

de culoare albă sau neagră : Plugari și Șipote – Iș ; *strugure coadă* : Nicorești – Gl ; *poamă coadă* : Focuri – Iș, Huși – Vs, Odobesti – Vn) ; *cocoanță⁴⁹* s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Olt., Ag, Db, Cucuteni – Iș ; *cuconită⁵⁰* : Olt., Bosia și Ruginoasa – Iș ; *strugure coconită* : Dj, Călinești – Ag ; *poamă cuconită* : Blăgești – Pașcani – Iș) ; *copac* adj. (*poamă copac* = cu ciornchinele mari, conic, cu boabele mari, lunguiete, de culoare albă sau neagră : Ciurea și Stolniceni – Prăjescu – Iș) ; *erăiasă⁵¹* s.f. (cu boabele mari, rotunde, de culoare albă : Ab, Stănișteți – Vs, Tomești – Iș, Viștea – Bv) ; *erăită⁵²* s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Iș, Minărade – Blaj – Ab, Tudora – Bt; *poamă crăită* : Ceplenița și Cotnari – Iș) ; *eruciulită⁵³* s.f., adj. (cu ciornchinele mare, lung, subțire și tare, cu boabele dese și lungi, de culoare albă sau neagră : Mold., Munt., Olt.) ; *strugure cruciulită* : Dj, Ol ; *poamă cruciulită* : Mold.) ; *drăghină⁵⁴* s.f. (de la *drăghină* ; cu boabele lunguiete, de culoare gălbuiie, albă-cenușie sau roz : Ph, Ciurbești – Miroslava – Iș) ; *drăgăieă* s.f. (cu boabele mărunte, rare, apoase, de culoare gălbuiie : Ph) ; *găluseă* s.f. (vezi și *gălușcă „sarma“* ; cu boabele mărunte, alungite, de culoare verzuie : Scorțeni – Bc ; *gălúsă* : Plugari – Iș, Scorțeni – Bc) ; *gherghină* s.f., adj. (cu boabele mari, rare, de culoare roz : Deleni – Iș, Leorda – Bt ; *gheorghină⁵⁵* : Corni – Bt ; *poamă gherghină* : Ceplenița – Iș) ; *hrib* adj. (*poamă hrib* = cu boabele mari, de culoare albă : Curtești – Bt, Strunga – Iș) ; *iépure⁵⁶* s.m., adj. (cu ciornchinele alungit, cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-cenușie : Ol, Tr, Cotnari – Iș, Jugurei – Ph ; *poama iepurelui* : Ștefănești – Bt) ; *împărăteásă* s.f. (cu boabele mari, de culoare albă : Andrieșeni – Iș, Ripiceni – Bt) ; *joiánă⁵⁷* s.f. (cu boabele mărunte, bătute, cu gust tâmios, de culoare albă : Aroneanu și Victoria – Iș, Pietroasele – Bz) ; *lăcrâmioáră⁵⁸* s.f. (cu boabele mărunte, bătute, de culoare albă : Tr, Cirlogani – Ol, Deleni – Iș) ; *lămiță⁵⁹* s.f. (cu boabele mărunte, rare, de culoare albă-gălbuiie : Il, Probotă – Iș, Răchiți – Bt) ; *luminoásă⁶⁰* s.f., adj. (cu boabele mărunte, lucioase, de culoare albă : Gl, Iș, Pietroasele – Bz, Podgoria – Tătaru – Ph, Sanislău – SM ; *poamă luminoasă* : Iș, Nicorești – Gl, Odobești – Vn) ; *măzăriche* s.f. (cu ciornchinele ramificate, cu mulți cîrcei, cu boabele mărunte, de culoare neagră : Ct, Mileanca – Bt, Vlădeni – Iș) ; *masariche⁶¹* și *mazariche* : Ct) ; *mieșunieă* s.f. (cu boabele mărunte, rare, de culoare verzuie, cu miros de mișcunea : Ag) ; *mielușel*, *mielușei* s.m., adj. (cu boabele mărunte, bătute pe ciornchine, de culoare albă-gălbuiie : Ag, Mh ; *mielu-*

⁴⁹ DAME, T₂, 21 ; NI, 59 ; DA ; FME I, 428 ; BD, 182 ; SVR, 38.

⁵⁰ NI, 7.

⁵¹ H/XVII, 305^v, 437^r ; BD, 181.

⁵² H/XVIII, 108^v ; DAME, T₂, 23 ; VNJ, 134 ; NI, 6 ; DA

șei⁶² : Mh, Sadova — Dj ; *strugure mielușel* : Leordeni — Ag ; *struguri mielușei* : Mh, Mănești și Runcu — Db) ; *miță⁶³* s.f. (cu boabele rotunde, mărunte, bătute, de culoare cenușie : Gj) ; *motoeél, motocei* s.m. (cu boabele mărunte, dese, de culoare gălbuie : Iș) ; *oiță⁶⁴* s.f. (cu boabele mărunte, alungite, de culoare cenușie : Bt, Dumitra — BN) ; *paragină* adj. (*poamă paragină⁶⁵* = cu strugurii rari, cu boabele mărunte, de culoare albă : Bt, Ceplenița — Iș) ; *păsățel⁶⁶* s.m. (cu boabele mărunte, bătute, apoase, de culoare galbenă-verzuie : Br, Cl, II ; *păsațel⁶⁷* : Cosimbești — II ; *pîsățel⁶⁸* : Cl, II, Cireșu — Br) ; *pătrunjel* s.m. (cu boabele înărunte, rare, turtite, de culoare verde-gălbuie : Tm) ; *pisiuță⁶⁹* s.f. (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : Tr, Coșereni — II, Potcoava și Scornicești — Ol) ; *pinișoară* s.f., adj. (cu boabele mari, rotunde, de culoare albă-gălbuie : Mh, Crușeț — Gj ; *poamă pinișoară* : Gorban — Iș) ; *plop⁷⁰, plopi* s.m., adj. (cu ciorchinele ramificat, cu boabele mari, rare, acre, uneori mici și dese, de culoare roșie, albă-verzuie sau albicioasă : Ol, VI, Deleni — Iș ; *plopi* : Br ; *poamă plop* : Santa Mare — Bt) ; *pom⁷¹* s.m. (cu ciorchinele ramificat, cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare albă-verzuie sau neagră : Dj) ; *pureél⁷², purcei* s.m., adj. (cu boabele mari, dese, puțin alungite, de culoare albă : Ag, Gj ; *purcei⁷³* : Gj, Mh ; *strugure purcel* : Mh ; *struguri purcei* : Mh) ; *rărită⁷⁴* s.f. (cu boabele rare, lunguiete, de culoare albă-gălbuie : Gj, Corcova — Mh ; *rerile⁷⁵* : Gj) ; *roșiōr, -oāră, roșiori* s.m. și f., adj. (eu ciorchinele cilindric, cu boabele dese, alungite, de culoare roz-inchis, cu nuanțe roșii la coacere ; *rosior* : Dj, Ol ; *roșitor⁷⁶* : Dj, Ianca — Ol ; *roșioară⁷⁷* : Olt., Gr, Mh, Ol, Ph, Tr, VI, Curtești — Bt, Urechești — Bc, Vinători — Iș ; *roșioară⁷⁸* : Olt., Ol, Tr ; *rosiori* : Dj, Ol, Tr, Seimeni — Ct ; *roșiori* : Dj, Ol, Tr ; *strugure roșior* : Dj, Ol ; *poamă roșioară* : Bc, Bt ; *struguri roșiori* : Dj, Tr) ; *siminōg⁷⁹* s.m. (cu boabele mărunte, bătute, de culoare albă-gălbuie sau neagră : Cl, II, Tl) ; *steliuță* s.f. (vezi și *stea* + suf. -uță ; cu boabele mărunte, lunguiete, de culoare albă-verzuie : Cîrlig — Popricani și Dagița — Iș) ; *tămnică* s.f. (= *tămniță* : Tm, Corni — Bt ; *tămăică* : Tm ; *tămănică⁸⁰* : Tm) ; *tămnie* s.f. adj. (cu boabele rotunde, cărnoase, dese, de culoare verzuie, albă sau neagră,

⁶² H/IX, 135^r.⁶³ D/4547, 224^r.⁶⁴ GLB, 140 ; BD, 182.⁶⁵ H/I, 33^r.⁶⁶ DLR. (Se trimite greșit la H/VII, 130 unde este *pîsățel*.)⁶⁷ D/4546, 125^r.⁶⁸ H/VII, 130^v ; BD, 182.⁶⁹ H/XIV, 300^r ; D/4548, 222^r, 320^r, 367^r ; DLR.⁷⁰ D/4547, 393^r ; D/4548, 207^r ; VIN, 140 ; NI, 85 ; NALR. Olt, IV, 263.⁷¹ NALR. Olt, IV, 263.⁷² D/4547, 236^r ; D/4548, 167^r.⁷³ H/IX, 17^r, D/4547, 197^r.⁷⁴ D/4547, 176^r, 177^r.⁷⁵ D/4547, 236^r.⁷⁶ NALR. Olt, IV, 263.⁷⁷ JO, 53 ; H/V, 81^r, 121^r, 208^r ; H/XI, 177^r ; H/XIV, 64^r, 71^r, 199^r, 444^r ; IHEM, II, 2 104 ; D/4546, 247^r ; D/4547, 62^r, 255^r, 308^r ; D/4548, 232^r, 245^r, 263^r, 291^r, 381^r ; VV, 54 ; DDRF ; NI, 62 ; FME, I, 493 ; LTR, 3, 82 ; BD, 182 ; MDE, 819 ; DLR ; DEX ; DPBA, 328 ; NALR. Olt, IV, 262—263 ; SVR, 117.⁷⁸ NALR. Olt, IV, 263.⁷⁹ H/XIV, 395^v.⁸⁰ D/4554, 361^v.

aromate, cu miros pătrunzător de tămîie : Ceptura, rească—Ph, Luncavița—Tl, Oțeleni și Scobiște—Ișlițel—Tl, Valea Călugărească—Ph ; *poamă tămîie* : și Tg. Frumos—Iș) ; *tămîioără*⁸¹ s.f., adj. (cu boabel tute, de culoare albă sau cenușie : Ban., Criș., Olt., Mogoșești și Miroslava—Iș, Pîhnești—Vs ; *tămîioară* : șeu—Bz ; *tămîioară*⁸² : Ol, Tr, Ar, Topoloveni—Ag ; *tămîioară* : Iș) ; *tămîioasă* s.f., adj. (vezi și *tămîie*—*tămîioasă*⁸³ : Ban., Mold., Munt., Olt., Ar, SM și izoioasă⁸⁴ : Gj ; *tamioasă*⁸⁵ : Ol ; *tamioasă* : cf. H/III, 22 Vn ; *tămîioasă*⁸⁶ : Mh, Ph ; *tămîioasă*⁸⁷ : Gj ; *tămîioază*⁸⁸ : Tr ; *tamioasă*⁸⁹ : Dj, Gj ; *tamioasă* : Mh ; *tamioasă* : Comarna—Iș ; *poamă tămîioasă*⁹⁰ : *ioasă*⁸⁸ : Iș, Vs ; *poamă tămîioasă*^{88a} : Mold. ; *poamă struguri tămîioasă*⁹¹ : Munt., Gl, Vn) ; *tămîijă*¹⁰⁰ s.f., a

⁸¹ H/IX, 69^v, 114^r ; H/XIV, 71^v, 222^r ; H/XVIII, 40^r, 260^v VV, 54 ; LD, 111 ; DS, 34 ; BM, 360 ; NALR. Olt, IV, 262 ; DL

⁸² H/XIV, 415^r.

⁸³ H/XVIII, 291^v.

⁸⁴ D/4553, 91^r.

⁸⁵ BA, 351 ; POLIZU ; BLb, 94 ; EV, 35 ; AT, 132 ; BLB, 284^r, 342^v, 381^v, 401^v, 414^v ; H/II, 11^v, 57^v, 87^v, 116^r, 125^r, 165^r, H/III, 47^v, 101^v, 151^v, 166^v, 399^r, 448^r ; H/IV, 8^r, 26^r, 52^r, 83^r, 101^r, 81^r, 88^v, 97^v, 137^r, 165^r, 185^r, 380^v, 433^r ; H/VI, 74^r, 80^r, 171^r, 67^r, 83^r, 119^v, 130^v, 147^r, 257^r, 313^v, 437^r ; H/VIII, 18^v ; H/IX, 26^r, 39^r, 46^r, 84^v, 95^v, 115^v, 130^r, 177^r, 191^v, 259^r, 267^v, 273^v, 311^r H/XII, 19^r, 92^r, 105^r, 114^r, 132^r, 136^r, 215^v, 258^v ; H/XIII, 125^v, 29^v, 84^r, 103^r, 105^v, 199^v, 358^v, 477^r ; H/XV, 306^r, 335^v ; H/XVI, 400 ; HEM, I, 463 ; HEM, II, 2 104 ; D/4545, 1^r, 28^r, 51^r, 101^r, 123^r, 223^r, 228^v, 236^v, 240^v, 248^v, 252^v ; D/4546, 21^v, 73^r, 99^v, 102^v, 105^r, 280^r, 340^v, 352^v ; D/4547, 4^v, 5^v, 8^v, 12^v, 108^v, 125^r, 137^r, 171^v, 172^r, 224^r, 244^r, 269^v, 316^r, 367^r, 388^r, 393^r, 400^v, 410^v, 422^r, 427^r, 431^v, 133^r, 145^r, 167^r, 175^v, 200^r, 245^r, 263^r, 291^r, 320^r, 350^r, 359^v ; D/4550, 1^r, 18^v, 40^r, 74^v, 81^v ; D/4551, 319^r, 331^r, 477^r ; D/4552, 90^r D/4553, 34^r, 44^r, 49^v, 396^r, 418^r, 425^r, 468^v ; D/4547, 38^v, 131^v, 19^v GN, 273 ; MB, 89 ; RCM, 483 ; NI, 6 ; VIN, 138 ; BARCIANU ; T 217 ; DA ; GLB, 140 ; DU ; DC, 711, 795 ; SFI, 340 ; PP ; CAL 635 ; DM ; CDER ; DL, IV, 398 ; GO, 95 ; LTR, 17, 143 ; DEX DLR ; SVR, 131.

⁸⁶ IP, 261 ; D/4547, 236^v.

⁸⁷ D/4548, 207^r.

⁸⁸ IM, 369, 439 ; IP, 263.

⁸⁹ COSTINESCU ; CN, 969 ; DDRF ; NALR. Olt, IV, 20^r

⁹⁰ D/4547, 41^v.

⁹¹ H/I, 187^v.

⁹² H/XIV, 64^v.

⁹³ H/XIV, 186^r.

⁹⁴ LMs, *Glosar*, 395.

⁹⁵ *Ibidem* (*thymioasă*).

⁹⁶ DC, 711.

⁹⁷ BLB, 231 ; H/II, 208^r ; H/VI, 44^r ; H/XIII, 2^v, 324^r ; TDRG ; DV, 10 ; DS, 34 ; VIN, 144 ; BD, 182.

⁹⁸ COSTINESCU, 127.

^{98a} CN, 969 ; DDRF.

⁹⁹ POLIZU ; H/VII, 75^v, 504^r.

¹⁰⁰ H/II, 281^r ; H/XI, 326^r ; H/XIV, 444^r ; H/XVIII, 3^r, 289^r ; BD, 182 ; DLR.

bătute, de culoare albă : Dogr., Munt., Ab, CS, Tm, Lespezi—Iș, Frunțișeni—Vs ; *tămăiliță*¹⁰¹ : Ct, Năeni—Bz, Niculițel—Tl, Tătaru—Ph ; *tămăniță*¹⁰² : Tm ; *poamă tămăniță*¹⁰³ : Chilia Veche și Luncavița—Tl, Gorban și Valea Seacă—Iș, Periam—Tm, Răchiți—Bt) ; *tei*¹⁰⁴ s.m. (cu vițele groase, lemoase, cu frunza lată, cu boabele mari, de culoare albă-verzuie : Ban., Dogr., Gl, Hd) ; *zîrnă* s.f., adj. (cu boabele mărunte, dulci-amăruie, de culoare neagră : Frunțișeni—Vs ; *zârnă* : Bt; *poamă zîrnă* : Belcești și Popricani—Iș ; *poamă zârnă* : Bt).

1.3.1.1. Metafore următoare de determinări : *berbecel* : *berbecel alb*¹⁰⁵ (Dj, Mh, Ol), *berbecel mare*¹⁰⁶ (Dj, Mh), *berbecel mărunt*¹⁰⁷ (Dj, Mh), *berbecel mic*¹⁰⁸ (Mh), *berbecel negru* (Il, Ol), *berbecel prăjit*¹⁰⁹ (Mh) ; *burdujă* : *burdujă neagră* (Focuri și Gropnița—Iș) ; *busuioc, -oacă* : *busuioc alb* (Iș, Tl), *bosoioacă albă* (Iș, Vs), *busuioc de Bohotin*¹¹⁰ (Vs), *busuioc negru* (Bt, Iș), *busuioc negru de Bohotin*¹¹¹ (Iș, Vs), *bosoioacă negru* (Vs), *bosoioacă vînată* (Iș), *busuioc negru* (Iș), *busuiocă albă*¹¹² (Dogr., Mold., Tm), *bosoioacă albă* (Bc), *bosoioacă albă* (Mold.), *bosoioacă albă* (Bc, Iș, Vs), *bosoioacă de Bohotin*¹¹³ (Vs), *bosoioacă de iarnă*¹¹⁴ (Huși—Vs), *bosoioacă de Moldova*¹¹⁵ (Dogr., Mold.), *bosoioacă de Muntenia*¹¹⁶ (Sb, Tm), *bosoioacă de Valea Călugărească*¹¹⁷ (Bz, Ph), *bosoioacă mare* (Ab, Bc, Bt), *bosoioacă mică* (Ab, Bt), *bosoioacă moldovenească* (Vs), *bosoioacă neagră*¹¹⁸ (Dogr., Mold., Tm), *bosoioacă roz* (Iș, Vs), *bosoioacă roz de Bohotin*¹¹⁹ (Huși—Vs), *bosoioacă roz de Moldova*¹²⁰ (Mold.), *bosoioacă roză*¹²¹ (Mold.), *bosoioacă roză de Bohotin*¹²² (Iș, Vs), *bosoioacă roză de Moldova*¹²³ (Mold.), *poamă busuiocă albă*¹²⁴ (Iș), *poamă busuiocă neagră* (Bc, Iș), *struguri de poamă busuiocă albă*¹²⁵ (Vs) ; *căldărușă* : *căldărușă albă*¹²⁶ (Gl, Tl, Băcești—Vs), *căldărușă neagră*¹²⁷ (Gl, Tl), *caldarușă albă*¹²⁸ (Tl, Dersca—Bt), *caldarușă*

¹⁰¹ H/II, 289^r; D/4553, 447^r.

¹⁰² D/4554, 361^r.

¹⁰³ II/XIV, 463^r.

¹⁰⁴ H/II, 243^r; H/III, 385^r; H/XVII, 305^r; D/4549, 211^r; BD, 182; DLR.

¹⁰⁵ H/V, 256^r, 272^r; H/XIV, 186^r; NI, 6; NALR. Olt, IV, 263.

¹⁰⁶ VIN, 132.

¹⁰⁷ H/V, 248^r.

¹⁰⁸ IMeh, 41.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ Tl, 29.

¹¹¹ TR, 6.

¹¹² BBH, 148.

¹¹³ HO, 11; DER, IV, 616; BD, 182; MDE, 131; SVR, 26.

¹¹⁴ HUȘI, 85.

¹¹⁵ BT, 413; SVR, 27.

¹¹⁶ VVC, 24.

¹¹⁷ TV, 154.

¹¹⁸ CNS, 647.

¹¹⁹ CA, 374.

¹²⁰ An. ICVV, I, 56.

¹²¹ NVS, 304.

¹²² CNS, 647.

¹²³ Ibidem, 480.

¹²⁴ H/VIII₂, 15^r.

¹²⁵ H/XV, 49^r.

¹²⁶ H/XIV, 444^r.

¹²⁷ H/III, 226^r; H/XIV, 444^r; D/4549, 181^r, 255^r.

¹²⁸ D/4553, 78^r.

*neagră*¹²⁹ (Tl, Dersca și Ibănești—Bt), *poamă căldăruișă albă* (Leord Somova—Tl), *poamă căldăruișă neagră*¹³⁰ (Gl, Odobești—Vn); *ea călugăr sur* (Mș); *eruciuiliță*: *eruciuliță albă* (Olt., Deleni și Răducăneni eruciuliță neagră (Dj, Cotnari—Iș); *siminog*: *siminog galben* (Borce Niculițel—Tl), *siminog negru*¹³¹ (Luncavița și Niculițel—Tl); *tămie*: *albă* (Lungani—Iș), *tămie de butuc* (Derseacă—Bt, Goești—Lungani și jac—Iș), *tămie de Moldova* (Costești—Tg. Frumos, Ipatele și Popești tămie de poamă (Belcești și Tibana—Iș), *tămie neagră* (Niculițel—T binți—Iș, Stâniște—Vs), *tămie roz* (Valea Călugărească—Ph); *tămîi tămioară albă* (Coreova—Mh, Topoloveni—Ag), *tămioară neagră* (I veni—Ag), *tămioară roșie* (Simburești—Ol), *tămioară roșie*¹³² (Tr, Ianca tămioasă: *tămioasă albă*¹³³ (Ag, Bz, Ct, Dj, Is, Ol, Ph, VI), *tămioasă de Bohotin*¹³⁴ (Huși—Vs, Răducăneni—Iș), *tămioasă albă de Drăgă* (Dj, VI), *tămioasă altoită*¹³⁵ (VI), *tămioasă bună*¹³⁶ (Ianca—Ol, T rești—Dj), *tămioasă cu struguri negri*¹³⁷ (Dumitra—BN), *tămioasă cu guri roșii*¹³⁸ (Dumitra—BN), *tămioasă de Alexandria*¹³⁹ (Gr), *tămioaugust*¹⁴⁰ (Murfatlar—Ct, Șegarcea—Dj), *tămioasă de Bohotin*¹⁴¹ (Huși tămioasă de Dealul Mare¹⁴² (Bz, Ph), *tămioasă de Drăgășani*¹⁴³ (Dj, C tămioasă de la Pietroasele¹⁴⁴ (Bz), *tămioasă de Moldova*¹⁴⁵ (Dobr., Transilv., Is, Huși—Vs, Odobești—Vn, Șendriceni—Bt); *tămioasă de tenia*¹⁴⁶ (Ab, Dj, Ph, Tl), *tămioasă de Odobești*¹⁴⁷ (Vn), *tămioasă de Pietr* (Ph), *tămioasă de Pietroasele* (Ag, Br, Bz, Ph), *tămioasă galbenă*¹⁴⁸ (L tămioasă galbină¹⁴⁹ (Ph), *tămioasă mare* (Ianca—Ol), *tămioasă mică*¹⁵⁰ tămioasă neagră¹⁵¹ (Munt., Olt., Ct, Is), *tămioasă roșie*¹⁵² (Dj, Is, Ol) ieasă roz¹⁵³ (Vs, Romos—Hd), *tămioasă roz de Bohotin*¹⁵⁴ (Huși—V

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ H/XI, 516^r.

¹³¹ H/XIV, 395^v.

¹³² H/XIV, 186^l.

¹³³ H/XII, 202^y; NI, 7; GO, 100; NALR. Olt., IV, 263; SVR, 131.

¹³⁴ CVS, 281.

¹³⁵ B, 592; LTR, 17, 143.

¹³⁶ NALR. Olt., IV, 262.

¹³⁷ DCp.

¹³⁸ RP, 1936, nr. 314, 6.

¹³⁹ Ibidem.

¹⁴⁰ Amp, V, 207.

¹⁴¹ AP, 40.

¹⁴² NVS, 304; DER, IV, 616; BD, 182; MDE, 928; SVR, 132.

¹⁴³ RVP, 1914, nr. 31–32, 387.

¹⁴⁴ AP, 22; SVR, 132.

¹⁴⁵ TV, 228.

¹⁴⁶ AP, 22; SVR, 132.

¹⁴⁷ HO, 1; LTR, 17, 143; SVR, 132.

¹⁴⁸ TR, 10.

¹⁴⁹ TV, 154.

¹⁵⁰ H/XII, 19^r; NI, 7; GO, 95.

¹⁵¹ H/V, 34^r.

¹⁵² VIN, 142.

¹⁵³ NI, 7; BD, 182; GO, 95; NALR. Olt., IV, 263.

¹⁵⁴ H/V, 34^r.

¹⁵⁵ CVS, 281.

¹⁵⁶ Ibidem.

*măioasă roză*¹⁵⁷ (Iș, Greaca—Gr), *Leorda*—Bt), *tămioasă roză de Moldova*¹⁵⁸ (Greaca—Gr, Odobești—Vn), *tămioasă verde*¹⁵⁹ (Dj, VI), *tămioasă violetă*¹⁶⁰ (Greaca—Gr), *tămioasă vînătă*¹⁶¹ (Vs), *tămioasă vînătă de Bohotin*¹⁶² (Vs, Niculițel—Tl, Odobești—Vn), *tămioasă galbenă*¹⁶³ (Vn), *tămioasă verde*¹⁶⁴ (Vn); *tămîșă : tămîșă albă*¹⁶⁵ (Tm, Alimanu și Lipnița—Ct).

1.1.1.2. Metafore în compuse: *berbecel*: *berbecel-auriu*¹⁶⁶ (cu boabele mari, de culoare gălbuiu : Dj), *berbecel-băluț*¹⁶⁷ (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Mh), *berbecel-ruginiu*¹⁶⁸ (cu boabele dese, de culoare ruginie : Dj, Tr, VI), *berbecel-ruginos*¹⁶⁹ (= *berbecel-ruginiu* : Dj), *berbecel-verde*¹⁷⁰ (cu boabele mari, de culoare verde-gălbuiu : Dj), *berbecel-vîndă*¹⁷¹ (cu boabele mărunte, de culoare vineție : Dj); *busuioaeă*: *busuioacă-grasă* (cu boabele mari, de culoare gălbăie : Ceplenița și Răducăneni—Iș), *busuioacă-românească* (cu boabele mari, de culoare albă sau neagră : Mold.), *busuioacă-verde* (cu boabele mari, de culoare verzuie : Giurea și Ruginoasa—Iș), *busuioacă-vînătă* (cu boabele mărunte, de culoare vînătă : Bt, Iș, Vs); *coadă*: *coadă-grasă*¹⁷² (cu boabele turtite, mari, cu pielita groasă, de culoare albă : Dobr., Horlești—Iș, Mileanca—Bt); *reșioară*: *roșioară-rară*¹⁷³ (cu boabele mari, rare, de culoare roșie : Dj, Corcova—Mh), *roșioară-roșie*¹⁷⁴ (cu boabele dese, de culoare roșie-inchisă : Dăbuleni—Dj), *roșioară-roză*¹⁷⁵ (cu boabele mărunte, de culoare roșie deschisă : Sadova—Dj), *roșioară-verde*¹⁷⁶ (cu boabele mărunte, de culoare verde pînă la coacere : Dăbuleni—Dj), *roșioară-vînătă*¹⁷⁷ (cu boabele mari, rare, de culoare roșie-vinetică : Drăgășani—VI, Șegarcea—Dj); *tămioasă*: *tămioasă-bulgărească* (cu boabele mari, rare, de culoare albă, cu miros de tămîie : Bolotești—Vn), *tămioasă-delavară* (cu boabele mărunte, dese, cu miros de tămîie : Nj, Deleni—Iș), *tămioasă-hamburg*¹⁷⁸ (cu boabele mari, rare, ușor sfărnică, de culoare neagră, cu miros de tămîie : Adămuș—Ms, Comarna—Iș, Seini—Mm), *tămioasă oltenească* (cu boabele mari, rare, de culoare albă, cu miros de tămîie : Șegarcea—Dj), *tămioasă-otonel*¹⁷⁹ (cu boabele mărunte, dese, cu miros de tămîie : Ab, Dj, Iș și izolat în Dobr. și Munt.),

¹⁵⁷ Amp, III, 620.

¹⁵⁸ CA, 374; LTR, 17, 143.

¹⁵⁹ NI, 7; GO, 95.

¹⁶⁰ Amp, III, 615.

¹⁶¹ CVS, 281.

¹⁶² Amp, III, 615; LTR, 17, 143.

¹⁶³ IP, 263.

¹⁶⁴ IP, 264.

¹⁶⁵ H/XIV, 395^y.

¹⁶⁶ Dv, 228.

¹⁶⁷ IMeh, 41.

tămăioasă-otonelă¹⁸⁰ (= *tămăioasă-otonel* : VI), *tămăioasă-românească¹⁸¹* (cu boabele mari, dese, de culoare albă sau neagră, cu miros de tămîie : Mold., Mureş, Olt., Transilv. și izolat în toată țara), *tămăioasă-transilvană* (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-verzui, cu miros de tămîie : Sib.), *tămăioasă-ungurească* (cu boabele mari, rare, de culoare albă-verzui, cu miros de tămîie : Boloşesti—Vn., Nicoreşti—Gl.), *tămăioasă-hambúrg* (= *tămăioasă-hamburg* : Bz., Ph.), *tămăioasă-otonel* (= *tămăioasă-otonel* : Ph.), *tămăioasă-pasălătă* (cu boabele rotunde, mărunte, de culoare aurie, cu miros de tămîie : Fîntîinele și Valea Călugărească—Ph.), *tămăioasă-românească* (= *tămăioasă-românească* : Ph.).

1.1.1.2.1. Metafore în compuse următe de determinări : *busuiocă* : *busuiocă-grasă albă* (Cotnari—Iş), *busuiocă-vînată de Boholîn¹⁸²* (Vs).

1.1.1.2.2. Metafore următe de determinări în compuse : *berbecel* : *berbecel alb-măruntă¹⁸³* (cu boabele mărunte, rare, de culoare albă : Dj), *berbecel mare-ruginiță¹⁸⁴* (cu boabele mari, rare, de culoare ruginie : Dj, Tr); *tămăioasă* : *tămăioasă albă-românească¹⁸⁵* (= *tămăioasă-românească* : Ag, Ph, VI), *tămăioasă neagră-lurcească¹⁸⁶* (cu boabele mari, cănoase, de culoare neagră : Oltina—Ct., Somova—Tl), *tămăioasă românească-grasă¹⁸⁷* (= *tămăioasă-românească* : Cotnari—Iş).

1.1.1.3. Derivate : *bbez* : *bozoáică* (Bt), *bozoáie* (Flăminzi—Bt), *poamă bozaićă* (Focuri—Iş), *poamă bozoáică* (Bt, Vlădeni—Iş), *poamă bozoáie* (Pulgari—Iş), *poamă bozoičă* (Gorbăneşti—Bt); *bumb* : *bumbișor* (Dumeşti și Osoi—Comarna—Iş, Poeneşti—Vs), *bumbișoără* (Bt, Comarna—Iş); *busuiocă*, *-oaeă* : *busuiocescă* (Ab, Cireşu—Br, Dumeşti—Iş), *busuiocesci* (Ab, Br, Ms), *busueccásca¹⁸⁸* (Ab, Brăeşti și Corni—Bt, Liteni—Sv), *busuiocásca¹⁸⁹* (Lieşti—Gl), *busuiocescă* (Mădirjac—Iş), *busuiocičă* (Victoria—Iş), *strugure busuiocescă¹⁹⁰* (Ab, Bz, Lețcani—Iş), *strugure busiocescă¹⁹¹* (Vs), *poamă busuiocescă* (Dumeşti—Iş), *struguri busuiocesci¹⁹²* (Ab, Br, Bz, Ms, Comarna—Iş, Huşi—Vs); *copac* : *copácél¹⁹³* (Be, Dj, Gj, Iş, Vs, Broscăuți, Prăjeni și Trušeşti—Bt, Viisoara—Nt), *copaceánă* (Bt, Crăeşti—Nt, Folteşti—Gl, Ghergheşti—Vs, Ștefan cel Mare—Be, Volovăt—Sv), *copaceánca¹⁹⁴* (Ct, Iş, Ph, Corodeşti—Ghergheşti—Vs, Frumuşia—Gl, Păltiniş—Bt), *poamă copaceánă* (Bt), *poamă copaceánca* (Iş); *hrib* : *poamă hribacită* (Moguşeşti—Iş), *poamă hriboáică* (Miroslava—Iş), *poamă hribulă* (Grajduri—Iş); *iepure* :

¹⁸⁰ NALR. OR, IV, 262.

¹⁸¹ IV, 121; BD, 182; MDE, 928; LTR, 17, 143; NALR. OR, IV, 262; SVR, 132.

¹⁸² CA, 403.

¹⁸³ NI, 7.

*iepureáscă*¹⁹⁵ (Bz, Ph, Cireșeni—Cotnari—Iș), *iepureáică*¹⁹⁶ (Br, Bz, Ph, Românești—Bt, Șcheia—Iș); *joiană* : *joenícă*¹⁹⁷ (Huși și Vutecani—Vs, Nicorești—Gl), *joinică*¹⁹⁸ (Odobești—Vn, Valea Călugărească—Ph); *pătrunjel* : *pătrinjáică*¹⁹⁹ (CS), *pătrujárcă*²⁰⁰ (Tm), *pătrunjarcă* (CS); *plop* : *plopán* (Sutești—VI), *plopánă* (Bt, Matca—Gl, Tabăra—Bivolari și Tansa—Iș), *plopișoáră* (Bt); *tămîlie* : *tămîlátă*²⁰¹ (Dj, Mh, Tm), *strugure tămîlát* (Dj, Mh, Tm); *tei* : *teiș*²⁰² (Gl, OI), *teisór*²⁰³ (Ag, Ol), *teiuș*²⁰⁴ (Gl).

1.1.1.3.1. Derivate următoare de determinări : *copacé* : *copacél alb* (Bivolari—Iș), *copaceánă albă* (Huși—Vs), *copaceánă neagră* (Corodești—Vs), *poamă copaceánă albă* (Bt), *copaceánăcă albă* (Iș), *copaceánică neagră* (Iș).

1.1.2. De la nume de fructe : *agrișă* adj. (*poamă agrișă*=cu boabele mărunte, de culoare verde-gălbuiu : Băltăși și Lungani—Iș); *agudă* adj. (*poamă agudă*=cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă sau neagră : Huși și Pungești—Vs, Lespezi și Pașcani—Iș, Zănești—Nt); *alună* adj. (*poamă alună*=cu boabele rotunde, tari, de culoare cenușie : Huși—Vs, Lungani—Iș); *ananás*²⁰⁵ s.m., adj. (cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare neagră, albă sau gălbuiu, cu miros și gust de ananas : Mold., Munt., Olt., Bv; *anānas*²⁰⁶ : Olt., Bc; *anānaz*²⁰⁷ : Gj; *anānos* : Bc; *strugure ananas* : Muat., Olt., Gl, Ștefan cel Mare—Bc; *poamă ananas* : Iș); *hostán*²⁰⁸ s.m. (cu boabele mari, rare, de culoare albă-gălbuiu : Geaca—Cj, Tudora—Bt); *eaísă* adj. (*poamă caisă*=cu boabele mari, rotunde, de culoare gălbuiu, cu aromă de eaise : Avrămeni și Vlădeni—Bt, Pașcani—Iș); *eălină* adj. (*poamă călină*=cu boabele mărunte, dese, de culoare roșie : Mădirjac—Iș, Nicorești—Gl, Răchiți—Bt); *căpșúnă*²⁰⁹ s.f., adj. (cu boabele mari, de culoare neagră-rozie sau galbenă-roșcată, cu miros și gust de căpșună : Mold., Munt., Olt.; *poamă căpșună* : Bc, Bt, Iș); *chérscică* adj. (*poamă chersică*=cu boabele mari, de culoare cenușie, cu aromă de piersică : Băcești—Vs, Valea Racului—Cotnari—Iș); *chimia*²¹⁰ s.m. (de la *chimen* = *chimion* : Dichiseni—Cl); *chimién* adj. (*poamă chimion*=cu boabele mărunte, de culoare cenușie : Flămînzi—Bt); *eirésă* s.f., adj. (cu boabele mari, rotunde, de culoare galbenă-verzuie sau roșie : Odobești—Vn; *cireașă* : Tr; *poamă cireașă* : Dobrovăț și Oțeleni—Iș, Ștefan cel Mare—Vs); *coacáză* adj. (*poamă coacáză*=cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Lipova—Bc, Șendriceni—Bt, Tg. Frumos—Iș); *coárna*²¹¹ s.f., adj. (cu bo-

¹⁹⁵ DAME, T₂; VIN, 138; NI, 68; DA.

¹⁹⁶ H/I, 381^r; D/4545, 12^r; NI, 6; DA; BD, 182.

¹⁹⁷ Amp, III, 585; BD, 182.

¹⁹⁸ CA, 371.

¹⁹⁹ D/4554, 289^r.

²⁰⁰ DD, 122.

bele mari, lunguiete, în forma fructelor cornului, cărnoase, cu pielita tare și simburi mulți, de culoare albă, galbenă-verzuie, neagră sau neagră-roșcată : general ; *strugure coarnă²¹²* : Bz, Dj, Ph, Sj, Liești și Nicorești—Gl ; *strugure de poamă coarnă²¹³* : Bt, Iș, Tl, Vn ; *strugure de vișă coarnă²¹⁴* : Iș ; *struguri cu poama coarnă²¹⁵* : Vs ; *struguri de poamă coarnă²¹⁶* : Mold., Tl ; *struguri coarnă²¹⁷* : Munt., Olt., Transilv., Gl, Mh, Vn ; *poamă coarnă²¹⁸* : Bucov., Mold., Tl ; *eureudusă* adj. (*poamă curcudușă*=cu boabele mărunte, rotunde, de culoare galbenă-verzuie : Ciurea, Dumești și Strunga—Iș, Poenești—Vs) ; *frag.* —ă s.m. și f., adj. (cu boabele de mărime mijlocie, rotunde, cu pielita groasă, care se desprinde ușor de miez, de culoare albă-verzuie, verde-gălbuiie, rozie sau neagră, cu gust de fragi ; *frag* : Mold., Bz, Ph ; *frac* : Corni—Bt, Siretel—Iș ; *fragă²¹⁹* : izolat în toată țara ; *strugure fragă* : Bz, Ph, Ciurea și Dobrovăț—Iș ; *strugure fragă²²⁰* : Vi, Seîntea și Tomești—Iș ; *poamă fragă* : Grajduri—Iș ; *poamă fragă²²¹* : Mold. ; *poama fragului* : Comarna și Cotnari—Iș) ; *goldână* adj. (*poamă goldână*=cu boabele rotunde, mari, de culoare gălbuiie : Ciurea—Iș, Flămînzi—Bt) ; *gutuie* adj. (*poamă gutuie*=cu boabele,

176^v, 193^v, 207^v, 243^v, 251^v, 261^v, 270^v, 319^v ; II/III, 37^v, 65^v, 95^v, 101^v, 116^v, 129^v, 166^v, 193^v, 260^v, 279^v, 305^v, 385^v, 399^v ; II/IV, 8^v, 52^v, 83^v, 104^v, 152^v, 268^v ; H/V, 3^v, 16^v, 70^v, 81^v, 88^v, 121^v, 137^v, 165^v, 185^v, 234^v, 272^v, 287^v, 293^v, 296^v, 302^v, 313^v, 324^v, 351^v, 380^v, 415^v, 433^v, 441^v, 447^v, 458^v, 482^v ; II/VI, 15^v, 74^v, 80^v, 93^v, 152^v, 171^v, 214^v, 233^v ; H/VII, 26^v, 48^v, 83^v, 119^v, 130^v, 147^v, 222^v, 369^v, 437^v ; H/VIII₁, 5^v, 141^v, 165^v, 202^v, 232^v, 273^v, 289^v, 296^v, 348^v ; H/VIII₂, 52^v, 81^v, 89^v, 97^v, 117^v, 192^v, 199^v, 250^v, 258^v, 276^v ; H/IX, 17^v, 40^v, 446^v, 471^v, 508^v ; H/X, 445^v ; II/XI, 26^v, 39^v, 73^v, 84^v, 115^v, 177^v, 191^v, 246^v, 269^v, 267^v, 311^v, 325^v, 400^v ; H/XII, 114^v, 132^v, 202^v, 215^v, 258^v, 475^v, 513^v ; H/XIII, 50^v, 125^v, 134^v, 247^v, 308^v, 335^v, 387^v, 468^v, 480^v, 489^v, 502^v, 508^v ; H/XIV, 64^v, 84^v, 103^v, 173^v, 186^v, 222^v, 435^v ; H/XV, 15^v, 49^v, 60^v, 231^v, 263^v, 359^v, 378^v, 472^v ; II/XVI, 3^v, 30^v, 41^v, 65^v, 103^v, 112^v, 142^v, 207^v, 216^v, 247^v, 258^v, 280^v, 287^v, 294^v, 309^v, 328^v, 338^v, 349^v, 412^v ; HEM, II, 2 104 ; HEM, III, 2 781 ; DDRF ; D/4545, 1^v, 28^v, 51^v, 101^v, 128^v, 140^v, 166^v, 178^v, 199^v, 208^v, 213^v, 219^v, 223^v, 226^v, 228^v, 236^v ; D/4546, 21^v, 99^v, 105^v, 121^v, 125^v, 129^v, 132^v, 141^v, 147^v, 188^v, 210^v, 228^v, 280^v ; D/4547, 4^v, 8^v, 12^v, 41^v, 62^v, 73^v, 77^v, 94^v, 108^v, 114^v, 141^v, 171^v, 173^v, 176^v, 197^v, 212^v, 255^v, 269^v, 308^v, 316^v, 367^v, 381^v, 388^v, 393^v, 405^v, 410^v, 422^v, 427^v, 431^v, 442^v, 456^v, 468^v ; D/4548, 123^v, 133^v, 145^v, 167^v, 175^v, 200^v, 207^v, 232^v, 245^v, 251^v, 263^v, 291^v, 320^v, 350^v, 381^v ; D/4549, 10^v, 25^v, 44^v, 51^v, 53^v, 68^v, 101^v, 111^v, 118^v, 122^v, 140^v, 152^v, 170^v, 185^v, 192^v, 208^v, 215^v, 244^v, 262^v, 273^v, 277^v, 330^v, 390^v ; D/4550, 1^v, 18^v, 37^v, 40^v, 128^v, 136^v, 251^v ; D/4551, 65^v, 199^v, 289^v, 301^v, 319^v, 325^v, 331^v, 331^v, 333^v, 346^v, 357^v, 378^v, 399^v, 411^v, 415^v, 461^v, 471^v, 477^v, 496^v, 500^v, 513^v, 517^v, 534^v, 552^v ; D/4552, 22^v, 28^v, 36^v, 90^v, 97^v, 121^v, 149^v, 151^v, 184^v, 204^v, 208^v, 276^v, 289^v, 296^v, 345^v, 365^v, 375^v, 384^v, 391^v, 414^v, 442^v, 446^v, 452^v, 456^v, 496^v, 510^v, 519^v ; D/4553, 44^v, 49^v, 82^v, 102^v, 377^v, 411^v, 418^v, 444^v, 468^v ; D/4557, 38^v, 131^v ; MB, 89 ; CN, 969 ; DAME, T₂ ; NI, 64 ; VIN, 134 ; TDRG ; MI, 73 ; PI, 217 ; DA ; CADE ; GLB, 140 ; DU ; SFI, 340 ; DC, 711 ; PP, 339 ; GADE ; FME, II, 117, 188 ; SCRIBAN, D. ; DL, I, 476 ; DM ; UGI ; BD, 182 ; GO, 95 ; MDE, 202 ; LTR, 18, 542 ; DEX ; NALR, Olt, IV, 262.

²¹² H/I, 234^v.²¹³ H/VIII, 70^v ; H/XIII, 280^v ; H/XIV, 221^v.

mari, alungite, de culoare galbenă-verzuie : Iepureni—Movileni, Slobozia—Ciurea și Vînători—Iș, Rebricea—Vs ; **harbuz** adj. (*strugure harbuz*=cu boabele mari, rare, de culoare verde : Cristești—Bt ; *poană harbuz* : Tibana—Iș) ; **lămiție** adj. (*poamă lămiție*=cu boabele alungite, de culoare galbenă-verzuie : Bahnari—Vs, Grajduri—Iș ; *poamă alămiție* : Ungheni—Bosia—Iș) ; **mandarină** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, cu miezul dulce, de culoare gălbuiie : Mădirjac—Iș ; *mandalină* : Bivolari—Iș, Bolotesti—Vn ; *poamă mandarină* : Luncavița—Tl, Popești—Iș ; *poamă mandalină* : Lungani—Iș) ; **mălină** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dulci-amărunți, de culoare neagră : Bt, Is, Vs ; *malină* : Bt, Is ; *poamă malină* : Bt, Is ; *poamă mălină* : Bt, Is) ; **măslină** adj. (*poamă măslină*=cu boabele alungite, mărunte, de culoare neagră : Delești—Vs, Scînteia—Iș ; *poamă maslină* : Bivolari—Iș, Santa Mare—Bt) ; **merișor** s.m. (cu boabele rotunde, mărunte, rare, de culoare roșiatică sau galbenă : Băiceni—Cucuteni—Iș) ; **mûră** adj. (*poamă mură*=cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Bivolari și Ipatele—Iș, Gîrceni—Vs) ; **nucă** adj. (*poamă nucă*=cu boabele mari, dese, de culoare neagră-cenușie Drăgușeni și Răuseni—Bt) ; **nucșoară** s.f. (cu boabele mărunte, dese, de : culoare neagră sau albă : Tr) ; **olivă** adj. (*poamă olivă*=cu boabele alungite mărunte, rare, de culoare galbenă-verzuie sau neagră : Bucium și Rediu—Iș) ; **paradâisa²²²** s.f. (cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare roșie : CS, Dagîta—Iș) ; **pără** adj. (*poamă pară*=cu boabele mari, alungite, de culoare galbenă-verzuie : Belcești, Dorobanț—Aroneanu și Poocreaca—Iș) ; **pérjă** adj. (*poamă perjă*=cu boabele mărunte, alungite, de culoare neagră-violacee : Dîngeni—Bt, Negrești și Pungești—Vs) ; **pomușoară²²³** s.f. (cu boabele mărunte, bătute, de culoare roșie-gălbuiie, cu gust acru : Vs, Albești—Bt, Grajduri și Mogoșești—Iș) ; **portocală** adj. (*poamă portocală*=cu boabele mari, rotunde, de culoare galbenă : Lupăria—Cotnari și Rediu—Iș) ; **scorușă** adj. (*poamă scorușă*=cu boabele mărunte, bătute, de culoare roșie sau galbenă : Ciurehi și Prisăcani—Iș, Leorda—Bt) ; **smochină** adj. (*poamă smochină*=cu boabele mari, turtite, de culoare neagră : Moțca și Zmeu—Lungani—Iș) ; **tițvă²²⁴** s.f., adj. (cu boabele dulci, mari, sub forma unei sticle, de culoare albă, neagră sau galbenă-verzuie : Mold., Olt. ; *ticvă* : Gl, Vn ; *tidvă²²⁵* : Gl, Is, Vn, Vs ; *tilvă²²⁶* : Tl, Odobești—Vn, Prisăcani—Iș ; *tiugă²²⁷* : Dobr., Comarna și Răducăneni—Iș ; *tividă²²⁸* : Mold. ; *tingă²²⁹* : Dobr., Mold., Munt. ; *tividă²³⁰* : Pietroasele—Bz, Tușești—Br ; **strugure tiugă** : Ostroveni și Timburești—Dj ; **strugure tivgă** : Murfatlar—Cl ; **struguri de tiugă²³¹** : Dobr. ;

²²² BM, 360 ; BD, 182 ; DLR.

²²³ H/VI, 15^v ; BD, 182.

²²⁴ TVR, 6 ; DLR ; SVR, 134.

²²⁵ IP, 264 ; D/4551, 323^v ; D/4552, 446^v ; NI, 88 ; GO, 95.

²²⁶ NI, 88—VIN, 126.

poamă tiidvă²³² : Is, Odobești – Vn ; *poamă tilvă²³³* : Mold., Tl ; *poamă tivdă²³⁴* : Mold. ; *poamă tingă²³⁵* : Mold., Vădeni – Br ; *vîjînă* adj. (*poamă vîjină* = cu boabele mărunte, dese, acre, de culoare roșie : Buhalnița – Ceplenița și Ciurea – Is) ; *zárzáră* adj. (*poamă zarzără* = cu boabele mari, de culoare verde-gălbuiu : Lețcani și Românești – Is, Trușești – Bt) ; *zméură* adj. (*poamă zméură²³⁶* = cu boabele rotunde, bătute, de culoare roz : Grozești și Mădirjești – Băltați – Is).

1.1.2.1. Metafore următoare de determinări : *ananas* : *ananas albă²³⁷* (Munt., Olt., Is, Frumușica – Bt, Negrești – Vs), *ananas negru²³⁸* (Munt., Olt., Bt, Is, Nț, Vs), *ananas roșu* (Ol), *ananas negru²³⁹* (Olt., Bc) ; *căpușună* : *căpușună neagră* (Munt., Is), *căpușună roză* (Frumușica – Bt, Plugari – Is) ; *coarnă* : *coarnă albă²⁴⁰* (Mold., Munt., Olt. și izolat în toată țara), *coarnă oromătă²⁴¹* (Olt.), *coarnă de Cotnari* (Deleni – Is), *coarnă de Dăbuleni²⁴²* (Dj), *coarnă de Huși* (Răducăneni – Is), *coarnă de masă* (Is), *coarnă lungăreță²⁴³* (Bz, Ph, Vs), *coarnă măruntă²⁴⁴* (Dj, Ph), *coarnă neagră²⁴⁵* (Mold., Munt., Olt., Ar și izolat în toată țara), *coarnă roșă* (Boletești – Vn, Comarna – Is), *coarnă roșie²⁴⁶* (Mold., Munt., Olt.), *coarnă rotundă* (Vs), *coarnă roză* (Comarna – Is, Pungești – Vs), *struguri coarnă albă* (Is, Tl, Tm, Vs), *struguri coarnă albi²⁴⁷* (Bz,

²³² DLR.

²³³ VIN, 159.

²³⁴ II/III, 208^r ; DV, 10 ; DS, 33 ; DLR.

²³⁵ D/4545, 193^r.

²³⁶ NI, 55.

²³⁷ NALR, Olt, IV, 262.

²³⁸ *Ibidem*.

²³⁹ *Ibidem*.

²⁴⁰ IM, 369 ; IP, 264, 378 ; BLb, 94 ; H/I, 119^r, 284^r ; H/II, 11^r, 57^r, 115^r, 125^r, 141^r, 165^r, 219^r ; H/III, 47^r, 95^r, 226^r ; H/IV, 8^r, 26^r, 152^r, 245^r ; H/V, 9^r, 97^r, 134^r, 287^r ; H/VI, 132^r ; H/VII₁, 18^r, 108^r, 119^r, 232^r ; H/VII₂, 11^r, 66^r, 73^r, 108^r, 114^r, 165^r, 204^r, 213^r, 234^r ; H/IX, 40^r, 230^r ; H/XI, 5^r, 16^r, 46^r, 95^r, 273^r, 335^r, 349^r ; H/XII, 19^r, 91^r, 105^r, 136^r, 169^r, 215^r, 225^r, 237^r, 268^r ; H/XIII, 23^r, 206^r, 247^r, 423^r ; H/XIV, 71^r, 415^r ; H/XV, 15^r, 88^r, 142^r, 306^r, 328^r, 335^r, 342^r, 390^r ; H/XVI, 95^r, 146^r, 223^r, 271^r, 395^r, 444^r ; H/XM, II, 2104 ; D/4545, 12^r, 240^r, 248^r, 252^r, 267^r ; D/4546, 102^r, 147^r, 294^r, 340^r, 352^r ; D/4547, 25^r ; D/4549, 95^r, 255^r ; D/4550, 56^r, 74^r, 81^r ; D/4551, 403^r, 420^r, 424^r, 486^r, 490^r, 509^r, 528^r ; D/4552, 129^r, 136^r, 287^r, 370^r, 391^r, 431^r, 515^r ; D/4553, 34^r, 41^r, 78^r, 91^r ; MO, 12 ; RCM, 483 ; VIN ; NI, 6 ; DA ; FME, II, 117 ; DER, I, 676 ; BD, 182 ; GO, 95 ; MDE, 202 ; NALR, Olt, IV, 263 ; SVR, 37.

²⁴¹ RHV, 1972, 4, 33.

²⁴² DV, 228.

²⁴³ H/XI, 273^r.

²⁴⁴ NI, 66.

²⁴⁵ IM, 369 ; BLb, 94 ; EV, 35 ; H/I, 119^r, 284^r ; H/II, 11^r, 57^r, 115^r, 125^r, 165^r, 218^r ; H/III, 47^r, 65^r, 226^r ; H/IV, 83^r ; H/V, 3^r, 9^r, 97^r, 134^r, 256^r, 287^r, 351^r ; H/VI, 132^r ; H/VII₁, 18^r, 108^r, 119^r, 232^r, 242^r ; H/VII₂, 11^r, 66^r, 73^r, 108^r, 114^r, 165^r, 204^r, 213^r, 234^r ; H/IX, 40^r, 230^r ; H/XI, 5^r, 16^r, 325^r, 335^r, 349^r ; H/XII, 19^r, 91^r, 126^r, 180^r, 215^r, 225^r, 237^r, 268^r ; H/XIII, 23^r, 206^r, 247^r, 423^r ; H/XIV, 71^r, 415^r ; H/XV, 15^r, 88^r, 142^r, 306^r, 328^r, 335^r, 342^r, 390^r ; H/XVI, 95^r, 146^r, 223^r, 271^r, 395^r, 444^r ; H/XM, II, 2104 ; D/4545, 12^r, 240^r, 248^r, 252^r, 267^r ; D/4546, 102^r, 147^r, 294^r, 340^r, 352^r ; D/4547, 25^r ; D/4549, 95^r, 255^r ; D/4550, 56^r, 74^r, 81^r ; D/4551, 403^r, 420^r, 424^r, 486^r, 490^r, 509^r, 528^r ; D/4552, 129^r, 136^r, 287^r, 370^r, 391^r, 431^r, 515^r ; D/4553, 34^r, 41^r, 78^r, 91^r ; MO, 12 ; RCM, 483 ; VIN ; NI, 6 ; DA ; FME, II, 117 ; DER, I, 676 ; BD, 182 ; GO, 95 ; MDE, 202 ; NALR, Olt, IV, 263 ; SVR, 37.

Vs), struguri coarnă neagră (Iș, Tm), struguri coarnă negri²⁴⁸ (Bz, Vs), struguri de poamă coarnă albă²⁴⁹ (Gl, Iș, Vs), struguri de poamă coarnă albă²⁵⁰ (Bc, Negrești—Vs), struguri de poamă coarnă neagră²⁵¹ (Iș, Vs), struguri de poamă coarnă negri²⁵² (Vs, Solonț—Be), poamă coarnă albă²⁵³ (Mold., Recaș—Tm, Sarichioi—Tl), poamă coarnă neagră²⁵⁴ (Mold.) ; frag, -ă : frag alb (Bt, Iș), frag negru (Bt, Bz, Iș), fragă albă²⁵⁵ (Mold., Munt.), fragă galbenă (Bt, Iș, Dolhești—Sv), fragă neagră²⁵⁶ (Mold., Olt.), fragă rosie²⁵⁷ (Bt, Iș, Vl), fragă roz (Bt), fragă verde (Iș, Sv), poamă fragă albă (Mold.), poamă fragă neagră (Mold.) ; nneșpară : nucșoară albă (Tr) ; tigvă : tigvă albă (Gl, Iș), tigvă neagră (Gl, Vn), tigvă albă (Mold.), tigvă neagră (Mold.).

1.1.2.2. Metafore în compuse : coarnă : coarnă-altoiță²⁵⁸ (cu boabele mari, alungite, tari, de culoare albă sau neagră : Mold., Vl), coarnă-galbenă²⁵⁹ (cu boabele mari, puțin alungite, de culoare gălbuiie : Cotnari—Iș, Huși—Vs), coarnă-grasă (cu boabele mari, alungite, cu pieliciță subțire, de culoare albă-verzuie : Cotnari—Iș, Niculițel—Tl), coarnă-românească²⁶⁰ (cu boabele mari, lunguițe, de culoare albă sau neagră : Ban., Transilv., Dj, Iș, Vl, Brodoc—Vs, Sulița—Bt), coarnă-ruginoașă²⁶¹ (cu boabele mărunte, lunguițe, de culoare ruginie : Foeni—Tm, Sagna—Nț), coarnă-sălbatică²⁶² (cu boabele mărunte, lunguițe, de culoare neagră : Cotnari și Deleni—Iș, Odobești—Vn, Vama—Sv), coarnă-slăbă²⁶³ (cu boabele mărunte, alungite, apoase, de culoare albă : Ol, Tr), coarnă-tare²⁶⁴ (cu boabele mărunte, alungite, cu pieliciță tare, de culoare albă : Ol, Tr), coarnă-tomanică²⁶⁵ (cu boabele mărunte, puțin alungite, de culoare albă sau neagră, care se coace tirziu : Bz, Iș, Ph), coarnă-turcească²⁶⁶ (cu boabele mari, cărnoase, lunguițe, de culoare neagră-roșcată (Dobr., Mold., Munt., Dj, Ol), coarnă-văratică²⁶⁷ (cu boabele mărunte, puțin alungite, de culoare albă sau neagră, care se coace devreme : Bz, Iș), coarnă-verde²⁶⁸ (cu boabele mărunte, lunguițe, dese, de culoare verde-gălbuiie : Iș, Vs,

²⁴⁸ Ibidem.

²⁴⁹ H/III, 423^r; H/VI, 187^v.

²⁵⁰ H/XIII, 360^v.

²⁵¹ H/III, 423^r; H/VI, 187^v; H/XV, 142^v.

²⁵² H/XIII, 360^v.

²⁵³ H/III, 207^v, 359^v; H/VI, 23^r; H/VIII₁, 42^r, 213^r; H/VIII₂, 31^r, 133^r; H/XIII, 228^r, 324^r, 445^v, 486^r; H/XIV, 142^r; H/XV, 3^r; D/4552, 281^r, 402^r; VfN, 154; DS, 40.

²⁵⁴ H/III, 207^v, 359^v; H/VI, 23^r, 132^r; H/VIII₁, 42^r, 213^r; H/VIII₂, 31^r, 133^r; H/XIII, 228^r, 324^r, 445^v, 486^r; H/XIV, 142^r; H/XV, 3^r, 423^r; D/4552, 281^r, 402^r; DV, 11; DS, 49; VfN, 134.

²⁵⁵ GH, 8.

²⁵⁶ GH, 8; NALR, Ol, IV, 262.

²⁵⁷ NALR, Ol, IV, 262.

²⁵⁸ Ibidem.

²⁵⁹ DA ; se trimite gresit la H/III, 47 și H/XVI, 95.

²⁶⁰ NALR, Ol, IV, 262.

²⁶¹ BD, 182.

²⁶² DA.

²⁶³ H/XIV, 150^v; D/4548, 291^r; D/4557, 198^r.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ H/XII, 215^v.

²⁶⁶

Bâneasa și Liești—Gl, Odobești—Vn), *coarnă-pînătă²⁶⁹* (cu boabele mărunte, lungi și rare, de culoare neagră-vineție : Dj, Is, Ph); *frag.-ă* : *frag-nohân* (= *fragă-nohână* : Coropeeni—Is), *fragă-nohână* (cu boabele mari, de culoare albă-verzuie, cu gust de fragi : Is, Huși—Vs), *fragă-plesniloare* (cu boabele mari, care plesnesc la ploaie, de culoare verzuie, cu gust de fragi : Ceplenișa și Deleni—Is), *fragă-producătoare²⁷⁰* (cu boabele mărunte, de culoare albă sau neagră, cu miros de fragi : Bt, Bz, Vl, Vs), *fragă-scuturătoare* (cu boabele mărunte, rare, de culoare gălbui, cu miros de fragi : Is), *fragă-timpurie* (cu boabele mărunte, de culoare verde-gălbui, cu miros de busuioc : Is, Sv).

1.1.2.2.1. Metafore în compuse următoare de determinări : *coarnă* : *coarnă-grasă albă²⁷¹* (Islaz—Tr, Babadag—Tl), *coarnă-grasă albă* (Cotnari—Is), *coarnă-slăbă albă²⁷²* (Babadag—Tl), *coarnă-slăbă albă* (Cîrlogani—Ol), *coarnă-turcească neagră* (Vs).

1.1.2.2.2. Metafore următoare de determinări în compuse : *coarnă* : *coarnă albă-aromată²⁷³* (cu boabele alungite, de culoare albă, cu aromă pătrunzătoare : Dj, Gr, Ph), *coarnă neagră-aromată²⁷⁴* (cu boabele alungite, de culoare neagră, cu aromă pătrunzătoare : Cl, Dj, Gr, Ph), *coarnă neagră-românească²⁷⁵* (= *coarnă-românească* : Transilv., Is, Vs), *coarnă neagră-selectiōnată²⁷⁶* (cu boabele mari, rare, alungite, de culoare neagră : Niculițel—Tl), *coarnă roșu-negru²⁷⁷* (Vl).

1.1.2.3. Derivate : *alună* : *alunică* (Vl : cf. GVL, 1957, 1, 46), *poamă alunică* (Mirceaști—Is) ; *căpșună* : *căpșunică²⁷⁸* (nume dat, în special, hibrizilor *noah și isabelle* : Mold., Munt., Bh, Ct, Dj, Ms), *căpșuneancă* (Il), *căpșunoaie* (Popești—Is), *poamă căpșunică* (Bt, Is) ; *cireșă* : *poamă cireșică* (Movileni—Is), *poamă cireșoi* (Albești—Bt, Covasna—Costulenii—Is), *poamă cireșoiae* (Flămînzi—Bt); *coarnă* : *cornatică²⁷⁹* (Pietroasele—Bz), *cornălică²⁸⁰* (Be, Gl), *cornătică* (Is), *cörnie* (Be, Bt, Ciurea—Is), *cornie* (Cojofănești—Be), *cornișcă* (Andrieșeni—Is, Pogorăști-Răuseni—Bt), *cornișoară²⁸¹* (Be, Gr, Is, Vl), *cornișoară²⁸²* (cu boabele negre, roșiatice, asemănătoare *coarnei-sălbălice* ; cf. DA : Dobr., Mold., Munt., Dj, Vl și izolat în toată țara), *cornoasă²⁸³* (Is, Vs), *cornorâtă²⁸⁴* (Bt, Bz, Cl, Is, Ph, Tl), *cornurată²⁸⁵* (Cristești—Bt, Lungani—Is), *cornuță* (Is, Păltiniș și Unteni—Bt), *poamă cornătică²⁸⁶* (Is, Niculițel—Tl), *poamă cörnie* (Be, Bt), *poamă cor-*

²⁶⁹ CA, 405.

²⁷⁰ NALR. Olă, IV, 262.

²⁷¹ H/XIV, 186^v.

²⁷² Ibidem.

²⁷³ Amp, VII, 573.

²⁷⁴ Amp, V, 574 ; SVR, 38.

²⁷⁵ IV, 60.

²⁷⁶ Amp, V, 537 ; SVR, 38.

²⁷⁷ NALR. Olă, IV, 262.

²⁷⁸ CH, 19 ; UGI ; SCL, 1975, 3, 260.

²⁷⁹ TeS, 1050.

²⁸⁰ H/XIII, 125^v, 134^v.

²⁸¹ H/XIII, 489^r ; D/4548, 359^r ; UGL.

²⁸² BLb 94 ; H/I, 119^r ; H/IX, 55^v ; DV ; D/4545, 51^r ; D/4546, 121^r ; D/4547, 5^r, 393^r ; D/4553, 347, 435, 447^r ; TDRG : NI, 66. DAMIT T. 29. FN 1. CSM 1975, 3, 260.

nie (Bc), *poamă cornișoară* (Bc, Is), *poamă corniță* (Bt, Is, Vs), *poamă cornonrată*²⁸⁷ (Bucov—Ph, Mileanca—Bt, Odobești—Vn, Sîrcea—Is), *poamă cornurată* (Is), *poamă cornuță* (Ciurea și Comarna—Is); *frag.* -ă : *frâghie* (Mogosesti—Is), *frâghie* (Bogdana—Bc, Santa Mare—Bt), *frâguică* (Is), *frâgulie* (Dănești—Vs), *frâguliță* (Hîrlău și Plugari—Is), *frâgurie* (Lungani și Moțea—Is), *frâguriță* (Popești și Tansa—Is), *frâgurulă* (Ab, Bh, Is, Vs), *frâgușoară* (Is), *frâgută*²⁸⁸ (Olt., Bt, Ph, Vs); *harbuz* : *poamă harbuzoică* (Hănești—Bt), *poamă harbuzoică* (Costuleni—Is); *perjă* : *poamă perjodică* (Dănești—Vs, Mironeasa—Is), *poamă perjodică* (Dingeni—Bt, Probota și Trifești—Is), *poamă perjulică* (Băltați—Is, Pungești—Vs); *tigvă* : *ticvoasă*²⁸⁹ (Bz, Db, Ph, Vn), *ticvoásă* (Is), *tigveánă*²⁹⁰ (Is, Tl), *tigveásă*²⁹¹ (Tl, Vn), *ticvoánă*²⁹² (Sarichioi—Tl, Siretel—Is), *ticvoásă*²⁹³ (Bt, Cl, Db, Gr, Is, Ph), *ticvoásă*²⁹⁴ (Vn), *tiubgească*²⁹⁵ (Il, Tr), *ticvedescă*²⁹⁶ (Gl, Răducăneni—Is) *ticgească*²⁹⁷ (Dobr., Ph, Vn), *ticvoásă*²⁹⁸ (Bt, Il, Is, Ph, Tl), *ticvoasă* (Ph), *ticgească*²⁹⁹ (Bz, Gr, Tr), *poamă ticvoásă* (Is), *poamă ticvoalească*³⁰⁰ (Dumești—Is, Nicorești—Gl), *poamă tugească*³⁰¹ (Tl, Odobești—Vn), *struguri tiugvoásă*³⁰² (Dj, Il, Ol); *vișină* : *poamă vișinică* (Blăgești—Pașcani—Is); *zarzără* : *poamă zărzărică* (Belești, Focuri și Golăești—Is); *zmeură* : *poamă zmeurică* (Glodeni—Negrești—Vs).

1.1.2.3.1. Derivate următoare de determinări : *căpșună* : *căpșunică neagră* (Valea Orlei—Ph), *căpșunică roză*³⁰³ (Merei—Bz); *coarnă* : *cornișoară albă* (Grajduri și Sîrcea—Is), *corniță albă*³⁰⁴ (Dobr., Mold., Ab, Cl, Gr), *corniță de toamnă* (Belești—Is), *corniță de vară* (Bălușești—Nj, Strunga—Is), *corniță neagră*³⁰⁵ (Ab, Ag, Is, Tl, Vs), *corniță rosie*³⁰⁶ (Odobești—Vn, Siretel—Is, Ungureni—Bt), *cornorată albă*³⁰⁷ (Bz, Ph, Tl, Butea și Gropnița—Is), *cornorată albă*³⁰⁸ (Ph, Tl, Grozești și Miroslava—Is, Mileanca—Bt), *tigvă* : *ticvoasă galbenă* (Bz), *ticvoasă gălbui*³¹⁰ (Bz, Ph), *ticvoasă*

²⁸⁷ H/XIV, 352^v, 358^v; BD, 182.
²⁸⁸ NALR, Olt., IV, 262.

²⁸⁹ H/II, 57^v; H/XI, 349^v, 362^v; H/XVI, 395^v; DLR.

²⁹⁰ DDFR; DLR.

²⁹¹ *Ibidem*.

²⁹² JO, 54; DU; SCL, 1975, 370; DLR.

²⁹³ BA, 351; JO, 54; H/II, 207^t, 219^t; H/VII, 147^t; D/4545, 236^v, 240^v; D/4546, 247^t, 280^t, 294^v, 340^v; NI, 88; DU; BD, 182; SVR, 134; DLR.

²⁹⁴ NI, 7.

²⁹⁵ H/VII, 130^v; DLR.

²⁹⁶ H/III, 305^v; D/4549, 170^t.

²⁹⁷ H/XIV, 352^v.

²⁹⁸ H/II, 125^t; D/4545, 248^v; D/4546, 121^t.

²⁹⁹ H/VII, 67^v; DLR.

³⁰⁰ BD, 182.

³⁰¹ H/XIV, 395^v.

³⁰² H/VII, 504^t.

³⁰³ GH, 9.

³⁰⁴ JO, 53; NI, 6.

³⁰⁵ JO, 53.

³⁰⁶ NI, 6; FME, I, 493.

³⁰⁷ H/XIV, 395^t.

³⁰⁸ *Ibidem*.

³⁰⁹ H/XI, 349^v.

³¹⁰ *Ibidem*.

albă (Bz), *ligvoasă neagră* (Bz), *tugească neagră³¹¹* (Bz), *tugească rotundă³¹²* (Bz), *poamă ligvoasă albă* (Iș), *poamă tugească albă³¹³* (Tl, Odobești – Vn), *poamă tugească neagră³¹⁴* (Tl, Odobești și Panciu – Vn).

1.1.3. De la soiuri de fructe: *ariuș* adj. (de la *mere ariușe* „vâratice, nu prea mari”, HGI; *strugure ariuș* = cu boabele mari, apoase, de culoare galbenă-verzuie : Lechința – BN); *avrămă* adj. (de la *prună avramă*; *poamă avramă* = cu hoabele lunguiete, rare, de culoare neagră-violetă : Bahlu – Cotnari, Ipatele și Lunca – Pașcani – Iș); *bardacă* adj. (de la *prună bardacă*; *poamă bardacă* = cu boabele mari, alungite, de culoare galbenă-verzuie : Munteni – Belcești – Iș, Pungești – Vs); *bardășă* adj. (de la *prună bardășă* „prună mare”, LEXIC. REG., II, 119; *poamă bardășă* = cu boabele mari, rotunde, de culoare albă-verzuie : Moțca – Iș, Negrești – Vs); *ciurubel* adj. (de la *ciorubei* „cireșe verzi”, SMt, 183; *strugure ciurubel* = cu boabele alungite, mărunte, de culoare galbenă-verzuie : Gîrbova – Ab); *coadeșă* adj. (de la *pară, prună coadeșă*; *poamă coadeșă* = cu boabele mari, rare, alungite, de culoare galbenă-verzuie : Cotnari și Popricani – Iș); *crivinășă* s.f. (de la *prune crivinășe* „care se coc în iunie”, CFP; cu boabele mărunte, de culoare galbenă, timpurie : Drăgășani – VI, Topoloveni – Ag); *domneșe, -ească* adj., s.f.; (de la *măr domnesc, pară domnească*; *strugure domnesc* = cu boabele mari, rare, de culoare albă-verzuie : Cotnari – Iș, Odobești – Vn; *poamă domnească* : Cotnari – Iș, Odobești – Vn; *domnească* : Comarna, Costuleni și Cotnari – Iș, Huși – Vs); *drăgănică* adj. (de la *cireașă drăgănică*; *poamă drăgănică* = cu boabele mărunte, acre, de culoare roz : Cotnari și Zmeu – Lungani – Iș); *gamotă* adj. (de la *pară gamotă*; *poamă gamotă* = cu boabele mărunte, dese, de culoare verde : Murgeni – Vs, Strunga și Vinători – Iș); *ghileșală* s.f. (de la *cireșe ghileșale*, CV, II, 4, 36; cu boabele rotunde, punctate, de culoare albă : Ceplenița – Iș, Pietroasele – Bz); *moæră* adj. (de la *cireașă moacră*; *poamă moacră* = cu boabele mărunte, dese, tari, de culoare neagră : Dagița și Ipatele – Iș); *motrún* adj. (de la *măr motrún, pară motrună*; *strugure motrún* = cu boabele rare, mari, de culoare neagră : Godeni – Ag); *páres* adj. (de la *măr paris, pares*; *strugure pares* = cu boabele mari, dese, tari, de culoare gălbuiuie : Dumitra – BN); *pergamútă* adj. (de la *pară pergamută*; *poamă pergamută* = cu boabele mărunte, zemoase, de culoare albă-verzuie : Fedeleșeni – Strunga și Vlădiceni – Tomești – Iș, Mileanca – Bt); *șpăneă* adj. (de la *șpăncă „un soi de vișine mari, mustoase”*, LLM, 1967, 1, 52; *poamă șpăncă* = cu boabele mari, dese, apoase, de culoare roz : Corni și Mitoc – Bt); *untós, -oásă* adj. (de la *măr untos, pară untoasă*; *poamă untoasă* = cu boabele mărunte, rotunde, netede, de culoare albă-gălbuiuie : Bucium și Rediu – Iș, Corlăteni – Bt, Delești – Vs; *strugure untoasă* : Huși – Vs); *urzese, -ească* adj. (de la *măr urzesc, pară urzească*; *strugure urzesc* = cu boabele mari, rare, de culoare galbenă-verzuie : Ph, Pietroasele – Bz; *poamă urzească* : Comarna și Probotă – Iș, Stăniște – Vs); *viásca* adj. (de la *măr viesc, pară viască*; *poamă viască* = cu boabele mărunte, acre, de culoare verzuie : Focuri și Strunga – Iș).

³¹¹ BD, 182.

³¹² Ibidem.

³¹³ II/XIV, 395^a.

³¹⁴ Ibidem.

1.2. Derivate cu sufixe, prin care se evită omonimia :

1.2.1. De la nume de plante : arămcăsă s.f. (*aramă* + suf. -easă ; cu boabele rotunde, mărunte, de culoare roșiatică : Belcești – Iș, Cuzlău – Păltiniș – Bt) ; butășică s.f. (*butaș* + suf. -ică ; cu boabele mărunte, de culoare albă : Gorban, Prisăcani și Tomești – Iș, Scorteni – Be, Stănești – Vs) ; butășică s.f. (*bulaș* + suf. -ișă = *butășică* : Cozinești și Holboea – Iș) ; buturoasă s.f. (*bûtură* + suf. -oasă ; cu boabele mari, rare, de culoare neagră : Cucuteni – Lețcani și Dobrovăț – Iș, Slobozia – Urechești – Be) ; eășareásă³¹⁵ s.f. (*eas* + suf. -ărească ; cu boabele mari, rotunde, rare, de culoare albă : BN, Pietroasele – Bz) ; ceonie (pron. : ce-o) adj. (*ciuin* + suf. -ie ; = *cioinăe* ; *poamă ceonie* : Gl ; *struguri ceonie*³¹⁶ : Cosimbești – Il) ; cergăñă s.f. (*cergă* + suf. -ană ; cu boabele mari, rotunde, rare, de culoare albă sau neagră : Gl, Il) ; cioecirtieă s.f. (*ciocirți* + suf. -ică ; cu boabele mărunte, lunguiete, bătute, de culoare neagră : Miroslăvești, Moțca și Oteleni – Iș) ; cioinăe (-ág), -áeă (-ágă) s.m. și f., adj. (*ciuin* + suf. -ac, -ag ; cu boabele dese, apoase, mari, puțin ovale, cu pielita tare, cu multe semințe, de culoare albă-gălbuiuie, galbenă-verzuie sau neagră ; *cioinăe*³¹⁷ : Dopr., sudul Mold., Cotnari – Iș, Frumușica – Bt ; *ceogenac*³¹⁸ : Ct ; *cionac*³¹⁹ : Gl ; *eioniac*³²⁰ : Babadag – Tl, Gîrliciu – Ct ; *coianac*³²¹ : Topalu – Ct ; *cioinagă*³²² : Dopr., Bz, Gl, Cotnari și Deleni – Iș ; *cionagă*³²³ : Gl ; *ciuinaugă*³²⁴ : Gl, Tl ; *ciunagă*³²⁵ : Gl ; *cioinagi*³²⁶ : Dopr., Gl ; *cionacă* : Dopr., sudul Mold. ; *cioinagă*³²⁷ : Dopr., sudul Mold., Vs ; *ceoinagă*³²⁸ : Gl ; *cionagă* : Gl ; *ciuinagă* : Gl ; *strugure cioinac* : Tl, Odobești – Vn ; *strugure cioinagă* : Cotești – Vn, Cotnari – Iș, Huși – Vs ; *poamă cioinacă* : sudul Mold., Luncavița – Tl ; *poamă cioinagă*³²⁹ : sudul Mold. ; *poamă cionagă*³³⁰ : Epureni – Vs, Nicorești – Gl ; *struguri de poamă cioinacă* : Gl ; *struguri de poamă cioinagă*³³¹ : Gl, Vs) ; *cioineáe* (-ág), -áeă (-ágă) s.m. și f., adj. (*ciuin* + suf. -eac, -eag ; = *cioinac* ; *cioineac* și *cevineac*³³² : Dopr., sudul Mold. ; *cioineagă*³³³ și *ceoineagă*³³⁴ : Bz, Gl, Tl ; *ccaineagă*³³⁵ : Gl) ; *cioimeagă* : Gl ;

³¹⁵ BD, 182.

³¹⁶ H/VII, 369^r.

³¹⁷ H/III, 305^v; H/XIV, 352^v; DDRF; TDRG; DA; CADE; BD, 182; GO, 96.

³¹⁸ H/II, 297^v.

³¹⁹ D/4549, 170^r.

³²⁰ ...

cioneag³³⁶ : Cotești—Vn, Stîlpu—Bz ; *cioneag³³⁷* : Gl ; *ciuineag³³⁸* : Gl, Tl ; *cioineacă* : Dobr., sudul Mold. ; *cioineagă³³⁹* și *ceoeneagă³⁴⁰* : Gl, Tl, Vs ; *cioineagă³⁴¹* : Umbrărești—Gl ; *cioimeagă³⁴²* : Gl ; *cioineagră³⁴³* : Gl ; *ciomeagă³⁴⁴* : Liești—Gl, Odobești—Vn ; *cioneagă³⁴⁵* : Gl ; *ciuineagă* : Gl ; Tl, Odobești—Vn ; *civineagă³⁴⁶* : Isaccea—Tl ; *ciomeagă³⁴⁷* : Somova—Tl ; *soimeagă³⁴⁸* : Somova—Tl ; *strugure cioineac* : Dobr., sudul Mold., Bz ; *struguri de cioneag³⁴⁹* : Gl ; *poamă cioineacă* : sudul Mold. ; *poamă cioineagă³⁵⁰* : sudul Mold., Luncavița—Tl ; *poamă ciuineagă* și *poamă ciuneagă³⁵¹* : Luncavița—Tl, Nicorești—Gl) ; *cioinăe* (-ég), -éeă (-égă) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. -ec, -eg ; =*cioinac* ; *cioinăc* : Gl ; *cioinăg* : Nicorești—Gl ; *cioneag³⁵²* : Cotești—Vn ; *cioinecă* : Gl ; *cioinegă* : Gl ; *strugure cioinac* : Gl, Tl ; *poamă cioinăcă* : Gl ; *poamă cioinăgă* : Gl) ; *cioinăl* (pron. : o-i) s.m. (*ciuin*+suf. -el ; =*cioinac* : Tl ; *cianel³⁵³* : Luncavița—Tl ; prin etimologie populară) ; *cioinie* (-ig), -ieă (-igă) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. -ic, -ig =*cioinac* ; *cioinică³⁵⁴* : Mold., Bz, Ph, Tl ; *cionic³⁵⁵* : Bz ; *cioienic* și *cioenică³⁵⁶* : Bz, Vn, Cotnari—Is ; *cionic³⁵⁷* : Bz, Bucov—Ph, Dumești—Is ; *soinică³⁵⁸* : Pietroasele—Bz ; *cioinig* : sudul Mold. ; *cioinică³⁵⁹* : Dobr., Mold., Br, Bz, Il ; *cioienică* : Vn, Nicorești și Oancea—Gl ; *cionică³⁶⁰* : Bz, Belești și Victoria—Is ; *gionică³⁶¹* : Pietroasele—Bz ; *cioienigă* : Vn ; *cioinigă³⁶²* : Be, Gl, Vn ; *strugure cioinie* : Gl ; *strugure cionic* : Bz, Ph, Nicorești—Gl ; *strugure cioinig* : Gl ; *strugure cionig* : Gl ; *poamă cioinică³⁶³* : Mold., Somova—Tl ; *poamă cioinigă* : Be, Gl) ; *cioinăe* (-ég), -oăcă (-oágă) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. -oc, -og ; =*cioinac* ; *cioinoc* : Liești—Gl ; *cioinog* : Gl, Cătina—Bz ; *cioinoacă* : Largu—Bz,

³³⁶ NJ, 63 ; BD, 182.

³³⁷ DA.

³³⁸ GO, 96.

³³⁹ H/III, 385^r ; H/VI, 93^v ; H/XIII, 387^v, 423^r, 492^r ; H/XIV, 358^v ; D/4549, 101^r, 140^r ; D/4551, 351^r ; DA ; GLB, 140.

³⁴⁰ H/XIII, 508^r.

³⁴¹ H/III, 399^r.

³⁴² NJ, 63.

³⁴³ H/III, 226^r ; H/XIII, 468^v.

³⁴⁴ NJ, 6.

Liești—Gl ; *cioinoagă* : Gl ; *soimoagă³⁶⁴* : Merei—Bz ; *strugure cioinoc* : Liești—Gl, Odobești—Vn ; *poamă cioinoacă* : Gl ; *poamă cioinoagă* : Gl, Odobești—Vn) ; erăiese, -iăscă, *crăiesți* adj., s.f. (*erai*+suf. *-esc* ; cu boabele mari, rotunde, de culoare galbenă-aurie; *strugure crăiesc* : Ab, Sb, Cotnari și Cucuteni—Iș ; *poamă crăiască³⁶⁵* : Rîpiceni—Bt, Tomești și Tibana—Iș, că³⁶⁷ : Is, Ștefănești—Bt, Șuletea—Vs) ; *gărgăunărīță³⁶⁸* s.f. (*gărgăun*+suf. *-ărīță* ; cu boabele mari, dulci, de culoare albă : Cotnari și Strunga—Iș, Huși—Vs, Merei—Bz) ; *gărgăunărīță³⁶⁹* s.f. (*gărgăun*+suf. *-ărīță* ; *=gărgăunărīță* : Sagna—Nj, Stâniște—Vs) ; *ingliecăneă³⁷⁰* s.f. (*iglice*+suf. *-ancă* ; cu boabele mărunte, de culoare albă : Tl ; *engliecancă³⁷¹* : Tl) ; *mintos*, *mintosi* s.m. (*mintă*+suf. *-os* ; cu boabele alungite, de culoare galbenă-verzuie : SM, Cucuteni și Ruginoasa—Iș) ; *pitoasă³⁷²* s.f. (*pită*+suf. *-oasă* ; cu boabele mari, rotunde și puțin turtite, de culoare albă : Plenița, Sadova și Segarcea—Dj) ; *poreár³⁷³* s.m. (*pore*+suf. *-ar* ; cu boabele mari, rare, de culoare albă : Bala—Mh) ; *poreói³⁷⁴* s.m. (*pore*+suf. *-oi* ; cu boabele mari, dese, de culoare albă : Mh, Tismana—Gj) ; *rușineásă³⁷⁵* s.f. (*rușine*+suf. *-oasă* ; cu boabele mărunte, de culoare albă : Romos—Hd, Tuțora—Iș) ; *seălăneă³⁷⁶* s.f. (*seai*+suf. *-ancă* ; struguri timpuri, cu boabele de mărime mijlocie, de culoare galbenă-verzuie : Bz, Ph) ; *stejăreánă³⁷⁷* s.f. (*stejar*+suf. *-eancă* ; cu boabele de mărime mijlocie, de culoare albă-verzuie : Dj) ; *turbărieă* s.f. (*turbă*+suf. *-ărīcă* ; cu boabele mărunte, rare, de culoare neagră : Tr).

1.2.1.1. Metafore următoare de determinări : *cioinac* : *cioinac galben³⁷⁸* (Dobr., Gl), *cioinac galbenă³⁷⁹* (Gl), *cioinac negru³⁸⁰* (Gl), *cioinac verde³⁸¹* (Dobr., Gl), *cioinag galben³⁸²* (Dobr., Gl), *cioinag negru* (Gl), *cioinag verde³⁸³* (Dobr., Gl) ; *cioineg* : *poamă cioinegă verde³⁸⁴* (Umbrărești—Gl) ; *cioinic* : *cioinic alb³⁸⁵* (Br, Bz, Gl), *cioinic roșu³⁸⁶* (Bz, Gl), *cioinică albă* (Br, Gl).

³⁶⁴ GN, 273.

³⁶⁵ BD, 182.

³⁶⁶ PS, 74 ; BD, 182 (*crăiesți*).

³⁶⁷ H/VIII₁, 42^r ; H/VIII₂, 152^r.

³⁶⁸ BT, 414 ; BD, 182.

³⁶⁹ NI, 54.

³⁷⁰ H/XIV, 352^v.

³⁷¹ D/4553, 75^v.

³⁷² H/V, 374^r ; BD, 182 (*piloșii*) ; DLR.

³⁷³ BD, 182.

³⁷⁴ H/IX, 4^r ; DLR.

³⁷⁵ BD, 182.

³⁷⁶ H/II, 165^c.

³⁷⁷ H/V, 97^v, 287^v.

³⁷⁸ TS, 15.

³⁷⁹ D/4549, 255^c.

³⁸⁰ D/4549, 170^c.

³⁸¹ D/4549, 255^c.

³⁸² H/XIV, 435^v ; GO, 96.

³⁸³ *Ibidem*.

³⁸⁴ H/XIII, 486^r.

³⁸⁵ D/4545, 240^v.

³⁸⁶ *Ibidem*.

1.3. Termeni obținuți prin trecerea la o altă clasă morfologică :

1.3.1. De la nume de plante : **aslână** adj. (de la *aslan* ; *poamă aslană* = cu boabele mărunte, turtite, de culoare roz : Belcești—Iș); **boáză** s.f., adj. (de la *boz* : Bt, Vlădeni—Iș ; *poamă boază* : Probota—Iș) ; **búmbă** s.f., adj. (de la *bumb* : Bz, Ph, Călărași—Bt ; *poamă bumbă* : Tansa—Iș) ; **cereelusă** s.f. (de la *cercelus* ; cu ciorchinele alungit, cu boabele mărunte, rare, de culoare albă-gălbuiu : Măstăcani—Gl, Mogoșești—Iș, Sirbi—Podu Turcului—Bc) ; **copacă** s.f., adj. (de la *copac* : Deleni—Iș, Pogorăști—Răuseni—Bt ; *poamă copacă* : Andrieșeni și Strunga—Iș, Călărași—Bt) ; **gogoneată** s.f. (de la *gogoneț* ; cu boabele mărunte, alungite, de culoare roșie : Drăgușeni—Șcheia și Poeni—Schitu Duca—Iș) ; **hribă** adj. (de la *hrib* ; *poamă hribă* : Soloneț—Bivolari—Iș) ; **oușoără³⁸⁷** s.f. (de la *oușor* ; cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : Glogova—Gj) ; **pinișor**, **pinișori** s.m., adj. (de la *pinișoară* ; *pinișor* : Mh, Ol ; *pinișori³⁸⁸* : Gj, Mn ; *strugure pinișor* : Mh, Spineni—Ol ; *struguri pinișori* : Hinova—Mh, Stoina—Gj) ; **ploăpă³⁸⁹** s.f., adj. (de la *plop* : Ar, Bt, Br, Gj, Hd, Iș, Mh, VI ; *ploapă³⁹⁰* : Gj, Hd, Tm, Mișca—Ar ; *poamă ploapă* (Tabăra—Bivolari—Iș) ; **tămii³⁹¹** s.m., adj. (de la *tămīie* : Gj, Comarna și Răducăneni—Iș, Huși—Vs, Odobești—Vn ; *tămai³⁹²* : Gj ; *tămai* : Gj, Nicorești—Gl ; *strugure tămīi* : Gj, Odobești—Vn) ; **tămīor**, **tămīori** s.m., adj. (de la *tămīoară* ; *tămīor³⁹³* : Gj, Comarna și Cotnari—Iș ; *tămuior* : Gj ; *tămuiori³⁹⁴* : Gj ; *tămăiori³⁹⁵* : Gj ; *strugure tămīor* : Gj) ; **tămīos**, **tămīosi** s.m., adj. (de la *tămīoasă* ; v. și *tămīie*+suf. -os ; *tămīos³⁹⁶* : Mold., Munt., Bh, BN, Ct, Gj, Ms, Ol ; *tamaios* : Bc ; *tămīos³⁹⁷* : Gj ; *tomaios³⁹⁸* *tămīosi³⁹⁹* : Mold., Munt., Olt., Bh, Tm, Sj, Sv ; *tamaioși⁴⁰⁰* : Bc, Gl ; *strugure tămīos⁴⁰¹* : Dobr., Munt., Olt. ; *strugure tămīos⁴⁰²* : Gj, Ol ; *struguri tămīosi⁴⁰³* : Dobr., Munt., Olt. și izolat în toată țara) ; **vălătucă** adj. (de la *vălătuc* ; *poamă vălătucă* = cu boabele conice, mărunte, tari, de culoare neagră : Șipote și Tansa—Iș).

1.3.1.1. Metafore următoare de determinări : **tămīi** : *tămīi alb* (Cirlogani—Ol, Șegarcea—Dj), **tămīi negru** (Creteni—VI, Drănic—Dj) ; **tămīor** : *tămīor alb* (Gj) ; **tămīos** : *tămīos alb* (Bz, Dj, Ph), *tămīos negru* (Dj).

1.3.2. De la nume de fructe : **ananásă** s.f., adj. (de la *ananas* : Bc, Nț, Cucuteni—Iș ; *ananáie* : Ab ; *anănasă* : Bc ; *anănoasă* : Bc, Nț ; *aranasă* :

³⁸⁷ Dv, 228.

³⁸⁸ BD, 182.

³⁸⁹ JO, 54 ; H/V, 102^r ; H/IX, 50^r ; H/XVII, 60^r ; D/4547, 193^r, 197^r, 212^r, 323^r ; VV, 54 ; NI, 55 ; DH, 117, 329.

³⁹⁰ H/XVIII, 301^r ; D/4547, 192^r ; DDRF (*pleopăd*) ; BD, 182 ; DLR.

³⁹¹ NALR. Olt., IV, 262.

³⁹² D/4547, 143^r.

³⁹³ H/VI, 233^r.

³⁹⁴ D/4547, 231^r.

³⁹⁵ D/4547, 216^r.

³⁹⁶ JO, 53 ; H/II, 98^r ; H/IX, 40^r.

³⁹⁷ COSTINESCU.

³⁹⁸ D/4547, 212^r.

³⁹⁹ H/I, 267^r ; H/IX, 17^r, 35^r, 50^r ; H/XII, 169^r ; D/4547, 148^r, 157^r, 177^r, 208^r.

⁴⁰⁰ D/4551, 333^r, 337^r.

⁴⁰¹ PONTBRIANT, D. ; H/V, 386^r ; TDRG ; SCRIBAN, D.

⁴⁰² COSTINESCU, 567.

⁴⁰³ H/XII, 237^r.

Vîrtoape—Tr; *poamă aranăsă* : Mold.); *căpsără* s.m., adj. (de la *căpsună*: Crivești—Vînători și Deleni—Iș; *strugure căpsună* : Bz, Ruginoasa—Iș); *cornă*, *cornă* s.m., adj. (de la *coarnă*; *cornă* : Tr, Bucov—Ph, Dumesti și Seobință—Iș, Gorgan—Ag, Nicșeni—Bt, Silagiu—Tm; *cornă*⁴⁰⁴ : Bc, Bt, Gl, Nț; *strugure cornă*⁴⁰⁵ : Munt., Olt., Odobești—Vn; *struguri cornă*⁴⁰⁶ : Bz, Gl, Ph, Vs, Cotnari—Iș); *harbuză* adj. (de la *harbuz*; *poamă harbuză* : Comarna—Iș); *mără* adj. (de la *măr*; *poamă mără*=cu boabele rotunde, de culoare galbenă-verzuie: Cojușca și Vîișoara—Bt, Salcea—Sv); *mălină* s.m. (de la *mălină*: Hănești—Bt); *merișoară* s.f., adj. (de la *merișor*: Mădirjac și Popești—Iș, Tudora—Bt; *poamă merișoară* : Cornă și Leorda—Bt, Lespezi—Iș).

1.3.2.1. Metafore următoare de determinări: *ananasă*: *ananasă neagră* (Bc); *cornă*: *corn alb* (Cotnari și Horlești—Iș, Drănic—Dj, Huși—Vs, Pietroasele—Bz), *corn negru* (Huși—Vs, Nicșeni—Bt), *corn negri* (Bt, Gl), *struguri corn alb*⁴⁰⁷ (Vi, Vs), *struguri corn negru*⁴⁰⁸ (Vi, Vs), *struguri corn alb* (Huși și Stânișoara—Vs, Pietroasele—Bz), *struguri corn negru* (Dj, Olt, Vi), *struguri corni albi*⁴⁰⁹ (Bz, Ph, Odobești—Vn), *struguri corni negri*⁴¹⁰ (Bz, Ph, Cotnari—Iș, Miniș—Ar, Odobești—Vn).

1.3.2.2. Metafore în compuse: *cornă*: *corn-gras* (=coarnă-grasă: Ceplenița—Iș, Stânișoara—Vs), *corn-tomatic* (=coarnă-tomatică : Cotnari—Iș), *corn-turcesc* (=coarnă-turcească : Bălțați—Iș), *corn-văratic* (=coarnă văratică : Iș, Urlați—Ph).

1.3.2.3. Derivate: *cornă*: *cornet*⁴¹¹ (Dersea—Bt, Dumitra—BN), *corniș*⁴¹² (Gl), *cornișon*⁴¹³ (Gl, Odobești—Vn), *cornișor*⁴¹⁴ (Br, Gl, Iș, Ti, Odobești—Vn, Sagna—Nț), *cornurel* (Nț), *cornuț* (Vs), *cornartă*⁴¹⁵ (Hinova—Mh), *struguri cornar* (Drănie—Dj), *poamă cornar* (Andrieșeni și Dobrovăț—Iș), *struguri cornișor* (Cehal—SM, Pojejena—Mh), *struguri cornorat* (Corcova—Mh), *poamă cornișon*⁴¹⁶ (Gl), *poamă cornișor*⁴¹⁷ (Gl, Vs, Luncavița—Ti).

2. Denumiri date prin asemănarea cu diverse obiecte, părți ale acestora sau ale unor plante, cu alimente, metale etc., substantive și adjective care reflectă forma comună a celor două realități comparate și, mai rar, culoarea sau calitatea lor.

2.1. Cuvinte de bază: *băltă* adj. (*poamă băltă*=cu boabele acre, mărunte, apoase, cu pielea tare, de culoare albă : Vs; *poamă de băltă*⁴¹⁸ : Gl, Vs; *poamă băltii* : Iș); *ban* adj. (*poamă ban*=cu boabele mari, rotunde, rare,

⁴⁰⁴ D/4550, 303^v; D/4551, 337^r; D/4552, 220^r.

⁴⁰⁵ SCRIBAN, D.

⁴⁰⁶ H/III, 462^r; H/XIII, 9^r; H/XV, 496^v.

⁴⁰⁷ H/XV, 368^v.

⁴⁰⁸ Ibidem.

⁴⁰⁹ H/XIII, 9^r.

⁴¹⁰ Ibidem.

⁴¹¹ VVA, IV, 224.

⁴¹² D/4549, 152^v.

⁴¹³ H/III, 207^r.

⁴¹⁴ H/III, 305^r, 359^v, 385^r; D/4549, 111^r, 170^r, 211^r, 244^r; D/4553, 75^v.

⁴¹⁵ NALR. Olt, IV, 262.

⁴¹⁶ H/III, 207^r.

⁴¹⁷ H/III, 207^v; H/XIV, 463^r; BD, 182.

⁴¹⁸ H/III, 226^r; H/XV, 514^r.

de culoare albă : Podu-Iloaiei—Iș) ; *beábă*⁴¹⁹ s.f. (cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare albă sau neagră : Gj) ; *boltă*⁴²⁰ s.f. (cu ciorchinele ramificat, alungit, cu boabele mărunte, rare, de culoare albă, cu vițe lungi, care se leagă sub forma unui arc : Dj) ; *budacă* adj. (*poamă budacă*=cu boabele de mărime mijlocie, rotunde, de culoare albă : Cotnari și Sculeni—Victoria—Iș ; *poamă budarcă* : Vlădeni—Bt) ; *castron* adj. (*poamă castron*=cu boabele mari, rare, de culoare albă—gălbuiu : Avrămeni și Flămînzi—Bt, Balcani—Bc) ; *ciorechină* s.f. (cu boabele mari, rare, de culoare cenușie : Ol) ; *condac* adj. (*poamă condac*=cu boabele mărunte, lunguițe, de culoare gălbuiu : Clurea și Mogoșești—Iș) ; *covăjeă* s.f. (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă—gălbuiu : Deleni—Iș, Zorleni—Vs) ; *erăseă*⁴²¹ s.f. (cu boabele mărunte, lunguițe, de culoare albă : Iș, Ghermănești—Vs) ; *erăcăniă*⁴²² s.f., adj. (cu ciorchinele lung, rămușos și ramificat, cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare albă sau neagră : Mold., Br, Bz, Tl, Tm ; *erăcană*⁴²³ : Mold. ; *cricană*⁴²⁴ : Bt ; *poamă crăcană*⁴²⁵ : Mold., Vădeni—Br ; *poamă cruceană*⁴²⁶ : Mold.) ; *erűee*⁴²⁷ s.f., adj. (cu ciorechinele bătut sub formă de cruce, cu boabele dese, dulci, de culoare albă, mai rar neagră : Munt., Bt, Iș, Vn, Vs ; *strugure cruce* : Munt. ; *strugure de cruce* : Podu Iloaiei și Tg. Frumos—Iș ; *poamă cruce*⁴²⁸ : Mold. ; *poamă de cruce* : Hîrlău, Rediu și Siretel—Iș ; *poamă în cruce*⁴²⁹ : Mold., Merei—Bz ; *poamă în cruci* : Iș ; *struguri cruce*⁴³⁰ : Munt., Vn) ; *făină*⁴³¹ s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă—gălbuiu : Corcova—Mh ; *poamă făină* : Dobrovăț—Iș, Mileanca—Bt) ; *fléură* s.f. (cu ciorchinele ramificat, cu boabele mărunte, turtite, de culoare neagră : Bt, Erbiceni—Iș, Ghermănești—Vs) ; *frânză* adj. (*poamă frânză*=cu ciorchinele alungit, cu boabele mari, ovale, de culoare albă—verzuie sau neagră : Șipote—Iș) ; *ghem* s.m. (cu boabele rotunde, mari, de culoare albă sau neagră : Ct) ; *gurgui* adj. (*strugure gurgui*=cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : Ph ; *poamă gurgui* : Frumușita—Gl) ; *mușurăi* s.m. (cu ciorchinele mare, cu boabele mărunte, rotunde, bătute, de culoare neagră : Ar) ; *pîrnău*, -ăie, *pîrnăi* s.m. și f., adj. (cu boabele alungite, cu git, de culoare neagră : *pîrnău* : Munt. ; *pîrnăie*⁴³² : Munt. ; *strugure pîrnău* : Munt. ; *poamă pîrnăie* : Schitu Duca—Iș ; *struguri pîrnăt*⁴³³ : Munt.) ; *plumb* s.m., adj. (cu boabele mari, foarte tari,

⁴¹⁹ D/4547, 41^v ; 171^v.⁴²⁰ NALR, Olt, IV, 262.⁴²¹ BD, 182.⁴²² JO, 53 ; H/I, 314^v, 381^v, 414^v ; H/III, 65^v ; H/XII, 114^v ; H/XIII, 268^v, 489^v, 492^v ; HEM, III, 2782 ; D/4545, 128^v, 140^v, 199^v ; D/4549, 192^v, 215^v, 244^v, 262^v ; D/4553, 91^v ; DDRF ; RCM, 483 ; DAME, Tg, 23 ; VIN, 169 ; NI, 58 ; TDRG ; BARCIANU ; DA ; DU ; CADE ; FME, I, 369 , 493 ; DM ; CDER ; LTR, 3, 82 ; BD, 182 ; GO, 100 ; DEX ; SVR, 41.⁴²³ IP, 264 ; H/III, 101^v ; D/4549, 111^v, 208^v ; D/4551, 351^v.⁴²⁴ VIN, 153.⁴²⁵ H/III, 207^v ; H/XIII, 486^v ; HEM, III, 2782 ; D/4545, 193^v ; DV, 11 ; DS, 47 ; DA ; SCRIBAN, D.⁴²⁶ H/III, 95^v, 359^v.⁴²⁷ H/XIII, 502^v ; NI, 68 ; BD, 182 ; SVR, 42.⁴²⁸ H/XIII, 228^v ; DV, 10 ; DS, 45.⁴²⁹ H/XII, 105^v ; DA.⁴³⁰ H/XIII, 9^v.⁴³¹ GLB, 140 ; BD, 182.⁴³² JO, 53 ; DDRF ; DU ; CADE ; DE, 459 ; DLR.⁴³³ SCRIBAN, D.

de culoare neagră : Duda —Epureni —Vs, Costuleni —Iș ; *poamă plumb* : Ciurea și Mogoșești —Iș) ; *staffidă* s.f. (cu ciorchinele și boabele mici, fără semințe, de culoare albă : Ighiu —Ab, Șiria —Ar ; *strahină*⁴³⁴ : Gl ; *strafidă* : Pădureni —Jebel —Tm) ; *stielă* adj. (*poamă stielă*=cu boabele de mărime mijlocie, alungite, rare, tari, de culoare albă-gălbuiie : Ciurea —Iș, Păltiniș —Bt ; *poamă de stielă*⁴³⁵ : Grajduri —Iș) ; *tóbă*⁴³⁶ s.f. (cu boabele mari, rare, de culoare cenușie : Gj) ; *țurture*⁴³⁷ s.m., adj. (cu ciorchinele și boabele lungi, rare, de culoare albă : Bălțati și Ruginoasa —Iș ; *poamă turture*⁴³⁸ : Butea și LunGANI —Iș, Frumușica —Bt) ; *uleică* adj. (*poamă uleică*=cu boabele mărunte rotunde, de culoare albă : Andrieșeni —Iș, Șendriceni —Bt).

2.1.1. Metafore următoare de determinări : *erăeană* : *cracană albă* (Iș), *cracană neagră* (Iș), *crăcană albă*⁴³⁹ (Gl, Iș, Vn), *crăcană de Nicorești*⁴⁴⁰ (Gl, Vn), *crăcană de Odobești* (Gl, Vn), *crăcană neagră*⁴⁴¹ (Gl, Iș, Vn, Vs), *poamă crăcană albă* (Iș), *poamă crăcană neagră* (Iș, Vs) ; *eruce* : *cruce albă* (Flămînzi —Bt), *cruce întoarsă* (Deleni —Iș), *cruce neagră* (Cotnari —Iș), *cruce sfintă* (Poiana Mărului —Ceplenița —Iș) ; *fleură* : *fleură neagră* (Bt) ; *plumb* : *plumb negru* (Coropceanî —Iș).

2.1.2. Derivate : *erăeană* : *cracanătă*⁴⁴² (Mold., Ol), *crăcanătă*⁴⁴³ („varietație de struguri negri sau cenușii, dulci, ciorchina mare și cu craci mari, astfel că boabele sunt foarte rare“, DA : Mold., Munt.), *crăcănoasă*⁴⁴⁴ (Bt, Iș, Vs), *poamă cracanătă* (Mold.), *poamă crăcanătă* (Mold.) ; *eruce* : *crucișoără*, (Ciurea, Popești și Ruginoasa —Iș), *cruciță* (Tibana —Iș, Unțeni —Bt) ; *frunză* : *frunzătără* (Drăgușeni —Scheia și Hălceni —Șipote —Iș), *frunzulită* (Cordun —Flămînzi —Bt, Gîrbești —Tibana —Iș) ; *gurgui* : *strugure gurguiată* (Ag, Ph), *poamă gurguiată* (Comarna și Deleni —Iș), *gurguiată*⁴⁴⁵ (Ag, Bc, Bz, Ph), *gurguișică*⁴⁴⁶ (Topoloveni —Ag), *gurguiță*⁴⁴⁷ (Vernești —Bz) ; *țurture* : *poamă furfurată* (Crucea —Lunganî —Iș).

2.2. Derivate cu sufixe : *boban*, -ă adj. (*bob+suf. -an = boabă* ; *poamă boban* : Valea Adîncă —Miroslava —Iș ; *poamă bobană* : Vaduri —Viișoara —Nț) ; *bobár* adj. (*bob+suf. -ar = boabă* ; *poamă bobar* : Runcu —Tibana —Iș) ; *bobițár* adj. (*bobiță+suf. -ar* ; *poamă bobițar*=cu boabele mărunte, de culoare albă : Mironeasa și Moșna —Iș, Păltiniș —Bt) ; *circioásă*⁴⁴⁸ s.f. (*circi+suf. -oasă* ; cu ciorchinele măre, cu boabele de mărime mijlocie, rare, de culoare albă : Dj, Vl) ; *erangánă* s.f., adj. (*erangă „creangă“+suf. -ană* ; cu ciorchinele ramificate, cu boabele mărunte, de culoare albă : Vn, Ciobanu —Ct, Ni-

⁴³⁴ H/III, 305^r; D/4549, 170^r; BD, 182.

⁴³⁵ BD, 182.

⁴³⁶ D/4547, 208^r.

⁴³⁷ H/VIII₂, 199^r.

⁴³⁸ H/VIII₁, 236^r.

⁴³⁹ NI, 8.

⁴⁴⁰ TI, 29.

⁴⁴¹ MO, 12 ; NI, 8 ; VIN, 136.

⁴⁴² H/XIV, 222^r; GLB, 140.

⁴⁴³ JO, 53 ; H/XI, 5^r, 16^r, 177^r; H/XIII, 423^r; H/XIV, 64^r, 84^r, 103^r, 185^r; HEM, II, 2104 ; D/4548, 232^r, 251^r, 320^r; D/4557, 198^r; NI, 58 ; DA ; BD, 182 ; SVR, 41.

⁴⁴⁴ PO, 7.

⁴⁴⁵ H/XI, 335^r; DA.

⁴⁴⁶ H/IX, 230^r.

⁴⁴⁷ BD, 182.

⁴⁴⁸ L. și. ICHV, I, 404.

corești și Străoane—Gl; *crăngană*: Cornățel—Urechești—Gl; *crengană*: Runc—Buhuși—Bc; *poamă crangană*: Liești—Gl); *erîngână*⁴⁴⁹ s.f. (*erîng* + suf. *-ană* = *crăcană* : Db, Ph, Tr); *drughită* s.f. (*drugă* „cocean“ + suf. *-ită*; cu boabele lungi, mari, tari, rare, de culoare neagră : Dj, Gj); *gărdurăriță*⁴⁵⁰ s.f. (*garduri* + suf. *-ăriță*; cu boabele mărunte, dese, de culoare albă sau neagră; plantată pe lîngă garduri, viață se agăță de acestea : Cricău—Ab, Romos—Hd); *gozoreáscă* s.f. (*gozuri* + suf. *-ească*; cu boabele mărunte, bătute, de culoare neagră : Slobozia—Ciurea—Iș, Șuletea—Vs); *oeiogiáneă* s.f. (*ociogi* + suf. *-ancă*; cu boabele mărunte, rare, de culoare galbenă-verzuie : Ol).

2.2.1. Metafore următe de determinări: *drughită*: *drughită neagră*⁴⁵¹ (Gj), *drughită tare* (Crușeț—Gj).

2.3. Trecheri de la o altă clasă morfologică: *bánă* adj. (de la *ban*; *poamă bană*: Deleni—Iș); *ciolpánă*⁴⁵² s.f. (de la *ciolpan*; cu boabele mari, rare, lunguiete, de culoare neagră; corzile butucului sunt scurte și cioturoase : Comarna, Tomești și Victoria—Iș; *ciorpană*⁴⁵³: Comarna, Mogoșesti și Prisăcani—Iș, Dumești—Vs, Flămînzi—Bt); *condácă* adj. (de la *condac*; *poamă condacă*: Ciurea—Iș); *dulápă* adj. (de la *dulap*; *poamă dulapă*=cu boabele mari, rare, de culoare cenușie : Mădărijac și Popești—Iș); *gurgúie* s.f., adj. (de la *gurgui* : Deleni și Plugari—Iș, Godeni—Ag; *poamă gurguie* : Iș); *gur-gúnă*⁴⁵⁴ s.f. (de la *gurgui*; cu boabele mari, lunguiete, de culoare albă : Bt, Cotnari—Iș); *iézeră* s.f. (de la *iezer*; cu boabele mărunte, rare, de culoare neagră : Vs); *plúmbă* s.f., adj. (de la *plumb* : Holboca—Iș, Stănișoara—Vs; *poamă plumbă* : Holboca—Iș); *stafidă*⁴⁵⁵ s.m. (de la *stafidă* : Ighiș—Ab, Șiria—Ar); *túrtură* s.f. (de la *turtură* : Iș).

3. De la cuvinte care denumesc substanțe lichide :

3.1. Cuvinte de bază: *brágă*⁴⁵⁶ s.f., adj. (cu boabele mari, rare, brumate, cu miezul foarte succulent, de culoare albă-gălbuiie, roșie sau neagră : Gj, Ceplenița și Cotnari—Iș; *brahă* : Glogova—Gj; *strugure brágă* : Crușeț—Gj, Nedeia—Dj; *poamă bragă* : Iș); *must* adj. (*poamă must*=cu boabele apoase, rotunde, de culoare verde-gălbuiie : Scobinți—Iș) / *sifón*, *sifoni* s.m., adj. (cu boabele mărunte, rare, alungite, apoase, cu gust înțepător, de culoare neagră : Gl, Vs, Babadag—Tl; *sifon* : Vs; *ſifon* : Gl, Vs; *strugure sifon* : Babadag—Tl; *poamă sifon* : Vutcani—Vs; *struguri sifoni* : Lunca-viață—Tl); *trăsealău* s.m. (cu boabele mari, tari, de culoare neagră, care produce un vin alcoolic : Ghermănești—Vs, Miroslava—Iș); *țispoágă* s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă sau neagră, care produce un vin slab : Belcești și Plugari—Iș; *poamă țispoágă* : Flămînzi—Bt).

3.1.1. Metafore următe de determinări: *bragă*: *bragă neagră* (Gj, Nedeia—Dj), *bragă roșie* (Crușeț—Gj); *sifon*: *sifon negru* (Vutcani—Vs).

⁴⁴⁹ SCRIBAN, D.

⁴⁵⁰ GV, 43.

⁴⁵¹ NALR, Olt, IV, 262.

⁴⁵² D/4552, 287^r.

⁴⁵³ H/VIII₁, 205^r.

⁴⁵⁴ VIN, 169; NI, 67.

⁴⁵⁵ BA, 352.

⁴⁵⁶ H/VI, 233^r; D/4547, 143^r, 171^r, 189^r, 205^v, 220^r; DA.

3.1.2. Derivate : *bragă* : *brághină*⁴⁵⁷ (Munt., Olt., Mh și izolat în Ban. Dobr., Mold., Transilv.), *barághină*⁴⁵⁸ (Ag, Ph, Vn), *bráchină* (VI), *brághildă*⁴⁵⁹ (Munt., Dj), *brágina*⁴⁶⁰ (Olt.), *bráighină*⁴⁶¹ (Dj, Greaca – Gr), *bráginoără* (Dj, Golaști și Lespezi – Is), *brágioără* (Dj, VI, Andrieșeni – Is, Lipova – Be, Pungești – Vs), *brághită* (Hîrlău și Miroslava – Is, Hlipiceni – Bt, Șegareea – Dj), *struguri brágina*⁴⁶² (Olt.), *poamă brágina*⁴⁶³ (Be, Is, Vs).

3.1.2.1. Derivate următoare de determinări : *bragă* : *braghină albă*⁴⁶⁴ (Munt., Olt., Is, Murfatlar – Ct), *braghină altoită*⁴⁶⁵ (VI), *braghină cu boabe mare*⁴⁶⁶ (Mh), *braghină cu bobul mare*⁴⁶⁷ (Dj, Mb, VI, Erbiceni – Is, Frumușița – Gl), *braghină cu bobul mic*⁴⁶⁸ (Dj, Mh, VI, Lespezi – Is, Păltiniș – Bt, Pietroasele – Bz), *braghină deasă*⁴⁶⁹ (Olt., Is), *braghină de Drăgășani*⁴⁷⁰ (Olt., Be, Gl, Mh și izolat în toată țara), *braghină de Mehedinți*⁴⁷¹ (Olt., Mh), *braghină mare*⁴⁷² (Olt., Bz, Albești – Bt, Comarna – Is), *braghină mică*⁴⁷³ (VI), *braghină neagră*⁴⁷⁴ (Olt., Is, Vs și izolat în toată țara), *braghină roșie*⁴⁷⁵ (Olt.), *braghină roz*⁴⁷⁶ (Olt.), *braghină turtilă* (Is).

3.1.2.2. Derivate în compuse : *bragă* : *braghină-bălută*⁴⁷⁷ (cu boabele mari, dese, bătute, de culoare albă-gălbuiie : Olt., Is, Vs), *braghină-rară*⁴⁷⁸ (cu boabele mari, rare, de culoare albă-gălbuiie : Olt., Be, Is, Vs).

3.1.2.2.1. Derivate următoare de determinări în compuse : *bragă* : *braghină deasă-bălută*⁴⁷⁹ (Olt., Mh), *braghină roșie-rară*⁴⁸⁰ (Dj).

⁴⁵⁷ BA, 352 ; IM, 369, 439 ; BLB, 94 ; AT, 132 ; JO, 53 ; BLB ; 44 ; II/II, 125^r ; H/IV, 83^r; H/V, 3^r, 9^r, 16^r, 34^r, 70^r 88^r, 97^r, 102^r, 131^r, 134^r, 137^r, 185^r, 208^r, 234^r, 248^r, 256^r, 272^r, 287^r, 296^r, 313^r, 324^r, 351^r, 367^r, 374^r, 386^r, 393^r, 407^r, 415^r, 433^r, 441^r, 447^r, 458^r, 482^r; H/IX, 17^r, 24^r, 35^r, 40^r, 50^r, 55^r, 69^r, 114^r, 135^r, 230^r, 246^r, 471^r; H/XI, 5^r, 16^r, 26^r, 46^r 95^r, 130^r, 165^r, 246^r; H/XIV, 93^r, 150^r, 199^r; H/XVI, 3^r, 30^r, 41^r, 380^r; H/XVIII, 260^r; HEM, II, 2 104 ; D/4545, 1^r, 236^r; D/4546, 73^r, 82^r, 99^r, 105^r; D/4547, 4^r, 5^r, 8^r, 12^r, 21^r, 25^r, 73^r, 94^r, 101^r, 108^r, 114^r, 117^r, 134^r, 137^r, 141^r, 148^r, 157^r, 171^r, 173^r, 176^r, 177^r, 192^r, 193^r, 197^r, 212^r, 224^r, 244^r, 255^r, 269^r, 294^r, 308^r, 316^r, 323^r, 381^r, 393^r, 405^r, 410^r, 422^r, 442^r, 456^r, 468^r; D/4548, 123^r, 145^r, 167^r, 175^r, 200^r, 291^r; D/4553, 444^r; D/4557, 38^r, 131^r; DV, 11 ; NL ; BARCIANU ; DDRF ; DVar, 234 ; MB, 89 ; LD, 111 ; NI, 61 ; VIN, 146 ; TDRG ; DA ; GLB, 141 ; BM, 360 ; SEZ, 1 925, 1–2, 13 ; DU ; DC, 711 ; PP, 339 ; PFI, 340 ; CADÈ ; FME, I, 493 ; FME, IV, 686 ; SCRIBAN, D. ; DL, I, 270 ; DM ; LTR, 3, 82 ; BD, 182 ; MDE, 120 ; DEX ; NALR. Olt., IV, 262–263 ; SVR, 25.

⁴⁵⁸ H/IX, 230^r ; II/XII, 132^r ; D/4550, 74^r.

⁴⁵⁹ H/II, 207^r ; DA.

⁴⁶⁰ H/VI, 235^r ; D/4547, 41^r.

⁴⁶¹ H/V, 165^r, 403^r.

⁴⁶² H/V, 158^r.

⁴⁶³ SCRIBAN, D.

⁴⁶⁴ CA, 403 ; NALR. Olt., IV, 263.

⁴⁶⁵ NALR. Olt., IV, 262.

⁴⁶⁶ Cf. IM, 439.

⁴⁶⁷ BT, 415.

⁴⁶⁸ *Ibidem*.

⁴⁶⁹ CA, 293.

⁴⁷⁰ NI, 61 ; SVR, 25.

⁴⁷¹ CC, 90.

⁴⁷² BBH, 163.

⁴⁷³ *Ibidem*.

⁴⁷⁴ H/V, 4^r, 185^r ; VIN, 158 ; NI, 6.

⁴⁷⁵ H/V, 4^r, 185^r ; H/XIV, 186^r ; VIN, 158 ; NI, 6 ; DS ; NALR. Olt., IV, 262–263.

⁴⁷⁶ NALR. Olt., IV, 262.

⁴⁷⁷ CA, 993.

3.2. Derivate cu sufixe : *borsár* s.m. (*bors*+suf. -ar ; cu boabele mărunte, acre, de culoare albă-verzuie : Runcu — Tibana și Vlădiceni — Tomiști — Iș) ; *găzoeie* s.f. (*gaz*+suf. -oie ; cu boabele mari, licioase, de culoare albă-gălbuiu : Corod — Gl, Frumușica — Bt).

3.3. Treceri la o altă clasă morfologică : *brag⁴⁸¹* s.m. (de la *bragă* : Gj) ; *măstă* adj. (de la *must* ; *poamă mustă* : Belești și Scobinți — Iș, Flămînzi — Bt) ; *ravăcă* s.f. (de la *ravac* ; cu boabele alungite, de culoare galbenă-aurie, care produce un vin limpede, gălbui : Cotnari — Iș) ; *sifoană* s.f., adj. (de la *sifon* : Vs, Podu Iloaiei — Iș ; *fioană* : Vs ; *poamă sifoană* : Letcani — Iș) ; *sifoancă* s.f., adj. (de la *sifon* : Vs, Cojușcea — Bt, Lungani și Prisăcani — Iș) ; *poamă sifoancă* : Lungani — Iș) ; *vînă* s.f., adj. (de la *vin* ; cu boabele rotunde, dese, zemoase, cu pielea subțire, de culoare albă-gălbuiu sau verde, pătate cu puncte negre : Cotnari — Iș ; *poamă vînă* : Cotnari și Cucuteni — Iș).

3.3.1. Metafore următoare de determinări : *sifoană* : *fioană bătuță* (Vs), *fioană rară* (Vs).

3.3.2. Derivate : *brag* : *brághin⁴⁸²* (Ph, Cotnari și Răducăneni — Iș), *brágħinár* (Vișoara — Bt), *brágħinór* (Aroneanu — Iș, Bucov — Ph, Flămînzi — Bt), *brágħiór* (Ph, Sinești — Iș), *strugure brághin* (Cotnari — Iș), *struguri brághini⁴⁸³* (Olt., Mh, Ph, Cotnari — Iș, Huși — Vs).

B. Metaforele animat pentru inanimat cuprind numele varietăților de struguri care s-au dat prin asemănarea strugurilor cu părți ale corpului omenesc, cu animale, păsări, insecte etc.

1. De la numele părților corpului omenesc, ale animalelor sau păsărilor (pentru includerea părților corpului în categoria respectivă, vezi I. Coțeanu, A. Bidu — Vrânceanu, *Limba română contemporană, II, Vocabularul*, București, 1975, p. 53) :

1.1. Cuvinte de bază : *ciolán⁴⁸⁴* s.m. (cu boabele mărunte, vîrtoase, rare, acre, de culoare albă sau roșie : Bz, Ph, Băcești — Vs, Bosia și Mircești — Iș, Corni și Curtești — Bt) ; *gîimă* s.f. (cu boabele mari, umflate, apoase, de culoare albă : Flămînzi — Bt) ; *ochi* s.m., adj. (vezi și *ochi* din șinele compuse care numesc diferite plante ; cu boabele mari, rotunde, brumate, de culoare albă sau neagră : Nicorești — Gl, Odobești — Vn, Pietroasele — Bz) ; *strugure ochi* : Sadova — Dj ; *poamă ochi* : Deleni — Iș, Frumușica — Bt) ; *țigă⁴⁸⁵* s.f., adj. (vezi și *țigă* din unele compuse care numesc diferite plante ; cu boabele alungite, de obicei mari, cu pielea subțire, brumată, de culoare albă, neagră sau roșie : Ag, Cs, Gj, Iș, Mh ; *țigă⁴⁸⁶* : Gj ; *țigă⁴⁸⁷* : Gj ; *strugure țigă* : Ag, Mh ; *poamă țigă* : Iș, Flămînzi — Bt, Huși — Vs).

⁴⁸¹ D/4547, 125^r.

⁴⁸² DA (care trimite greșit la H/H, 125 unde este *braghină*).

⁴⁸³ SCRIBAN, D.

⁴⁸⁴ H/XI, 311^r, 334^r, 400^r : DA · SVR 26

1.1.1. Metafore următe de determinări: *ciolan* : *ciolan alb* (Bz, Ph), *ciolan roșu⁴⁸⁸* (Ph); *fîșă* : *fîșă albă⁴⁸⁹* (Gl, Mh), *fîșă neagră⁴⁹⁰* (Hd, Mh), *fîșă roșie⁴⁹¹* (Gj), *fîșă mare⁴⁹²* (Gj), *fîșă mică⁴⁹³* (Gj).

1.1.2. Derivate de la metafore: *ochi* : *ochiói⁴⁹⁴* (Căscioarele—Cl, Jugelei—Ph, Pietroasele—Bz); *fîșă* : *fîșche⁴⁹⁵* (Pir—SM, Strunga—Iș, Vlădeni—Bt), *fîșoáie⁴⁹⁶* (Gl, Răducăneni—Iș), *fîșoásă⁴⁹⁷* (Vs, Hudești—Bt), *fîșucă* (Trușești—Bt), *fîșulică* (Băltăți—Iș, Stânișoănești—Vs), *fîșuscă* (Bosia—Iș), *fîșár* (Cășeiu—Cj), *fîșariu⁴⁹⁸* (Cășeiu—Cj, Sinești—Iș), *fîșán* (Oțeleni—Iș), *fîșániu⁴⁹⁹* (Popești și Tibana—Iș), *fîșár* (Rediu—Iș), *fîșariu* (Flămîndu—Bt), *poamă fîșoáie⁵⁰⁰* (Deleni—Iș, Nicorești—Gl), *poamă fîșoásă* (Epureni—Vs).

1.1.3. Metafore în compuse: *fîșă* : *fîșă-grasă⁵⁰¹* (cu boabele mari, puțin alungite, cu pielea tare, de culoare albă-verzuie : Iș, Tl, Biertan—Sb, Ghioroc—Ar).

1.2. Derivate cu sufixe: *umeráș* s.m. (cu boabele mărunte, rare, conice, de culoare albă : Drănic și Sadova—Dj).

2. De la nume de animale, păsări și insecte :

2.1. Cuvinte de bază: *cal* adj. (*poamă cal*=cu boabele mari, rare, de culoare neagră : Săveni—Bt, Stânișoănești—Vs; *poama calului⁵⁰²* : Iș, Vs; *poamă de cal* : Huși—Vs); *cápră* s.f., adj. (cu boabele mari, alungite, de culoare albă-gălbuiuie : Tomești și Tuțora—Iș; *poamă capră* : Răducăneni—Iș; *poama caprei* : Bohotin—Răducăneni—Iș, Epureni—Vs); *cástor* adj. (*strugure castor*=cu boabele mărunte, de culoare neagră, cu ciorchinele în forma palmei, fără degetul mare : Bucium și Strunga—Iș); *cioáră* s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, dulci, de culoare neagră : Ciurea și Grajduri—Iș, Negrești—Vs; *strugure cioară* : Hirlău—Iș; *poamă cioară* : Bt, Șipote—Iș); *ciorói⁵⁰³* s.m. (cu boabele mărunte, de culoare neagră sau neagră-cenușie : Deleni—Iș, Frumușica—Bt); *cocóár* adj. (*poama cocorului⁵⁰⁴*=cu boabele alungite, mari, de culoare neagră-roșcată : Tl); *corb⁵⁰⁵*, *corbi* s.m., adj. (cu boabele mari,

⁴⁸⁸ Arhivele Statului București, dos. 863, f. 67; GO, 94, nota 5.

⁴⁸⁹ IM, 369; D/4547, 208v.

⁴⁹⁰ H/XVII, 90v.

⁴⁹¹ D/4547, 208v.

⁴⁹² D/4547, 220v.

⁴⁹³ Ibidem.

⁴⁹⁴ Cf. avv. —

dese, tari, cu gust dulce-acrișor, de culoare neagră : Munt., Olt. și izolat în Dobr. și Mold. ; *corbi*⁵⁰⁶ : Dj, Mh ; *strugure corb* : Dj, Gj, Ph ; *struguri corb* : Căpreni—Gj ; *struguri corbi*⁵⁰⁷ : Mh, Ph ; *poama corbului*⁵⁰⁸ : Is, Greci și Lunca-vița-Tl ; *poamă corb*⁵⁰⁹ : Tl, Comarna și Mădirjac—Is) ; *garván*⁵¹⁰ s.m. (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Ghigera și Sadova—Dj) ; *gărgărija*⁵¹¹ s.f. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Bz, Berești—Gl, Probotă, Rediu și Tomești—Is) ; *musecă*⁵¹² s.f., adj. (cu boabele mărunte, puțin alungite, dulci, apoase, cu pielita subțire, de culoare neagră : Tm, Cuvin—Ar, Huși—Vs ; *poamă muscă* : Huși—Vs ; *poama muștii*⁵¹³ : Is, Vs) ; *pițigoi* adj. (*poamă pițigoi*⁵¹⁴ = cu boabele mărunte, dese, apoase, dulci, de culoare neagră : Vădeni—Br) ; *rindunieă* s.f., adj. (cu boabele bătute, puțin alungite, de culoare neagră-roșiatică : Probotă și Răducăneni—Is ; *răndunică*⁵¹⁵ : Comarna și Trifești—Is ; *poamă răndunică*⁵¹⁶ : Is) ; *vulpe*⁵¹⁷, *vulpi* s.f., adj. (cu ciorchinele bifurcat, mare, cu boabele dese, rotunde, mărunte, dulci, de culoare roșiatică, albă sau neagră : Mold., Munt., Olt., Mh, Blaj—Ab și izolat în Dobr. ; *hulpe*⁵¹⁸ : Mold., Bz, Tl ; *vulpi*⁵¹⁹ : Bc ; *strugure vulpe* : Odobești—Vn ; *poamă hulpe*⁵²⁰ : Mold., Tl ; *poamă vulpe*⁵²¹ : Mold., Tl ; *poama vulpii*⁵²² : Mold. ; *struguri vulpe*⁵²³ : Bc, Is ; *struguri vulpi*⁵²⁴ : Bc, Vn, Pietroasele—Bz) ; *vulpă*⁵²⁵ s.m. (= *vulpe* : Is, Tudora—Bt ; *hulpoi* : Is).

2.1.1. Metafore următe de determinări : *corb* : *corb de Mehedinți* (Mh), *corb de Muscel* (Ag), *corb de Oltenia* (Dj), *corb de Șagarcea* (Drănic—Dj), *corb*

⁵⁰⁶ H/V, 131^v, 207^v ; H/IX, 17^v, 24^r, 121^v ; H/XIV, 380^r.

⁵⁰⁷ H/IX, 17^v.

⁵⁰⁸ D/4553, 75^v.

⁵⁰⁹ H/XIV, 463^r.

⁵¹⁰ TCS ; SVR, 55.

⁵¹¹ D/4545, 236^v.

⁵¹² H/XVIII, 70^r, 70^v.

⁵¹³ H/VIII₁, 5^v ; NI, 79 ; FME, II, 594 ; SVR, 105.

⁵¹⁴ D/4545, 193^v.

⁵¹⁵ D/4552, 287^v.

⁵¹⁶ D/4552, 403^r.

⁵¹⁷ Bz, 24. IUN. 67, 10, 10.

moale⁵²⁶ (Ol, Tr), *corb tare⁵²⁷* (Ag); *vulpe : vulpe albă⁵²⁸* (Lungani — Is, Odobești — Vn), *vulpe neagră⁵²⁹* (Andrieșeni și Cotnari — Is, Odobești — Vn, Vlădeni — Bt), *vulpe roșie⁵³⁰* (Mold., Bz, Ph).

2.1.2 Metafore în compuse: *cioroi*: *cioroi-cenușiu* (cu boabele mărunte, dese, de culoare cenușie : Deleni — Is), *cioroi-vînăt* (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Lespezi — Is); *corb*: *corb-alb⁵³¹* (cu boabele mari, rare, de culoare albă-ruginie : Olt., Ag, Db), *corb-negru⁵³²* (cu boabele tarî de culoare neagră : Dj, Mh, Tr), *corb-sculurădor⁵³³* (cu „boabele rare și mărunte, care se asemănă cu stafidele negre și mărunte, DA : Dj”); *vulpe*: *vulpe-bătuță⁵³⁴* (cu boabele mărunte, bătute, de culoare roșiatică : Is, Mh, Ivănești — Vs), *vulpe-seină⁵³⁵* (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Largu-Bz, Huși-Vs, Odobești — Vn).

2.1.2.1. Metafore în compuse următe de determinări: *corb*: *corb-alb mare⁵³⁶* (Valea Mare — Db), *corb-negru bătuță⁵³⁷* (Burila Mare — Mh).

2.1.2.2. Metafore următe de determinări în compuse: *vulpe*: *vulpe neagră-bătuță* (Corcova — Mh), *vulpe roșie-bătuță⁵³⁸* (Pietroasele — Bz, Todireni — Bt, Valea Seacă — Is).

2.1.3. Derivate: *eal*: *poamă călită* (Huși — Vs), *poamă călăță* (Epureni — Vs); *capră*: *căprească* (Dumbrava — Ciurea și Grajduri — Is), *poamă căpriță* (Pungești — Vs); *ciocară*: *ciorușcă⁵³⁹* (Br, Bz, Is, Ct, Ph, Sulița — Bt), *ciorulă* (Dumești și Rediu — Is), *strugure ciorâsc* (Ceptura — Ph), *poamă ciorâscă* (Is); *cioroi*: *cioroiășă⁵⁴⁰* (Ct, Ph, Tudora — Bt, Siretel — Is); *corb*: *corbână⁵⁴¹* (Br, Gl), *corbișór* (Flămînzi — Bt), *corbușór* (Deleni — Is, Goicea — Dj), *strugure corbușór* (Zăvoaia — Bz); *vulpe*: *hulpășită⁵⁴²* (Gl, Is), *hulpoaică* (Mold., Tl), *hulpoaie* (Bt), *hulpoană* (Bt), *hulpojîtă⁵⁴³* (Mogoșești — Is), *ulcheâscă⁵⁴⁴* (Tl, Bîrnova — Is), *ulpeăscă⁵⁴⁵* (Tl), *vulpășită⁵⁴⁶* (Gl, Is, Huși — Vs), *vulpeánă⁵⁴⁷* (Vi), *vulpeăscă⁵⁴⁸* (Gl, Tl, Vs), *vulpișoáră⁵⁴⁹* (Probotă — Is, Odobești — Vn).

⁵²⁶ II/XIV, 199^v.

⁵²⁷ II/XI, 165^v; II/IV, 199^v; D/4548, 232^r; DA.

⁵²⁸ GO, 95.

⁵²⁹ IP, 264; VIN, 159.; GO, 95, 100.

⁵³⁰ H/XI, 349^v.

⁵³¹ IP, 264; VIN, 159.; GO, 95, 100.

bești—Vu), *vulpoaică*⁵⁵⁰ (Bt, Bz, Il, Is, Ph), *vulpoaic* (Nicorești—Gl, Ruginoasa—Is), *vulpoáne*⁵⁵¹ (Mh, Sadova—Dj), *vulposiță* (Gl, Is), *poamă vulpească*⁵⁵² (Tl, Comarna—Is, Nicorești—Gl), *poamă vulpișoară* (Probota—Is), *poamă ulpească*⁵⁵³ (Tl), *struguri de poamă vulpească*⁵⁵⁴ (Vs).

2.1.3.1. Derivate următoare de determinări: *cioră* : *ciorușcă neagră*⁵⁵⁵ (Ph); *vulpe* : *vulpoaică roșie*⁵⁵⁶ (Tătaru—Ph, Vernești—Bz).

2.2. Derivate cu sufixe: *caragașească*⁵⁵⁷ s.f. (*caragașă*+suf. -ească; cu boabele alungite, de culoare albă-cenușie: Tl); *viespească*⁵⁵⁸ s.f. (*viespe*+suf. -ească; cu boabele mărunte, dese, dulci, de culoare albă-gălbuiuie, pe care o mănușă viespile: Tl); *vrăbiească* adj. (*vrăbie*+suf. -ească; *poamă vrăghiească*⁵⁵⁹=cu boabele mărunte, dese, piețiță subțire, de culoare neagră, pe care o mănușă vrăbiile: Bosia—Is, Hănești—Bt, Luncavița—Tl).

2.3. Treceri la o altă clasă morfologică: *eálă* adj. (de la *eal*; *poamă cală* : Costuleni—Is); *cângură* s.f. (de la *cângur*; cu boabele mari, de culoare albă sau neagră: Andrieșeni, Aroneanu, Coarnele Caprei și Miroslava—Is); *eăstoră* s.f. (de la *castor*: Movileni—Heleșteni—Is); *coárba*⁵⁶⁰ s.f., adj. (de la *corb*: Gj, Gl, Mh; *poamă coarbă*⁵⁶¹ : Gl, Vs; *struguri de poamă coarbă*⁵⁶² : Gl).

2.3.1. Metafore în compuse: *coárba* : *coarbă-hătută* (cu boabele dese, bătute pe ciorchine, de culoare neagră: Mh), *coarbă-neagră*⁵⁶³ (cu boabele mari, tari, care se coace tirziu: Mh).

2.3.2. Derivate: *coarbă* : *corbánă*⁵⁶⁴ (cu „boabele rotunde, așezate foarte des pe ciorchini, cu coaja groasă și de culoare brună închisă”, DA: Gl, Somova—Tl), *corbánăcă*⁵⁶⁵ (Br, Gl, Sarichioi—Tl), *corbasca*⁵⁶⁶ („rară, neagră și dulce”, H/III, 226^r : Gl), *corbeánă* (Probota și Trifești—Is), *corbeásca*⁵⁶⁷ (Gl, Is, Vernești—Bz), *corboáică*⁵⁶⁸ (Is, Tl), *corobánă*⁵⁶⁹ (Gl), *poamă corbană*⁵⁷⁰ („rotundă la hobițe, mare și neagră”, H/III, 207^v : Gl), *poamă corbásca*⁵⁷¹ (Gl), *poamă corbeásca* (Gl, Is), *struguri de poamă corbásca*⁵⁷² (Gl).

⁵⁵⁰ H/XI, 326^r; D/4545, 236^v, D/4546, 125^r; NI, 54; FME, I, 493.

⁵⁵¹ H/IX, 121^v.

⁵⁵² D/4553, 41^r.

⁵⁵³ H/XIV, 463^r.

2.3.2.1. Derivate următoare de determinări : **coarbă** : *corbească neagră⁵⁷³* (Gl).

3. De la nume de ființe umane :

3.1. Cuvinte de bază : **armás⁵⁷⁴** s.m., adj. (cu boabele mari, dese, de culoare albă-verzuie, care plesnesc la ploaie : Trușești și Ștefănești—Bt, Cotnari—Iș ; *strugure armaș* : Cotnari—Iș, Trușești—Bt), **boier** adj. (*strugure boier* = cu boabele mari, dese, de culoare albă sau neagră : Huși—Vs, Odobești—Vn), **fată** s.f., adj. (cu boabele bătute, mărunte, apoase, de culoare albă-verzuie sau neagră = *fetească* ; formă recentă, refăcută de la baza derivatului *fetescă*, -ească<n. top. *Fetești*, sat în comuna Seobinți, jud. Iași, situat între Cotnari și Hîrlău, cu podgorii menționate încă din secolul al XVII-lea : Cotnari și Deleni—Iș, Drăgășani—Vl, Huși—Vs, Minîș—Ghioroc—Ar, Niculițel—Tl ; *strugure de fată* : Corcova—Mh, Glăvile—Vl ; *strugure fată* : Drăgășani—Vl ; *strugurele fetei* : Corcova—Mh, Leordeni—Ag, Segarcea—Dj ; *poamă de fată* : Luncavița—Tl, Probota și Sculenii—Iș ; *poamă fată* : Cotnari—Iș, Niculițel—Tl ; *poama fetei⁵⁷⁵* : Gl, Iș, Tl, Vs), **regină⁵⁷⁶** s.f., adj. (cu boabele mari, rotunde, dese, de culoare albă-gălbuiie, mai rar neagră : Mold., Munt., Ar, Cl ; *poamă regină* : Ciurea și Dumesti—Iș).

3.1.1. Metafore următoare de determinări : **armaș** : *armașul viei Roznovanu⁵⁷⁷* (Cotnari—Iș) ; **fată** : *fată albă* (Cotnari—Iș, Minîș—Ghioroc—Ar), *fată de Drăgășani* (Drăgășani—Vl), *fată neagră* (Huși—Vs, Minîș—Ghioroc—Ar), *strugurele fetei alb* (Bucov—Ph), *poama fetei albă⁷⁸* (Iș, Tl, Vs, Corni—Bt, Odobești—Vn), *poama fetei albă de Moldova* (Bucium și Cotnari—Iș), *poama fetei neagră⁵⁷⁹* (Iș, Vs, Tl), *poama fetei neagră de Moldova⁵⁸⁰* (Huși—Vs), *poama fetei roșie⁵⁸¹* (Tl) ; **regină** : *regină albă* (Iș), *regină neagră* (Iș).

3.1.2. Derivate : **armaș** : *armașie* (Cotnari—Iș) ; **boier** : *strugure boieresc* (Huși—Vs, Nicorești—Gl, Odobești—Vn), *poamă boierească⁵⁸²* (Gl, Vs), *strugure de poamă boierească⁵⁸³* (Gl, Epureni—Vs), *boierescă⁵⁸⁴* (Huși—Vs), *boierească⁵⁸⁵* (Gl, Iș, Vn, Vs, Cristești și Hudești—Bt, Luncavița—Tl) ; **fată** : *felică⁵⁸⁶* (Bt, Iș), *felicăneană* (Ciurea și Strunga—Iș, Șendriceni—Bt), *felisoără⁵⁸⁷* (Transilv., Bt, CS, Iș, Vs), *felită⁵⁸⁸* (Transilv., Ab, Bt, Iș, Mh), *poamă felică⁵⁸⁹* (Bt, Iș) ; **regină** : *reginăi* (Babadag—Tl).

⁵⁷³ D/4549, 181^r.

⁵⁷⁴ NI, 6 ; FME, II, 764 ; SVR, 13.

⁵⁷⁵ H/III, 207^v ; H/XIV, 348^v, 358^v, 415^v, 463^r ; H/XVI, 320^r ; D/4549, 170^r ; D/4551, 513^v ; D/4552, 370^r ; D/4553, 41^v, 75^v, 91^v ; GN, 273 ; NI, 55 ; FME, II, 541 ; LTR, 7, 555 ; BD, 182 ; SVR, 104.

⁵⁷⁶ Amp, II, 22.

⁵⁷⁷ VIN, 134.

⁵⁷⁸ H/XVI, 395^v ; NI, 55.

⁵⁷⁹ VVA, IV, 132 ; FME, II, 542 ; SVR, 104.

⁵⁸⁰ CA, 356.

⁵⁸¹ H/XIV, 444^r.

⁵⁸² H/XIII, 324^r ; DV, 10 ; DS, 40 ; VIN, 144 ; DA ; BD, 182.

⁵⁸³ H/XIII, 468^v.

⁵⁸⁴ JO, 54.

⁵⁸⁵ H/XIII, 50^v, 508^r ; D/4549, 223^v ; VIN, 144 ; NI, 6 ; PI, 217 ; GLB, 140 ; FME, I, 463 ; BD, 182.

⁵⁸⁶ H/VIII₂, 108^v.

⁵⁸⁷ GV, 40 ; LTR, 7, 555 ; BD, 182 ; SVR, 49.

⁵⁸⁸ IM, 369.

⁵⁸⁹ H/VIII₂, 97^r.

3.1.2.1. Derivate următoare de determinări : **boier** : *boierească albă* (Gl, Huși—Vs), *boierească mare* (Odobești—Vn), *boierească neagră* (Gl, Comarna—Iș) ; **fată** : *fetică albă* (Prăjeni—Bt), *fetiță aurie* (Todireni—Bt), *fetiță neagră* (Jidvei—Ab).

3.1.2.2. Derivate în compuse : **fată** : *fetică-mustoasă* (cu boabele mărunte, dese, apoase, de culoare albă-gălbuiie : Deleni—Iș, Ștefănești—Bt).

3.2. Treiceri la altă clasă morfologică : **armășă** s.f., adj. (de la *armás* : Cotnari și Bivolarî—Iș, Călărași și Ștefănești—Bt ; *poamă armășă* : Ceplenița și Cotnari—Iș, Ștefănești și Trușești—Bt) ; **bărbătă** adj. (de la *bărbat* ; *poamă bărbătă*=cu boabele tari, mari, rare, de culoare albă-gălbuiie : Cotnari și Siretel—Iș, Tudora—Bt).

II. Metaforele compuse se întâlnesc mult mai rar, circulă mai ales în grajuri, dar sunt atestate, sporadic, și în lucrări de specialitate sau în dicționare. Ele sunt formate din doi termeni metaforici : primul, cuvînt de bază, substantiv în cazul N—A, reprezentă totdeauna numele unei varietăți de struguri ; cel de al doilea, cuvînt de bază sau derivat de la acesta, substantiv în cazul N—A sau G—D, redă nu numai numele unei varietăți de struguri, ci denumește, uneori, și plante, animale, păsări, diverse obiecte etc. În general, aceste metafore sunt create în cadrul terminologiei viticole din reunirea a două metafore simple, dar unele dintre ele sunt preluăte și din alte domenii ca atare (de la plante) sau reprezentă sintagme devenite compuse în terminologia viticola (*beșica-peștelui*, de exemplu).

1. Compuse formate din substantiv+substantiv, ambele în N—A : **coarnă-busuioacă** (cu boabele mari, alungite, de culoare albă-verzuie, cu miros de busuioc : Bt, Iș) ; **coarnă-eapă** (cu boabele mari, alungite, rare, de culoare albă : Aroneanu și Comarna—Iș) ; **coarnă-copac** (cu boabele mari, alungite, rare, de culoare albă-verzuie, cu butucul înalt și ramificat : Aroneanu și Băiceni—Cucuteni—Iș, Perieni—Vs ; *coarnă-copacă* : Moșna și Roșcani—Trifești—Iș, Ivești—Vs, Pîngărați—Nț) ; **coarnă-copăceană** (Bz, Ph) ; **coarnă-tămioasă** (cu boabele mari, dese, alungite, de culoare albă-verzuie, cu gust tămios : Iș, Vs) ; **coarnă-vulpe** (cu boabele mărunte, de culoare roșiatică : Dj, Mh) ; **coarnă-vulpășită⁵⁹⁰** (Şegarcea—Dj) ; **corb-eiorăse⁵⁹¹** (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Ol, Costești—Ag, Ceptura—Ph) ; **frag-busuioacă** (= *fragă-busuioacă* : Cotnari—Iș, Merei—Bz) ; **fragă-busuioacă** (cu boabele mari, de culoare gălbuiie, cu miros de busuioc : Cotnari și Deleni—Iș) ; **fragă-căpușună** (cu boabele mari, de culoare rozie : Frumușica și Trușești—Bt, Mogoșești—Iș) ; **tămioasă-clinească⁵⁹²** (cu boabele mărunte, rare, de culoare neagră, cu miros de tămioie : Scorțaru Nou—Br, Vernești—Bz).

1.1. Primul termen al compusului este urmat de determinări : *coarnă albă-busuioacă* (Bt, Iș), *coarnă albă-copăceană⁵⁹³* (Bz, Ph, Manoleasa—Bt, Focuri—Iș), *coarnă albă-tămioasă⁵⁹⁴* (Munt., Cotnari—Iș, Huși—Vs), *coarnă neagră-tămioasă⁵⁹⁵* (Ph, VI).

⁵⁹⁰ BD, 182.

⁵⁹¹ H/XI, 165^r ; DA.

⁵⁹² DCp.

⁵⁹³ NI, 64.

⁵⁹⁴ Amp, VII, 573.

⁵⁹⁵ Amp, V, 557 ; SVR, 38.

ormate din substantiv în N—A+substantiv în G—D : cu boabele mari, alungite, cu pielita subțire, de culoare negru—Is) ; **coada-mielului⁶⁰⁷** (vezi și *coada-mielului* „nume de plantă” ; cu boabele mari, lunguiete, de culoare neagră : Dj, Ciurea—Is, la-oii⁶⁰⁸ (vezi și *coada-oii* „nume de plantă” ; cu boabele mari albă : Ban., Olt., Transilv., Ar, Is, Ol, Tl) ; **coada-rindului** „nume de plantă” ; cu ciorchinele mici, rotunde, de culoare neagră : Is, Vs ; **coada-rindunelii** : *da-rindunicăi⁶⁰⁹* : Odobești—Vn, Voinești—Is) ; **coada-vacii** „nume de plantă” ; cu boabele mari, lunguiete, dese : Is, Vs) ; **coada-viei⁶¹⁰** (cu boabele mărunte, bătute, Focuri—Is, Sagna—Nt) ; **coada-vulpiei⁶⁰²** (vezi și *coada-vintă*” ; cu ciorchinele lung, cu boabele dese, mărunte, de șcată : Dobr., Ag, Br, Bz, Is, Ph) ; **comoara-Olteneiei⁶⁰³** lunguiete, rare, cărnoase, de culoare albă : Dj și izolat în **-caprei** (=coarnă-capră : Bt, Lunca—Viinători—Nt, Să- și Vicovu de Jos—Sv ; **coarnele-caprei** : Șendreni—dudului (cu boabele alungite, crestate, de culoare albă) ; **feoia-teiului** (cu boabele mari, în formă de inimă, dese : Gr, If) ; **frunza-teiului⁶⁰⁴** (cu boabele rotunde, de culoare albă, Nt, Ghermănești—Vs) ; **haina-neamțului⁶⁰⁴** (cu ciorchinele mari, cu boabele albe, lucioase : Bz, Ph, Topoioveni—Ag) ; **aieiii Domnului⁶⁰⁶** (cu boabele mărunte, dese, lucioase, ruginie : Horlaști și Rediu—Is) ; **ochiul-boului⁶⁰⁷** (vezi și *ochiul-boului* „nume de plantă” ; cu boabele rotunde, mari, brumate, de culoare albă : Mold., Munt., Ar, Ct, Dj) ; **ochiul-oii⁶⁰⁸** (cu boabele mari, cu boabele rotunde, mari, brumate, de culoare albă-verzuie : Dobr., Cl, Gr, Il, Is) ; **ochiul-șarpelui** (=nume de plantă) ; ...

de culoare galbenă-verzuie : Greaca —Gr) ; **regina-podgorilor**⁶¹¹ (cu boabele mari, rotunde, dese, de culoare gălbuiie : Drăgășani —Vl) ; **regina-viei** (= *regina-podgorilor* : Mold., Bh, CS, Tl, Tm și izolat în toată țara) ; **Regină-vilior**⁶¹² (izolat în toată țara) ; **țiță-caprei**⁶¹³ (vezi și *țiță-caprei* „nume de plantă” ; cu boabele lungi, mari, de culoare albă sau neagră : Ban., Mold., Dobr., Transilv., Gj și izolat în toată țara) ; **țiță căprii**⁶¹⁴ (Mold.) ; **țiță caprei**⁶¹⁵ (Bc, Gl, Comarna —Is, Negrești —Vs) ; **țiță-setei**⁶¹⁶ (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : CS, Mh) ; **țiță-iepnrelui**⁶¹⁷ (cu boabele lungi, de mărime mijlocie, de culoare neagră : Dj, Mh) ; **țiță-iepurului**⁶¹⁸ (Dj) ; **țiță-oii**⁶¹⁹ (vezi și *țiță-oii* „nume de plantă” ; cu boabele mari, lungi, de culoare neagră : Ban., Dobr., Mold., Munt., Olt., Transilv. și izolat în toată țara) ; **țiță-pisiciei**⁶²⁰ (cu boabele mărunte, lungi, brumate, cu pielita subțire, de culoare neagră : Ol, Tl, Tr, Belcești și Ciurea —Is, Mihai Eminescu și Santa Mare —Bt, Huruiești —Bc, Zănești —Nț) ; **țiță-vacii**⁶²¹ (vezi și *țiță-vacii* „nume de plantă” ; cu boabele mari, lunguiețe, cărnoase, de culoare roșie-deschisă, albă sau neagră : Dobr., Mold., Munt., Olt., Mh și izolat în Transilv. și în restul țării) ; **țiță-vacii**⁶²² (Vs) ; **țiță-viei**⁶²³ (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă-verzuie : Dobrin —Sj, Dumitra —BN, Seini —Mm) ; **vîna-țiganului** (cu boabele mari, de culoare neagră : Păltiniș —Bt).

611 B.I.V. 268.

612 BV, 4, 1940, 162.

⁶¹³ BL.b. 94; JO, 54; BLB, 393; H/I, 55^r; H/II, 261^r, 270^v, 281^r, 297^r; H/III, 101^v, 151^v, 193^v, 305^v, 324^v, 385^r; H/IV 175^v; H/V, 70^v; H/VI, 23^r, 80^r, 171^r, 198^r, 214^r; H/VII₂, 15^r, 108^r, 250^r, 258^r, 276^r; H/X, 129^v; H/XIII, 23^v; H/XIV, 348^v, 358^v, 395^v, 415^v, 435^v, 477^v; H/XV, 423^v; H/XVI, 65^v, 142^v, 146^v, 224^r; H/XVII, 60^v, 305^v, 362^v, 437^r; H/XVIII, 3^r, 40^r, 70^r, 102^r, 241^v, 276^v, 291^v, 301^v. HFM III 3190. DMS 547 1007. DMS 548 1707. DMS 549 1044.

2.1. Al doilea element al compusului este urmat de determinări : *ochiul-boului alb de Ștefănești* (Trușești și Ștefănești—Bt), *ochiul-boului negru* (Leordeni—Ag).

3. Compuse formate din substantiv în N—A+prepoziție+substantiv în N—A : *apă-de-zăpadă*⁶²⁴ (cu boabele mărunte, apoase, de culoare albă : Bh) ; *coadă-de-vulpe*⁶²⁵ (= *coada-vulpii* : Is) ; *frunză-de-tei*⁶²⁶ (= *frunza-teiului* : Ban., Bh, SM) ; *gheară-de-vultur*⁶²⁷ (cu boabele alungite, de culoare neagră-cenușie : Jidvei—Ab, Romos—Hd) ; *moscă-de-busuioacă* (= *busuioacă* : Huși—Vs) ; *ploaie-de-aur*⁶²⁸ (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Mănărade—Blaj—Ab, Tîrnava—Sb) ; *tămâioasă-de-fragi* (cu boabele mărunte, de culoare rozie, cu miros de tămîie : Ph).

Întrebuințarea frecventă a metaforei a dus la o uzură inevitabilă a acesteia. În cazurile în care ea nu a putut fi atrasă de limbajul tehnic, pentru a-și căpăta astfel o stabilitate relativă sau chiar absolută, a fost „salvată“ de la dispariție și astfel menținută, printr-o „dezvoltare“⁶²⁹. În acest sens s-a apelat, mai ales atunci cînd transferul denumirii unui obiect putea fi extins și asupra altora (*vină* sau *vulpe*, de exemplu, pot denumi și alte fructe, nu numai struguri), la un sinonim metaforă (*fîspoagă* pentru *vină*, *șireată* pentru *vulpe*) sau a fost creat un derivat metaforic.

III. Sinonimele metaforice apar mai ales în cadrul unei zone limitate, în primul rînd datorită faptului că metafora inițială s-a învechit iar vorbitořii au simțit-o ca insuficientă pentru a reda realitatea. S-a recurs, în această situație, la o altă metaforă (simplă, urmată de determinări sau compusă), îndeobște cunoscută din alte părți sau creată ad-hoc, care acoperă total sau numai parțial sensul primului termen. Înlocuirea este doar aparentă căci, de cele mai multe ori, termenul vechi coexistă, de fapt, cu cel nou, creat sau împrumutat. Întrebuințate frecvent, ambele metafore s-au impus uzului, și-au lărgit aria de întrebuințare și, majoritatea dintre ele, au devenit, în cele din urmă, termeni tehnici, acceptați ca atare și de unele lucrări de specialitate. Cele mai frecvente sinonime metaforice sunt înregistrate însă la nivelul graiurilor populare și unele apar atestate încă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea: *bracacică* alături de *căldărușă*⁶³⁰ (Tl), *bragă—braghină*⁶³¹ (Gj), *braghină—baraghină*⁶³² (Ag), *braghină—vulpe*⁶³³ (Db), *braghină roșie—vulpe*⁶³⁴ (Tr), *busuioacă—tămâioasă*⁶³⁵ (Mold.), *poamă busuioacă—tămâioasă*⁶³⁶ (Mold.), *busuioc—*

⁶²⁴ TR, 15.

⁶²⁵ D/4546, 247^r.

⁶²⁶ TS, 12 ; BD, 182 ; SVR, 51.

⁶²⁷ CNS, 521.

⁶²⁸ Amp, II, 281.

⁶²⁹ Cf. Boris Tomășevski, *Teoria literaturii. Poetica*, traducere, prefăță și comentarii de Leonida Teodorescu, București, 1973, p. 70.

⁶³⁰ H/XIV, 358^r.

⁶³¹ D/4547, 171^r.

⁶³² H/IX, 230^r.

⁶³³ H/IV, 83^r.

⁶³⁴ H/XIV, 186^r.

⁶³⁵ H/I, 83^r ; H/III, 226^r : *bosuioacă-tămioasă* ; H/XV, 306^r ; D/4552, 370^r ; GLB, 140 ; DC, 711 : *tămioasă*.

⁶³⁶ D/4552, 403^r.

*tămăioasă*⁶³⁷ (Gl, Is), *coarnă*—*copăceană* (Bt), *coarnă*—*filiă*⁶³⁸ (Gj), *coarnă*—*floasă*⁶³⁹ (Vs), *coarnă*—*filiă-caprei*⁶⁴⁰ (Mold.), *poamă coarnă*—*filiă-caprei*⁶⁴¹ (Mold.), *coarnă*—*filiă-vacii*⁶⁴² (Db, Dj, Gj, Is), *poamă coarnă*—*filiă-vacii*⁶⁴³ (Gl), *coarnă albă*—*filiă-caprei*⁶⁴⁴ (Tl, Vs), *coarnă albă*—*filiă-vacii*⁶⁴⁵ (Vs), *coarnă-grasă alb*—*coarnă turcească*⁶⁴⁶ (Lunca—Tr), *coarnă neagră*—*filiă-caprei*⁶⁴⁷ (Is), *poamă coarnă neagră*—*filiă-caprei*⁶⁴⁸ (Bc), *struguri de poamă coarnă*—*filiă-caprei*⁶⁴⁹ (Bt), *coconișă*—*berbecel* (Olt.), *poamă corbană*—*coarbă*⁶⁵⁰ (Gl), *crăcană*—*căldărușă*⁶⁵¹ (Gl), *poama fetei*—*tămăioară*⁶⁵² (Peceneaga—Tl), *plopă*—*braghină*⁶⁵³ (Gj), *filiă*—*coarnă* (Gj, Is), *filiă-caprei*—*coarnă*⁶⁵⁴ (Mold.), *filiă-caprei*—*filiă-vacii*⁶⁵⁵ (Gj), *filiă-oaiet(oii)*—*filiă-vacii*⁶⁵⁶ (Vs), *filiă-vacii*—*poamă coarnă*⁶⁵⁸ (Vn), *filiă-vacii*—*poamă coarnă* (Is, Vs), *fîșche*—*filiă-caprei*⁶⁵⁹ (Is), *vină*—*fîșpoagă* (Cotnari—Is), *vulpe*—*sireată* (Huși—Vs), *vulpe neagră*—*cracană*⁶⁶⁰ (Vn) etc.

IV. Metafore derivate. Caracterul de sistem al metaforelor reiese din faptul că din ele s-au putut dezvolta, mai cu seamă în ultima vreme, o serie de alte metafore *derivate*⁶⁶¹, procedeu denumit adesea, cam impropriu, și *derivate sinonimice*⁶⁶², de către specialiștii care pun pe prim plan valoarea semantică a cuvintelor și nu rolul lor metaforic.

După ce s-a stabilit identitatea dintre termenul A și B, ultimului i se asociază alte substantive sau adjective, care formează o serie de derivate metaforice. Ele au ca model seriile sinonimice propriu-zise bine conturate, dar apar și cazuri cînd aceste serii sunt concepute într-un sens foarte larg. Pentru exemplificare, iată cele mai reprezentative metafore derivate :

apoasă = *vină* → *vinoasă*, *mustă*, *sifon*, *sifoană*, *sifoancă*, *fîșpoagă*, *apă*, *baltă*; *lungă(lunguiată)* = *filiă* → *filiăosă*, *coarnă*, *cornorâtă*, *copac*, *copacă*, *copăceană*, *copăceanecă*, *sticlă*; *mare* = *tigvă* → *tigvoasă*, *poama calului*, *cală*;

⁶³⁷ D/4549, 95^r.

⁶³⁸ H/IX, 40^r.

⁶³⁹ H/XV, 263^r.

⁶⁴⁰ H/VI, 80^r; H/VIII₂, 250^r, 258^r; H/XVI, 65^r; D/4551, 513^r; *filiă*.

⁶⁴¹ H/X, 129^r.

⁶⁴² H/IV, 152^r; H/V, 234^r, 380^r, 415^r, 447^r.

⁶⁴³ H/III, 359^r.

⁶⁴⁴ H/XVI, 146^r; D/4553, 91^r.

⁶⁴⁵ H/VI, 132^r.

⁶⁴⁶ H/XIV, 186^r.

⁶⁴⁷ D/4552, 370^r.

⁶⁴⁸ H/XV, 423^r.

⁶⁴⁹ H/I, 55^r.

⁶⁵⁰ H/III, 207^r.

⁶⁵¹ H/III, 65^r.

⁶⁵² H/XIV, 415^r.

⁶⁵³ D/4547, 197^r.

⁶⁵⁴ D/4547, 171^r.

⁶⁵⁵ D/4552, 496^r.

⁶⁵⁶ D/4547, 192^r.

⁶⁵⁷ DC, 711.

⁶⁵⁸ IP, 264.

⁶⁵⁹ BM, 360.

⁶⁶⁰ *Ibidem*.

⁶⁶¹ Vezi I. Coteanu, A. Bidu-Vrânceanu, *Limba română contemporană*, II, *Vocabularul*, București, 1975, p. 50.

⁶⁶² Vezi Iorgu Iordan, în BL, VIII, 1940, p. 95—141; IORDAN, S., 315 §.u.

negru =corb → *coarbă, corbană, corbească, cioară, cioroi, țigană, țigancă, păcurit*; **roșie** =vulpe → *vulpească, vulpășijă, vulpoi, mincinoasă, sireată, vicleană*; **rotundă** =băsieacă → *bășicoasă, bumb, ban, inelată, bană*; **erucee** → *(poamă) sfântă, sfântă bătută, sfântă cruce, evanghelică, poama sfintei Marii etc.*

Concluzii

1. În terminologia viticolă românească metaforele au apărut din cele mai vechi timpuri, inițial din necesitatea de ordin practic de a diferenția prin nume varietățile unui obiect desemnat printr-un termen generic. Ele au substituit la început aproximările printr-o propoziție sau o sintagmă, apoi un nume devenit comun și altor obiecte și numai mai tîrziu s-au impus în locul unui alt termen, din motive de *ordin stilistic*.

2. Cu timpul, aceste metafore, foarte numeroase la un moment dat, devin, prin denetaforizare, termeni tehnici, proprii unui anumit limbaj, cel viticol, datorită răspîndirii și întrebunțării frecvente, în special în grăurile populare, și fixării lor, după o anumită perioadă de timp, în tratate de strictă specialitate.

3. Metaforele din terminologia viticolă aparțin fondului lexical românesc, sunt creații pe terenul limbii române, termeni populari în cele mai multe cazuri, și, mai rar, regionali, ce s-au impus treptat în limbajul științific, care, de la început, nu avea la îndemînă termeni din alte limbi sau, dacă și avea, aceștia nu satisfăceau întru totul exigențele de exprimare ale unei noțiuni. De aceea, poate, metaforele, creații românești, au luat locul, în ultimul timp, și unor cuvinte noi, chiar dacă acestea, în limba de origine, erau metafore.

4. Unele metafore, pe care le putem numi *principale* (creații vechi, care denumesc varietăți de struguri autohtone), în momentul în care au devenit termeni tehnici și au pătruns în tratate românești de viticultură, au fost preluate de aici și de alte limbi și fixate într-un fond terminologic internațional, acceptat fără nici o rezervă de toți specialiștii. Astfel, de exemplu, în lucrarea lui P. Viala și V. Vermorel, *Traité général de viticulture. Ampélographie*, I—VII, Paris, 1901—1910, în volumele III și IV, unde sunt descrise 19 varietăți de struguri românești, apar și 5 metafore: *braghină* (IV, 146), *coadarindunică* (IV, 132), *corb* (III, 138), *poama fetei albă* (IV, 129) și *poama fetei neagră* (IV, 132).

5. Celelalte metafore, să le spunem *secundare*, s-au păstrat numai la nivelul limbii române, multe dintre ele, în special cele create în ultimul timp, fiind folosite doar în grăurile populare.

6. Deși unele metafore, la o analiză sumară, par a avea o stabilitate relativă, datorată, în multe cazuri, imprejurărilor ocasionale și adesea spontane în care au fost elaborate, ele s-au impus totuși în limbă chiar și în aceste situații, circulind, în momentul de față, pe un vast teritoriu românesc și încadrindu-se organic în sistemul terminologic viticol.

7. Procesul formării metaforelor în terminologia viticolă este și astăzi în plină desfășurare, ceea ce evidențiază, o dată în plus, varietatea și latura expresivă a limbii populare, capacitatea creatoare, inclinațiile, talentul și fantasia vorbitorilor ei.

BIBLIOGRAFIE

- ALEXI, W.
Amp, I-VIII
An. ICVV, I-II
AP
APP
AT
B
BA
BARCIANU
BBH
BD
BL
BLB
BLB
BL, V
BM
BT
CA
GADE
CG
CDDE
CDER
CFP
CH
CIIAC, I-II
CN
CNS
COSTINESCU
CV
CVS
D
- = Theochar Alexi, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*,², Brașov, 1906
  - = Gh. Constantinescu și colab., *Ampelografia Republicii Socialiste România*, I-VIII, București, 1959-1967.
  - = „*Analele Institutului de Cercetări pentru Viticultură și Vinificatie*“, București, I, 1968 ; II, 1970.
  - = A. Ambrosi, *Podgoreanul principeul*, Craiova, 1913.
  - = Vasile Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*, adunate și întocmite de ..., București, 1886.
  - = P.S. Aurelianu, *Terra nostra. Schife economice asupra României*, București, 1875.
  - = V. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, București, 1912.
  - = Ioan Brezoianu, *Curs elementar de agricultură și de economie rurală*, tradus de ..., III. *Arbori și arbusti* ; V. *Economia rurală*, București, 1850.
  - = Sab. Pop-Barciانu, *Dicționar român-german și german-român*. Partea I : *Română-germană*, ediția a treia, reeditat și completat de dr. P. Barciانu, Sibiu, 1900.
  - = D. Bernaz, C. Hogas, A. Billeau, *Tratat de viticultură*, I, Huși, 1937.
  - = Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, 1968.
  - = „*Bulletin linguistique*“, publié par A. Rosetti (Paris-București), I (1933) s.u.
  - = George Baronzi, *Opere complete*. I. *Limba română și tradițiunile ei*, Galați, 1872.
  - = Dr. D. Brandza, *Limba botanică a fărănuilor români*, în „*Columna lui Traian*“, noua serie, III (1882), nr. 1 (p. 43-48), nr. 2 (p. 73-77), nr. 3 (p. 155-158), nr. 4-5 (p. 227-232), nr. 7-9 (p. 385-396).
  - = A. Bulencea, *Viticultura*, București, 1955.
  - = Al. Borza, *Material pentru vocabularul botanic al limbii române. Grădini sărănești din Banat*, în DR, I (1921), p. 359-360.
  - = V.S. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, București, 1906.
  - = Gherasim Constantinescu, *Ampelografia*, București, 1958.
  - = *Dicționarul encyclopedic ilustrat „Cartea românească“*, Partea I. *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi*, de I.-A. Candrea, București, 1931.
  - = Gh. Ungureanu, Gh. Anghel, Const. Botez, *Cronica Colnarilor*, București, 1971.
  - = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elemente latine*, București, 1914.
  - = Alejandro Cioranescu, *Diccionario etimológico rumano*, I-VI, Biblioteca filológica, Universidad de la Laguna, 1958-1961.
  - = C.F. Ciausanu, G. Fira și C.M. Popescu, *Culegere de folclor din județul Vilcea și imprejurimi*, cu glosar, București, 1928.
  - = Nicolae Constantinov, *Problema hibrizilor producători direcți în România*, București, 1932.
  - = A. de Cihac, *Dictionnaire d'etymologie daco-romane*, I-II, București, 1870-1879.
  - = G. Crăiniceanu, *Nomenclatura româno-latinală din istoria naturală*, II, *Nomenclatura botanică*, în „*Convorbiri literare*“, XXIII (1889-1890), nr. 4, 6, 7, 10, 11, 12.
  - = Gherasim Constantinescu și Elena Negreanu, *Studiul insușirilor tehnologice ale soiurilor de viță roditoare (vitis vinifera sativă)*, București, 1957.
  - = Ion Costinescu, *Vocabular româno-frances*, București, 1870.
  - = „*Cum vorbim*“ (București), I (1949) s.u.
  - = Gherasim Constantinescu, *Viticultură specială*, București, 1971.
  - = Nicolae Densusianu, *Răspunsuri la Cuestionariu despre tradițiunile istorice și anticeștile țărilor locuite de români*, partea I, București, 1893, Biblioteca Academiei R.S. România, ms. rom. 4 545-4 554, 4 557.

- DA   = *Dicționarul limbii române*, publicat de Academia Română, București, 1913 s.u.
- DAME, T₂   = Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, V. *La terminologie paysanne et le lexique de l'économie domestique*, București, 1900.
- DC   = Vasile Bianu și Ioan Glăvan, *Doctorul de casă sau dicționarul sănătății*², Cluj, 1929.
- DCp   = N.R. Danielescu, *Monografia comunei Cepari, situată la gura Oltețului*, Craiova, 1883.
- DD   = V. Drăghici, *Doctorul și icoanul casnic sau Refel pentru tot soiul de boali omenești*, Iași, 1858.
- DDRF   = Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, I—IV, București, 1893—1895.
- DE   = Constantin C. Diculescu, *Elementele vechi grecești din limba română*, în DR, IV (1927), partea I, p. 394—516.
- DER, I—IV   = *Dicționar encyclopedic român*, I—IV, București, 1962—1966.
- DEX   = *Dicționar explicativ al limbii române*, București, 1975.
- DH   = Ovid Densusianu, *Graful din Tara Hațegului*, București, 1915.
- DIV   = N.R. Danielescu, *Importanța viilor în antichitate și în zilele noastre. Întinderea și productivitatea viilor din România. Perielitarea viticulturii prin invazia filoxerei*, în „Economia rurală”, V, septembrie 1884, p. 397—401.
- DL, I—IV   = *Dicționarul limbii române literare contemporane*, I—IV, București, 1955—1958.
- DLR   = *Dicționarul limbii române*, publicat de Academia R.S. România, București, 1966 s.u.
- DM   = *Dicționarul limbii române moderne*, București, 1958.
- DPBA   = Alexe Potlog, Vasile Velican, *Dicționar practic de biologie agricolă*, București, 1974.
- DR   = „Dacoromania” (Cluj), I (1921) s.u.
- DS   = Dr. Gh. D. Druțu, *Studiu asupra viticulturii și vinurilor din România*, București, 1900.
- DU   = Lazăr Săineanu, *Dicționar universal al limbii române*, București, 1925.
- Dv   = V. Dvornic, Valentina Dvornic, *Ceretări asupra soiurilor autohtone cultivate în podgoria Dăbuleni*, în „Comunicări de botanică”, III, 1965, p. 217—231.
- DV   = Gh. D. Druțu, *Manual de viticultură și tratamentul rational al vinului*, București, 1893.
- DVar.   = I. Dodun des Perrières, *Varietățile de viță din podgoria Muscelului*, în RVH, I, 1896, nr. 12, p. 233—234.
- EM   = Entz Ferenc, Malnay Ignác, *A szőlészeti borászat Erdélyben*, Vacz, 1877.
- ER, III   = *Encyclopædia României*, III, București, 1939.
- EV   = I.P. Eliade, *Cultura vielor în România și vinificațiunea*, Ploiești, 1874.
- FLORA, VI   = *Flora Republicii Populare Române*, VI, București, 1958.
- FMOI I—V   = C. Filipescu, *Marea encyclopædie agricolă*, I—V, București, 1937—1943.
- GH   = Grigore Gorodea, *Viile hibrizi producători direcți și agrotehnica lor*, București, 1955.
- GLB   = Artur Gorovei și M. Lupescu, *Botanica poporului român*, Fălticeni, 1915.
- GN   = V.D. Gheorghiu, *Note asupra viilor din imprejurimile Hușului*. În RVH, I, 1896, nr. 14, p. 271—274.
- GO   = Constantin C. Giurescu, *Istoria podgoriei Odobeștilor*, București, 1969.
- GV   = Daniil D. Graur, *Cultivarea vicii, manuarea vinului, morburile și vindecarea lor*, Sîmleu, 1912.
- GVL   = „Grădina, via și livada” (București), I (1952) s.u.
- H, I—XVIII   = B.P. Hasdeu, *Răspunsuri la Chestionarul lingvistic*, I—XVIII, 1884, Biblioteca Academiei R.S. România, ms. rom. 3 418—3 436.

- HIM**, I—III
HGI
HO
HUŞI
ILM
IM
IMeh.
IORDAN, S.
IP
ISER
IV
JO
LB
LD
LEXIC REG. I—II
LLM
LM
LMs
LR
L. st. ICHV
LTR, 1—18
MAT. DIALECT. I
MB
MDE
MDE₂
MI
MO
NARL. Olt, I—IV
NI
NL
NVS
OC
PI
PO
POLIZU
PONTBRIANT, D.
PP

= B. Petriceicu Hasdeu, *Etimologicum Magnum Romaniae. Dictionarul limbii istorice și poporane a românilor*, I—III, București, 1887—1893.
= M. Homorodean, *Glosar dialectal din mai multe regiuni ale Transilvaniei*, în MAT. DIALECT., I (1960), p. 239—272.
= C. Hogas, *Observații asupra varietăților de struguri din podgoria Huși, Huși*, 1926.
= Ion Neamțu, V. Moleavici, A.D. Tudose, *Monografia podgoriei Huși. Aspekte din viticultura plaiurilor moldovene*, Vaslui, 1969.
= I. Iordan, *Lexicul graiului din sudul Moldovei*, în „Arhiva”, XXVIII (1921), nr. 2, p. 186—202.
= Ion Ionescu, *Agricultura română din județul Mehedinți*, București, 1868.
= Vasile Ionescu, *Monografia viticolă a județului Mehedinți*, București, 1928.
= Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române²*, București, 1975.
= Ion Ionescu, *Agriculatura română din județul Putna*, București, 1869.
= Andrei Iser, *Vocabular românesc-nemfesc*, Brașov, 1850.
= Al. P. Ionescu, *Viticultura practică*, București, 1934.
= Gheorghe M. Jipescu, *Opineară, cum este și cum trebuie să fie săteanu. Scrierile în limba ţărăneștilor muntean*, București, 1881.
= Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemfesc..., Budae, 1825.
= P. Lascu, *Priviri generale asupra viilor din Dolj*, în RVH, III, 1898, nr. 5, p. 109—111.
= Lexic regional, București, I, 1960 ; II, 1967.
= „Limba și literatura moldovenească” Chișinău, I (1958) s.u.
= D. Litinschi, *Manual de agronomie practică pentru Moldova*, Iași, 1853.
= A.T. Laurian și I.C. Massim, *Dictionarul limbii române*, București, I (A—H), 1873 ; II (I—Z), 1876 ; III (Glossariu...) 1877.
= „Limba română” (București), I (1952) s.u.
= „Lucrări științifice”, București, Institutul de Cercetări Horti-viticole, I (1957) s.u.
= Lexiconul tehnic român, 1—18, București, 1957—1966.
= Materiale și cercetări dialectale, I, București, 1960.
= G. Măntulescu, *Vîta de Bordeaux în podgoria Drăgășani*, în RVH, I, 1896, nr. 5, p. 88—90.
= Mic dictionar encyclopedic, București, 1972.
= Mic dictionar encyclopedic², București, 1978.
= Simeon Florea Marian, *Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor. Studiu folcloric*, București, 1903.
= G. Măntulescu, *Varietățile de viță din podgoria Odobești*, în RVH, I, 1896, nr. 1, p. 11—12.
= Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, I—IV, București, 1967—1980.
= G.N. Nicoleano, *Introduction à l'ampélographie roumaine*, București, 1900.
= Gh. Nicoleanu, *Lucrările Serviciului filoxeric pînă la finele anului 1895*, București, 1898.
= Elena Negreanu, *Varietăți de struguri cu gust lărmios (Muscat) înființate mai des în România*, în „România viticolă”, V (1941), nr. 10, p. 301—305.
= M. Oprean, *Cultura viței de vie pe nisipuri*, București, 1964.
= Tudor Pamfile, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de astăzi. Contribuții de artă tehnică populară*, București, 1910.
= Dodun des Perrières, *Monografia regiunii Odobești din punct de vedere viticol*, București, 1924.
= G.A. Polizu, *Vocabular româno-german*, Brașov, 1857.
= Raoul de Pontbriant, *Dictionar româno-francez*, București, 1872.
= Zach. C. Panțu, *Plantele cunoscute de poporul român. Vocabular botanic cuprinzînd numările române, franceze, germane și slavonice²*, București, 1929.

- PPR   = Marin Popescu-Spinei, *Podgoria română*, Bucureşti, 1945.
- PS   = Nicolae Pop, *Sădirea și cultivarea viței*, Blaj, 1908.
- PSV   = I. Popescu, *Soiuri bune de vițe*, în „*Podgoreanul*” (Pitești), I (1907), nr. 11, p. 174–175.
- RCM   = D. Rădulescu, *Considerații generale asupra vitelor din județul Mehedinți, în trecut și prezent*, în RVH, II, 1897, nr. 23, p. 482–486.
- RHV   = „Revista de horticultură și viticultură” (Bucureşti), I (1952) s.u.
- RP   = Dobre Rădulescu, *Principalele soiuri de vițe. I. Vițele românești*, în „Universul”, 53 (1936), nr. 286, p. 6 și nr. 314, p. 6.
- RV   = „România viticolă”. Revistă lunată de viticultură și oenologie (Bucureşti), I (1937) s.u.
- RVII   = „Revista viticolă și horticola” (Bucureşti), I (1896) s.u.
- RVP   = „Revista viticolă populară” (Galați), I–II (1913/1914).
- SCRIBAN, D.   = August Scriban, *Dicționarul limbii românești (etimologii, inflexiuni, exemple, cităriuni, arhaizme, neologisme, provincializme)*, Iași, 1939.
- SFL   = I. Simionescu, *Flora României*, Bucureşti, 1939.
- SMT   = Gr. Sitna al lui Ion, *Materiale de limbă*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie”, I (1883), vol. II, p. 181–185.
- SVR   = Victor Lăzărescu, Olga Alexei, *Soiuri de viță roditoare și de portătoți din România. Repertoriu bibliografic*, Bucureşti, 1972.
- ŞEZ   = „Şezătoarea”. Revistă pentru literatură și tradițiuni populare (Fălticeni), I (1892) s.u.
- ŞIO, I–II_{1–2}   = Lazar Șaineanu, *Înfluența orientală asupra limbii și culturii române. I. Introducere. II. Vocabularul. 1. Vorbe populare. 2. Vorbe istorice*, Bucureşti, 1900.
- ŞV   = Corneliu Șumuleanu, *Asupra vinurilor din Moldova*, Iași, 1903.
- TCS   = I.C. Teodorescu, Gh. Constantinescu-Ismail, *Soiurile de viță cu polen steril întâlnite în podgorile românești*, Bucureşti, 1941.
- TD, OLT.   = Texte dialectale Oltenia, publicate sub redacția lui Boris Cazacu, de Cornelia Cohuț, Galina Ghiculete, Maria Mărdărescu, Valeriu Șuteu și Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1967.
- TDRG   = H. Tiktin, *Rumäisch-deutsches Wörterbuch*, I–III, Bucureşti, 1903–1924.
- TeS   = I.C. Teodorescu, *Soiuri rare de vițe în podgorile românești. Contribuție la Ampelografia Republicii Populare Române*, în „Comunicările Academiei Republicii Populare Române”, XI, 1959, nr. 10.
- TI   = I.C. Teodorescu, *Inventarul centrelor viticole cele mai importante din România*, Bucureşti, 1942.
- TR   = I.C. Teodorescu, *Soiuri de vițe cultivate în România*, Bucureşti, 1926.
- TS   = I.C. Teodorescu, *Cele mai recomandabile specii și varietăți de vițe pentru România*, Bucureşti, 1930.
- TVR   = I.C. Teodorescu, *Valoarea productivă a vișelor românești*, Bucureşti, 1928.
- TV   = Constantin Prisnea, *Tara vinurilor*, Bucureşti, 1963.
- UGI   = D. Udrescu, *Glosar regional Argeș*, Bucureşti, 1967.
- V   = Vasile Vaida, *Material jargon de dialect sălăgian*, în „Tribuna” (Sibiu), VII (1890), nr. 83–97.
- VG   = V. Vircol, *Graful din Vilcea*, Bucureşti, 1910.
- VIN   = V. Cirmu-Munteanu și Cornelius Roman, *Vinurile României. Studiu economic și chimic*, Bucureşti, 1900.
- VV   = Petru Vancu, *Vieriful sau cultivarea viței de vie*, Arad, 1898.
- VVA, I+VII   = P. Viala et V. Vermorel, *Traité général de viticulture. Ampélographie*, I–VII, Paris, 1901–1910.
- VVC   = Th. Volcov, *Valoarea comparativă a unor soiuri de vițe cultivate în podgoria Huși*, Huși, 1935.

ABREVIERI

A. Județe și provincii

Ab	= Alba	Ct	= Constanța	Nă	= Neamț
Ag	= Argeș	Db	= Dâmbovița	Olt	= Olt
Ar	= Arad	Dj	= Dolj	Olt.	= Oltenia
Ban.	= Banat	Dobr.	= Dobrogea	Ph	= Prahova
Bc	= Bacău	Gj	= Gorj	Sb	= Sibiu
Bh	= Bihor	Gl	= Galați	Sj	= Sălaj
BN	= Bistrița-Năsăud	Gr	= Giurgiu	SM	= Satu Mare
Br	= Brăila	Hd	= Hunedoara	Sv	= Suceava
Bt	= Botoșani	If	= Ilfov	Tl	= Tulcea
Bucov.	= Bucovina	Ił	= Ialomița	Tm	= Timiș
Bv	= Brașov	Iș	= Iași	Tr	= Teleorman
Bz	= Buzău	Mh	= Mehedinți	Transilv.	= Transilvania
Cj	= Cluj	Mm	= Maramureș	Vl	= Vilcea
Cl	= Călărași	Mold.	= Moldova	Vn	= Vrancea
Criș.	= Crișana	Mș	= Mureș	Vs	= Vaslui
CS	= Caraș-Severin	Munt.	= Muntenia		

B. Diverse

adj.	= adjecțiv	pl.	= plural
art.	= articulat	r	= recto
dim.	= diminutiv	s.	= substantiv
f.	= feminin	sg.	= singular
m.	= masculin	subst.	= substantivat
n.	= neutru	suf.	= suffix
n. pers.	= nume de persoană	v	= verso
n. top.	= nume topic		

ASPECTS DE LA MÉTAPHORE DANS LA TERMINOLOGIE VITICOLE ROUMAINE

RÉSUMÉ

L'étude fait l'analyse de la majorité des termes métaphoriques qui désignent des variétés de raisins, connus et utilisés à présent dans le daco-roumain. Les matériaux ont été recueillis de 2788 localités enquêtées par B. P. Hasdeu, Nic. Densusianu, par les enquêteurs et les auteurs de NALR et par l'auteur-même, de manière directe ou indirecte, entre les années 1965–1980. On y ajoute les données obtenues par l'enregistrement de textes dialectaux à sujet de viticulture de Moldavie et de Bucovine, celles des archives ALR I–II, ainsi que les informations excerptées de dictionnaires et d'autres travaux dialectologiques, folkloriques, ethnographiques, ampélographiques, œnologiques, littéraires, etc.

Au point de vue génétique, on peut déceler deux types représentatifs : 1) des métaphores *primitives* (ou *primaires*), qui apparaissent comme premières dénominations des objets qui n'ont pas reçu encore des noms ; 2) des métaphores de *substitution* (ou *secondaires*), qui remplacent des termes déjà employés, soit qu'ils sont trop généraux, soit qu'ils sont „prétencieux“, et surtout des néologismes. *Simples* ou *composées* quant à la forme, les métaphores suscitent, au point de vue du contenu, une différenciation selon la nature du transfert : il y a des métaphores *inanimé pour inanimé* (noms donnés par la ressemblance des raisins avec des plantes, des objets, des liquides, etc.) et *animé pour inanimé* (noms donnés par la ressemblance des raisins avec les parties du corps humain, avec des animaux, etc.).

Créations de la langue roumaine, les métaphores de la terminologie viticole sont engagées dans un processus à double sens : d'une part, nombre d'elles sont devenues par usure des termes techniques ; d'autre part, elles obéissent à un renouvellement perpétuel. La fonction des métaphores est essentiellement d'ordre pratique, mais leur survie est en rapport direct avec l'acuité de l'observation ou l'ingéniosité des rapprochements analogiques, bref, avec leur charge stylistique implicite.